

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Obor sociální pedagogika

Výhody a úskalí profesionální pěstounské péče

Bakalářská práce

Autorka: Renata Benýšková

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Šallé

Olomouc 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, 28. 5. 2018

PODĚKOVÁNÍ

Za cenné rady a doporučení při vypracovávání bakalářské práce děkuji vedoucí, Mgr. Lucii Šallé.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice specifické formy náhradní rodinné péče, která je v ČR popularizována v posledních pěti letech – profesionální pěstounské péči na přechodnou dobu. Tento krátkodobý typ náhradní péče, který by měl do budoucna plně nahradit institucionalizovaná zařízení péče o děti do tří (a následně sedmi) let, však doprovází mnohé problémy a kontroverze. Proto je cílem bakalářské práce identifikovat výhody a úskalí, jež se k PPPD pojí. Za tímto účelem bude využit kvalitativní výzkum – prostřednictvím rozhovorů se systémovými pracovníci i profesionálními pěstounkami budou získány informace vycházející z jejich žité praxe, které budou následně podrobeny analýze v souladu nejen s hlavní, ale i dílčími výzkumnými otázkami.

KLÍČOVÁ SLOVA

Náhradní rodinná péče, OSPOD, péče o nezaopatřené děti, pěstounství, profesionální pěstoun

ANNOTATION

This bachelor thesis is focusing on a phenomenon of specific form of foster care which is gaining its popularity in Czech Republic in the period of past five years – the temporary professional foster care. This short-termed type of foster care is set to fully replace institutes providing foster care for children aged up to three years (and seven years subsequently) in the future. This type of foster care is however followed by a certain amount of problems and controversy. The aim of this thesis is therefore to identify the strengths and threats that are connected to PPPD (Profesionální pěstounská péče na přechodnou dobu – Temporary professional foster care). The thesis works with a qualitative research – interviews with system social workers and professional foster-mothers will bring information about their gained experiences. This data shall be analysed in sync with not only the main question but also with subsequent research questions.

KEY WORDS

Foster care, Office of Child Protection, care of unprovided children, professional foster

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 RODINA A JEJÍ VÝZNAM PRO VÝVOJ A VÝCHOVU DÍTĚTE	9
1. 1 SOCIALIZAČNÍ ASPEKTY	10
1. 2 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY	11
2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE.....	13
2. 1 PĚSTOUNSKÁ PÉČE.....	14
2. 1. 1 <i>Klasická pěstounská péče</i>	15
2. 1. 2 <i>Pěstounská péče na přechodnou dobu</i>	16
2. 1. 2. 1 <i>Přínosy a rizika profesionálního pěstounství</i>	19
2. 2 POSUZOVÁNÍ ŽADATELŮ O PPPD A ODBORNÝ VÝCVIK.....	21
2. 3 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE VE STATISTICE	22
3 ANALÝZA VÝHOD A ÚSKALÍ PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE....	24
3. 1 METODOLOGIE	24
3. 1. 1 <i>Dílčí výzkumné otázky</i>	25
3. 1. 2 <i>Informantky a průběh rozhovorů</i>	26
3. 1. 3 <i>Způsob vyhodnocení získaných dat</i>	28
3. 2 VLASTNÍ ANALÝZA	29
3. 2. 1 <i>Otevřené kódování</i>	29
3. 2. 2 <i>Axiální kódování</i>	38
3. 2. 3 <i>Selektivní kódování</i>	39
3. 2. 4 <i>Zodpovězení výzkumných otázek</i>	40
3. 3 SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ.....	44
ZÁVĚR	46
LITERATURA A ZDROJE.....	49
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	53
PŘÍLOHY	54
PŘÍLOHA Č. 1 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I1	54
PŘÍLOHA Č. 2 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I2	58
PŘÍLOHA Č. 3 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I3	65
PŘÍLOHA Č. 4 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I4	69
PŘÍLOHA Č. 5 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I5	80
PŘÍLOHA Č. 6 – PŘEPIS ROZHOVORU S INFORMANTKOU I6	84

ÚVOD

Rodina i dnes, v době, kdy došlo k proměně této instituce z formy tradiční až k podobě postmoderní, je jako instituce zdrojem podpory, stability, ale také zázemí. Z hlediska sociálního lze pak o rodině hovořit jako o primárním prostředí, v němž dochází k výchově a socializaci jedince (Svoboda, 2013). Ne každý/á má však to štěstí a skutečně v rodinném prostředí vyrůstá.

Podle aktuálních statistik funguje na území České republiky 28 zařízení určených pro péči o děti do tří let (MPSV, 2017), pro děti ve věku od tří let se pak podle statistické ročenky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jedná o 143 domovů celkově s 4 998 místy (MŠMT, online, 2017). Navzdory tomu, že za poslední desetiletí došlo k navýšení počtu pěstounských rodin, v nichž ve srovnání let 2006 a 2016 vyrůstá dvojnásobný počet dětí (již přes 10 000), dětí v kojeneckých ústavech¹ a domovech meziročně neubývá (tamtéž). To vše navzdory faktu, že světovým trendem je opak – tedy umístování dětí do náhradních rodin. Velmi specifickým tématem v kontextu náhradní péče jsou pak tzv. profesionální pěstouni, kteří poskytují dětem péči na přechodnou dobu, těch na konci roku 2016 úřady evidovaly 799, přičemž do jejich péče bylo svěřeno 540 dětí (MPSV, online, 2016).

Pěstounství je v základu nutné považovat za službu – pěstouni pečují o dítě, které však svou rodinu má, nejedná se tedy o nahrazení rodinných vztahů, ale o jejich rozšíření. Z právního hlediska je pěstounská péče vždy časově omezená, a to jak v případě pěstounské péče dlouhodobé (v těchto případech biologičtí rodiče k dítěti mají buď velmi omezenou, nebo žádnou rodičovskou povinnost), tak i krátkodobé, tedy pěstounské péče na přechodnou dobu. Ta je určena dětem, o které jejich rodiče nejsou z jakýchkoliv důvodů schopni po určitou dobu pečovat, dítě tak u pěstounů překlene období, po němž se buď vrátí do své rodiny, nebo je svěřeno do rodiny náhradní (Jurajdová, 2015).

Jelikož profesionální pěstounská péče na přechodnou dobu (dále PPPD) je v mnoha aspektech specifickou formou péče o dítě, která klade velmi vysoké nároky zejména na psychiku profesionálních pěstounů, je cílem bakalářské práce sestavit

---

¹ Ačkoliv byl tento termín již § 124 odst. 2 zákona o zdravotních službách z r. 2011 zrušen a měl by být nahrazen označením „dětské domovy pro děti do tří let“, v praxi, ale i aktuální odborné literatuře, se toto označení pro zařízení pro děti do 3 let věku stále užívá.

komplexní pohled na tuto problematiku z perspektivy těch, jichž se týká, ale také z hlediska odborníků. Jak totiž uvádí např. Gabriel (2008) nároky přechodné pěstounské péče významně převyšují nároky a požadavky kladené na většinu osvojitelů i pěstounů dlouhodobých, přechodní pěstouni jsou vystaveni mnoha výzvám, např. z hlediska vytváření citové vazby k dítěti, kdy by měli zachovat určitý odstup apod.

Motivačním faktorem pro tvorbu práce však je také vlastní, a to jak osobní, tak i profesní angažovanost autorky. Ta nejenže působí v zařízení institucionální péče o děti do tří let a je tak přítomna situacím, kdy jsou děti do pěstounské péče na přechodnou dobu svěřovány a nezřídka opět po uplynutí časového „limitu“ (a nedořešení situace) vraceny zpět, ale sama byla dlouhodobě poskytovatelkou tzv. hostitelské péče. I proto byla také již v „první vlně“, kdy profesionální pěstounství začalo být v ČR tematizováno, oslovena, aby se stala profesionální pěstounkou. To nakonec – i s ohledem na negativní zkušenosti s péčí hostitelskou – odmítla.

Práce bude klasicky rozdělena na část teoretickou a praktickou. První kapitola se zaměří na dnešní podobu rodiny, její funkce, a to zejména ve vztahu ke kvalitnímu prospívání dítěte/děti. Konkrétně bude pozornost věnována socializačním aspektům, které ovlivňují úspěšné začlenění dítěte do společnosti, a psychologickým aspektům, tedy budování emočního pouta mezi rodiči a jejich dětmi, a možnostmi, jak tento blízký vztah v případě nefunkčnosti rodinného prostředí napravit/nahradit. Druhá kapitola pojedná již specificky o podobách náhradní rodinné péče, s důrazem na péči pěstounskou, resp. pěstounskou péči na přechodnou dobu. Vymezeny budou jak požadavky, které jsou ze zákona na pěstouny kladeny, tak i možná rizika, ale také výhody, které s sebou dočasné pěstounství nese.

Cílem práce tedy bude – vedle poskytnutí teoretického základu – identifikovat a sumarizovat výhody a úskalí profesionální pěstounské péče na přechodnou dobu, a to nejen z hlediska profesionálních pěstounů/ek, ale také psycholožky, speciální pedagožky a sociální pracovnice, tedy pracovník, které jsou s PPPD v každodenním kontaktu. Za tímto účelem bude realizován kvalitativní výzkum v podobě polostrukturovaných rozhovorů. Ten prostřednictvím jejich analýzy skrze tzv. zakotvenou teorii také odpoví na sérii předem stanovených výzkumných otázek.

1 RODINA A JEJÍ VÝZNAM PRO VÝVOJ A VÝCHOVU DÍTĚTE

Rodina je přirozeným prostředím, v němž každý/á jednotlivý/á člen/ka svým dílem přispívá k naplňování potřeb dítěte – potřeb fyzických, citových, intelektuálních i morálních. V intenci tradičního rodinného modelu², v němž figuruje matka, otec a dítě, je pak v raném dětství stěžejní role matky, která o novorozené dítě pečuje. V následné době vzrůstá důležitost přítomnosti otce jako zdroje možné autority a jistoty (Matějček a Langmeier, 2011). V souvislosti s rodinnými modely se pak lze hojně setkat s konkrétními popisy důležitosti mateřského a otcovského vzoru (a také postižením rozličných deprivací dětí, jimž tyto vzory schází, např. viz Matějček a Langmeier, 2011; Výrost, 1998 ad.), na druhou stranu konkrétně výzkumy vztahující se k homoparentalitě již mnohokrát prokázaly, že nejdůležitější pro dítě je poskytnutí harmonického rodinného prostředí bez ohledu na to, zda „rodinu“ tvoří otec, matka a dítě, či dvě matky a dítě nebo dva otcové a dítě.³

Z hlediska podoby rodičovství je pak možné uvažovat o trojici jeho podob – *rodičovství biologickém*, tj. biologickými rodiči jsou vždy muž a žena, *rodičovství sociálním*, kdy sociálními rodiči jsou ti, kdo dítěti poskytují zázemí a zabezpečují jeho výchovu, a také *rodičovství právním*. To je definováno platnou legislativou. V ideálním případě samozřejmě rodiče splňují všechny tři charakteristiky, ovšem konkrétně v případě pěstounské péče (ale i v jiných případech, kdy např. dítě s biologickým rodičem vychovává druh/družka či partner/ka stejného pohlaví) se jedná o rodičovství sociální, jelikož ze zákona rodičovská práva i nadále zůstávají v rukou rodičů biologických. Z hlediska legislativního pak tehdy, když jsou některé z těchto podob rodičovství v konfliktu, mohou vznikat problémy, které ve výsledku mohou negativně ovlivnit i život dítěte (Bruncko in Šmíd a Westphalová, 2013).

---

² V tomto případě nemáme na mysli „tradiční rodinu“ v podobě historické, jelikož ta je interpretována spíše jako patriarchální domácnost, jejíž hlavou byl muž, a manželství bylo formou směny – ženy poskytovaly emocionální zázemí a muži zajištění na úrovni ekonomické (viz např. Možný, 1990). Tradiční rodinou tedy odkazujeme pouze k heteronormativnímu modelu, který rodina postmoderní postupně narušuje, což dokladuje rozšiřující se homoparentalita, ale také tzv. *single parent* rodiny.

³ Např. viz rozsáhlá studie Kolumbijské univerzity, která analyzuje výsledky 79 výzkumů na téma vlivu stejnopohlavního rodičovství na děti od roku 1985 až po současnost. Dospívá k jasnému výsledku, že dle 75 z nich děti, které vyrostly s rodiči stejného pohlaví, v životě prospívají stejně kvalitně jako děti, které vyrostly s rodiči pohlaví opačného (Columbia Law School, online, 2017).

Ačkoliv rodina samozřejmě může vykazovat rozličná specifika (z hlediska struktury, rozložení moci ad.), a to jak napříč časem, tak i s ohledem na jednotlivé kultury, je všeobecně považována za základní společenskou jednotku. Ta pak naplňuje také základní funkce, které Langmeier a Krejčířová (2006) klasifikují následovně:

- *Reprodukční funkce* – ačkoliv děti se samozřejmě rodí i mimo manželství, rodina je standardně uznávaným a legitimním prostředím pro plození nové generace;
- *Hospodářská funkce* – v dnešní době již rodina nabyla spíše charakteru spotřební jednotky, některé výrobní prvky ale ani z dnešních rodin ještě nevymizely;
- *Emocionální funkce* – emoční zázemí poskytuje rodina všem svým členům;
- *Socializační funkce* – rodina působí na dítě tak, že to je následně schopno úspěšně se začlenit do společnosti.

1. 1 Socializační aspekty

Zásadnost role rodiny v procesu začleňování jednotlivce do společnosti, tedy tzv. socializace, je nezpochybnitelně prokázána. Samotnou socializací je pak míněno sžití se standardními návyky, normami, rolemi a hodnotami, které jsou platné pro danou společnost. Stejně tak si dítě prostřednictvím rodiny vštěpuje svůj sociální status, uvědomuje si svou roli ve společnosti. „*Rodina je první socializační prostředí, ve kterém dítě uskutečňuje první sociální vazby, vztahy a interakce, kde se učí přijímat a projevovat lásku a sympatie, přijímat a realizovat požadavky ostatních členů rodinného společenství, přizpůsobovat se, ale také prosazovat své potřeby a zájmy*“ (Gillernová, 2011, s. 121).

Socializační funkce, jež rodina zastává, jsou tedy velmi široké, od naplňování biologických potřeb dítěte, přes zajišťování adekvátních podmínek pro jeho růst a zrání, až po přípravu na pochopení společenských modelů a utváření stupnice hodnot. Přitom rodinná socializace se odvíjí také od pojetí rodičovské výchovy, kterou např. Diana Baumrind (1967) klasifikuje na autoritářskou (základem je poslušnost), permisivní (preferována je svoboda, upřednostňována jsou přání dítěte) a autoritativní (nachází se ve středu obou prve zmíněných extrémů, dítě by mělo dodržovat určitá pravidla, ale zároveň by mělo mít prostor pro vyjádření vlastního názoru). Ačkoliv tato klasifikace byla následně podrobena kritice a autorka ji časem také rozpracovala, v základu je uplatňována dodnes.

Vlastní socializace pak probíhá právě skrze to, co je vlastní rodičům, co sami znají a umí. Roli tak sehrává např. i druh preferované četby, sledovaných pořadů, oblíbená témata hovorů, výběr volnočasových aktivit apod., to vše je ovlivněno také socioekonomickými charakteristikami každé jednotlivé rodiny (Jedlička a kol., 2015). V každém případě však nelze na socializaci nahlížet jako na jediný způsob, jak rodiče na své děti působí (ba naopak, bylo již prokázáno, že právě v důsledku povahových rysů potomků někteří rodiče změnili způsob svého rodičovství). Z toho důvodu je tak vhodnější nenahlížet na socializaci jako na jednosměrný proces, ale spíše jako na působení vzájemných interakcí mezi rodiči a dětmi (Madzia, 2014).

1. 2 Psychologické aspekty

Z hlediska uspokojivého vývoje dítěte je podle britského psychologa a psychoanalytika J. Bowlbyho (Bretherton, 1992), který se problematikou rodinných vztahů zabýval celý život, právě vztah mezi rodičem a dítětem jeden ze vztahů s životní důležitostí. Dle něj dítě navazuje s rodiči emoční pouto, toto spojení mezi dítětem a rodiči Bowlby následně označil jako tzv. *attachment*, tedy vazbu, vztah, který je stěžejní pro uspokojivý psychický i mentální vývoj dítěte.

Psychický vývoj dítěte se odvíjí od jednotlivých vývojových období a úzce souvisí s procesy socializačními. Pro každou etapu jsou typické určité charakteristické rysy, avšak svou roli sehrává vždy individualita jednotlivce. Funkční rodina pak mj. přispívá také k naplňování základních psychických potřeb dítěte.

I Matějček (2005) v souvislosti s charakteristikami vztahu mezi rodiči a dětmi hovoří o vzájemném uspokojování potřeb, a to potřeby stimulace (poskytování podnětů dítěti pro jeho další uspokojivý rozvoj), potřeby smysluplného světa (utvoření prostředí, které dává dítěti základ pro organizaci poznatků o okolním světě a utvoření ritualizovaných zvyků), potřeby životní jistoty (dítě si je vědomo stability prostředí, v němž vyrůstá), potřeby vědomí vlastního já (tj. základ pro utvoření vlastní identity a sebevědomí) a potřeby životní perspektivy (směřování k vytyčenému cíli, ale také sledování rodinné kontinuity). „*Pro zdravý vývoj dítěte je důležité, aby základní psychické potřeby byly uspokojovány v patřičné míře a v pravý vývojový čas. (...) Jako základní a nejdůležitější se jeví potřeba budování pocitu bezpečí a jistoty, který dítě prožívá nejlépe v přítomnosti matky*“ (Pugnerová a Kvintová, 2016, s. 62).

Situace se však zásadně mění v případě, že dítě vyrůstá v zařízení ústavní péče, k čemuž dochází tehdy, narodí-li se (či vyrůstá-li) dítě v rodině afunkční, v níž se vyskytují poruchy takových rozměrů, že rodina již nenaplňuje žádnou ze svých základních funkcí a dítěti škodí či dokonce ohrožuje jeho existenci (Dunovský, 1999).

Jelikož v rámci ústavní péče nemá dítě žádného stálého pečovatele, nemá možnost vybudovat si k nikomu pevné citové pouto. Kromě toho se dětem v ústavní péči dostává prokazatelně méně podnětů ve srovnání s běžnou rodinou (Matoušek, 1999). „*Jasně se prokazuje, že těmto dětem chybí příkladně pocit kontinuity životního běhu, trvalosti mezilidských vztahů, pevné osobní identity. Chybí jim modelové chování běžné v rodinné struktuře*“ (Fischer a Škoda, 2009, s. 144). Právě proto je v západní Evropě trendem počty zařízení ústavní péče významně omezovat a Česká republika se kvůli narůstajícím počtům dětí, které vyrůstají mimo svou rodinu pod institucionálním dohledem, stává terčem kritiky jak od expertů domácích, tak i ze strany mezinárodních institucí (Česká tisková kancelář, online, 2017).

Určitým „řešením“ této neuspokojivé situace je pak tzv. náhradní rodinná péče. Jak totiž konstatuje Matějček (1994, s. 16) „*Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle 'jeho' lidé na to mají či nemají potvrzení z porodnice.*“ Pro adekvátní vývoj dítěte a jeho další prospívání tedy není stěžejní, zda je vychováváno rodičem biologickým, sociálním, nevlastním či náhradním. Klíčová je jen a pouze kvalita této výchovy.

2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

V České republice žije přibližně 20 000 dětí, které z jakýchkoliv důvodů nemohou vyrůstat se svými biologickými rodiči. Jedná se o situace, kdy není uspokojivě realizována sanace vlastní rodiny, ale také případy dětí opuštěných, nalezených a osiřelých. Tehdy je jedním z řešení využití tzv. náhradní rodinné péče (Kukla a kol, 2016).

Náhradní rodinná péče se s ohledem na svůj relativně dlouhý historický vývoj ustálila v institucionalizované podobě hned v několika různých modelech. „*Náhradní rodinná péče je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno 'náhradními' rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Má nahrazovat prostředí přirozené rodiny. Tou je u nás adopce (osvojení) a pěstounská péče*“ (Matějček, 1999, s. 31). Ačkoliv je ale systém náhradní rodinné péče tvořen těmito dvěma základními možnostmi, faktem je, že umístění dítěte do náhradní rodiny (ať už adoptivní nebo pěstounské) také předchází ústavní péče. V obou případech tedy platí, že dítě je obvykle z rodiny odejmuto orgány OSPOD, a to v důsledku neuspokojivé péče v biologické rodině. Na tu může upozornit např. dětský lékař, školka, škola, sociální pracovník/ce apod. Odnětí dítěte z rodiny pak vždy projedná soud, který zároveň může rozhodnout také o navrácení dítěte zpět k rodině (Pugnerová a Kvintová, 2016). Následným řešením je buď setrvání dítěte v zařízení ústavní péče, příp. jeho umístění do systému náhradní rodinné péče, který kromě dvou výše zmiňovaných základních variant od r. 2006, resp. 2013 (viz dále), umožňuje také pěstounskou péči na přechodnou dobu.

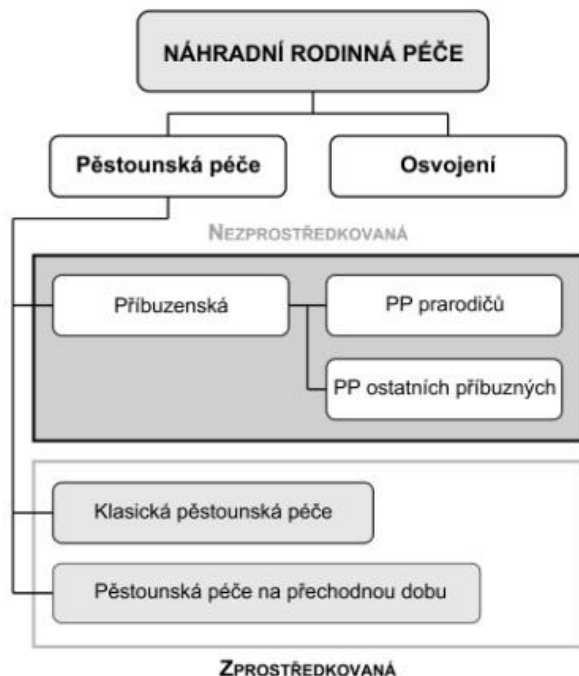
Při zprostředkování kterékoliv z forem náhradní rodinné péče by podle Kukly a kol. (2016) měla být vzata v potaz trojice základních principů:

- jsou vyhledáváni rodiče pro dítě, nikoliv naopak;
- náhradní rodiče musí dítě přijmout bez výhrad (tedy s jeho minulostí i prognózou do budoucna);
- vytvoření nového rodinného svazku je pouze počátek (jak osvojitelé, tak i pěstouni nezřídka potřebují odborné poradenství a pomoc jak ze strany pracovníku/ice OSPOD, tak např. specializovaných poraden apod.).

Zatímco osvojení (adopce), které je nejčastější formou náhradní rodinné péče, standardně ústí v získání rodičovských práv osvojiteli a jejich zániku ve vztahu k biologickým rodičům, v případě pěstounské péče je situace komplikovanější (Gabriel

a Novák, 2008). Jak je také patrné z následujícího obrázku, náhradní rodinná péče v případě pěstounské péče zahrnuje několik různých podob.

Obrázek 1: Systém náhradní rodinné péče

Zdroj: Pugnerová a Kvintová, 2016, s. 79.

2. 1 Pěstounská péče

Pěstounská péče je v základu dělena na nezprostředkovanou a zprostředkovanou. Nezprostředkovaná pěstounská péče zahrnuje příbuzné dítěte, příbuzenská pěstounská péče je obvykle realizována ze strany prarodičů (v jejich případě zákon osvojení vylučuje) či jiných příbuzných. Vedle toho podle § 953 nového občanského zákoníku je možné i svěřením dítěte do péče jiné fyzické osobě než rodiči či poručíkovi, a to v souladu se zájmy dítěte. Zprostředkovaná pěstounská péče pak rozlišuje mezi klasickou pěstounskou péčí a pěstounskou péčí na přechodnou dobu.

Ačkoliv se lze setkat s tvrzením, že právě osvojení je nejvyšší formou náhradní rodinné péče, faktem je, že ne vždy je možné jej realizovat (např. když zájem rodičů o dítě přetrvává a s jeho osvojením nesouhlasí a děti nejsou tzv. právně volné). V takových situacích je nejlepším možným řešením právě pěstounská péče. Pěstouni tedy nenabývají rodičovská práva, dítě mohou zastupovat pouze v omezeném rozsahu, a

to zejména v rámci každodenních záležitostí, zásadní rozhodnutí (např. lékařská péče apod.) však musí konzultovat s rodiči biologickými. Pěstouni mají také nárok na zvláštní dávky sociální podpory (Pugnerová a Kvintová, 2016).

Pokud se pěstounské péče o dítě ujmou jeho příbuzní, nejčastěji prarodiče, příp. další příbuzní jako tety apod., jedná se o tzv. příbuzenskou pěstounskou péči. Ta na přelomu tisíciletí tvořila cca 1/3 celkového počtu realizované pěstounské péče, ovšem jak naznačují stávající statistiky, toto číslo výrazně narůstá (Gabriel a Novák, 2008). Jak ale někteří specialisté upozorňují, tento typ péče o dítě s sebou také nese určitá úskalí – podle Matějčka (1999) je pro ni charakteristická nadmíra lásky, tolerance a shovívavosti, což nezřídka není ku prospěchu věci. Gabriel a Novák (2008) pak doplňují, že u pěstounů – prarodičů také není neobvyklý velmi vyhrocený vztah s biologickými rodiči dítěte, a tak může docházet např. k bránění ve vzájemném kontaktu. Problematický může být také věk, který prarodičům znesnadňuje porozumění světu vnoučete.

2. 1. 1 Klasická pěstounská péče

Klasická/tradiční pěstounská péče je v rámci České republiky pojata jako dlouhodobé řešení situace dětí, které z jakéhokoliv důvodu nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, ale není možné jejich plné osvojení. Z vlastní podstaty pak – pomineme-li otázky právní – funguje jako osvojení, dítě ve struktuře pěstounské rodiny získává pozici vlastního dítěte, a to i proto, že s ohledem na zmiňovanou dlouhodobost dítě obvykle v rodině setrvá celé dětství/dospívání. Pěstouny mohou být jak manželé, tak i pouze jeden z páru (nárok na dávky pěstounské péče má však pouze jeden z manželů), stejně tak je možné žádat o pěstounství jako jednotlivec. K zániku pěstounské péče dochází buď zletilostí dítěte, příp. skrze soudní nařízení (Novotný a kol., 2014).

Z hlediska legislativního konkrétně o problematice sociálně-právní ochrany dětí v souvislosti s pěstounskou péčí pojednává zákon č. 359/1999 Sb, o sociálně-právní ochraně dětí. Ten (na rozdíl od občanského zákoníku, který upravuje práva soukromá, tedy vztahy mezi pěstouny a dítětem/děťmi) definuje práva a povinnosti pěstounů a také těch, kteří se pěstouny teprve chtějí stát, a to v kontextu působnosti orgánů veřejné správy. Také vymezuje pravomoci orgánů sociálně-právní ochrany dětí ve vztahu k pěstounské péči (Novotný a kol., 2014).

2. 1. 2 Pěstounská péče na přechodnou dobu

K 1. červnu 2006 vstoupila v platnost novela zákona 359/99 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která definuje novou podobu pěstounské péče – zavádí institut přechodné pěstounské péče. Metodický pokyn MPSV č. 6/2009 tento typ náhradní rodinné péče definuje jako krátkodobou péči o děti, které v danou dobu nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, avšak předpokládá se, že po určitém časovém úseku se do ní navrátí, příp. jim bude nalezena jiná náhradní rodina (MPSV, 2009). Související právní úprava však nijak podrobněji neurčovala rozdíly mezi pěstounskou péčí krátkodobou a dlouhodobou, nezdá se tedy docházelo k jejich záměně. Přesná definice pěstounské péče na přechodnou dobu scházela, stejně tak nebyla nijak ošetřena problematika související finanční odměny. Proto na praktické rovině konkrétně k využívání přechodné pěstounské péče příliš často nedocházelo (Vránová, 2012), k jejímu rozmachu došlo až od 1. 1. 2013, kdy vstoupila v platnost další novela příslušného zákona. Tehdy začala být pěstounská péče na přechodnou dobu či „profesionální pěstounská péče“ výrazněji (a zejména organizovaněji) využívána.

Pěstounská péče na přechodnou dobu také určitým způsobem reflektuje cíle, které si česká vláda vytyčila mj. v souvislosti s neustávající kritikou ze strany mezinárodních organizací ohledně umístování dětí do tří, potažmo sedmi let, do zařízení ústavní péče. Česká republika je totiž jednou ze čtyř posledních zemí Evropské unie, kde stále fungují „kojenecké ústavy“, a to navzdory tomu, že vláda se problematikou již několik let zabývá (Asociace Dítě a rodina, 2018, online).

PPPD je v podstatě řešením situace dětí, jejichž rodiče jim dočasně nejsou schopni poskytnout adekvátní péči, příp. se jedná o přechodné řešení situace dětí, které čekají na administrativní vyřízení pěstounské péče klasické, nebo osvojení. O tom, zda bude dítě umístěno do přechodné pěstounské péče, opět rozhoduje soud (Gabriel a Novák, 2008).

Nejčastěji by PPPD měla být využívána v případě novorozenců a kojenců, jelikož jak uvádějí psychologové, právě pro nejmenší děti je výchova v rodině (ač nevlastní) nenahraditelná (Sotona, 2015). Gabriel a Novák (2008) dále definují několik skupin dětí, pro které by mohlo být přechodné pěstounství určeno, a to i s ohledem na (ne)vhodnost tohoto modelu náhradní rodinné péče:

- děti s vlastní biologickou rodinou či alespoň jedním z rodičů, kdy jim ze závažných důvodů (zdravotních, sociálních, z důvodu náhlé krize, jako je

rozvrat manželství ad.) nelze poskytnout po určitý čas plnohodnotnou péči, aplikace PPPD je v těchto případech nejméně problematická;

- děti mladých matek, které zatím nedokáží fungovat jako plnohodnotné matky, přičemž autoři upozorňují na problematičnost tohoto modelu, kdy by přechodní pěstouni de facto kromě dítěte měli vychovávat i samotnou matku;
- děti drogově závislých matek, kdy uplatnění PPPD je opět poněkud diskutabilní v souvislosti s relativně závažnou drogovou problematikou;
- děti z dlouhodobě nefunkčních rodin (domácí násilí, zneužívání, alkoholismus ad.), jedná se o náročnější variantu PPPD, jelikož děti jsou tímto prostředím poznamenány a ne každý je schopen vypořádat se s jejich posttraumatickými obtížemi. Na druhou stranu tyto případy jsou jedny z těch častějších, profesionální pěstouni pak mohou samozřejmě o průběžnou pomoc žádat příslušné orgány či pomáhající organizace;
- děti, jejichž rodič/e jsou dlouhodobě ohroženi pobytem ve výkonu trestu, v takových případech, zejména jedná-li se o případy kriminální recidivy, je však namístě zvažovat morální kredit takových rodičů a také (ne)závadnost tohoto prostředí, opakované pobyty u přechodných pěstounů však rozhodně nelze považovat za dostatečné řešení, které nabídne dítěti stabilní rodinné prostředí;
- děti, které vážně onemocní, a rodič/e tuto zátěž nezvládnou, v těchto případech se však autoři domnívají, že by bylo mnohem vhodnější využití domácích ošetřovatelek, s nimiž však česká legislativa nijak npracuje.

I s ohledem na tyto informace byla definována první dílčí výzkumná otázka, která se zaměřuje na zachycení aspektů týkajících se dětí umístovaných do profesionální pěstounské péče: *Existují nějaká specifika, jež se týkají dětí, které jsou/nejsou do PPPD umístovány?*

Trvání pěstounské péče na přechodnou dobu je legislativně omezeno, a to na jeden rok, dobu pobytu lze ale prodloužit např. v případě umístění dalšího sourozence do téže rodiny (§ 27a odst. 9 zákona o SPOD). „*Doba pěstounství je různá, může to být v rozmezí např. od 2,5 měsíce až po téměř rok. To je obvyklá lhůta, kterou úřady vnímají jako nejzazší pro vyřešení situace dítěte*“ (Pugnerová a Kvintová, 2016, s. 85). Toto vymezené časové údobí ale bere v potaz také to, aby po oddělení od dočasných pěstounů dítě netrpělo separační úzkostí, obvyklým limitem pro pobyt v pěstounské

rodině je tak cca 7 – 8 měsíců. Soud navíc každé tři měsíce provádí přezkoumání toho, zda důvody k umístění dítěte do PPPD přetrvávají (Zezulová, 2012).

Toto legislativou nastavené pravidelné tříměsíční přešetření situace dítěte svěřeného do profesionální pěstounské péče pak probíhá tak, že sociální pracovníce provede v rodině šetření a sepíše zprávu, kterou zašle k soudu. Ten posoudí, zda se situace změnila, či nikoliv a zda je možné činit další opatření (např. zbavení rodičovství a uvolnění dítěte pro adopci, svření dítěte do dlouhodobého pěstounství či naopak návrat dítěte do biologické rodiny apod.). Pokud je zjištěno, že se situace nezměnila, předběžné opatření, na jehož základě jsou děti do PPPD umisťovány, se prodlouží. Pěstoun pak obdrží vyrozumění soudu (Zezulová, 2012).

Ti, kdo se do systému profesionální pěstounské péče chtějí zapojit, musí samozřejmě splňovat požadavky vymezené příslušným zákonem (trestní bezúhonnost, uspokojivý socio-ekonomický status apod.), kromě toho se musí podrobit také důkladné odborné přípravě dotované 72 hodinami, školením (Bezděková, 2013, online). Ze zákona je stanoveno, že tuto přípravu je nutné absolvovat v době před samotným zařazením do evidence žadatelů o výkon PPPD. Důraz při výběru profesionálních pěstounů je kladen také na jejich osobnostní charakteristiky a odbornost, stejně jako na rodičovské zkušenosti, kdy ovšem dítě v rodině již vychovávané musí být starší osmi let. Na rozdíl od pěstounství klasického je v případech pěstounství na přechodnou dobu posuzována také schopnost pečovat o děti, které vyžadují speciální péči, a také schopnost kooperovat s biologickými rodiči těchto dětí (Novotný a kol., 2014).

Konečnou fází – ve chvíli, když již profesionální pěstouni splnili veškeré požadavky a jsou zařazeni do evidence – je tzv. dohoda o výkonu přechodné pěstounské péče. Ta na právní úrovni ošetřuje vztah mezi pěstouny a orgány, které zodpovídají za ochranu dětí. Dohoda je uzavřena pouze jednou, na jejím základě pak mohou být do péče rodiny děti svěřovány. Dohoda však může být kdykoliv a také bez poskytnutí důvodů zrušena. V takové situaci pak Úřad práce posuzuje, za jaký časový úsek mají pěstouni nárok na státní příspěvek, který je poskytován vykonavatelům pěstounské péče na přechodnou dobu (Novotný a kol., 2014).

V kontextu nastavení formálních požadavků se tak druhá dílčí výzkumná otázka týká pohledu těch, kteří s PPPD přicházejí do styku, na tento systém: *Jak zúčastněné (systémové pracovníce i profesionální pěstounky) hodnotí systém PPPD?*

2. 1. 2. 1 Přínosy a rizika profesionálního pěstounství

Zatímco tvrzení, že z profesionálního pěstounství by se mohl stát „byznys s dětmi“, není ničím neobvyklým (Bezděková, 2013, online), faktem je, že typicky je motivace profesionálních pěstounů ryze altruistická. Obvykle se pak pěstouny (jak klasickými, tak i těmi dočasnými) stávají lidé, jejichž vlastní děti již odrostly. Nelze tedy hovořit ani o naplňování rodičovských potřeb, ale spíše o snaze podat dětem, které to potřebují, pomocnou ruku (Kukla a kol., 2016).

Podstata pěstounské péče na přechodnou dobu spočívá v tom, že osoby, které ji poskytují, jsou stále v plné pohotovosti a jsou schopny přijmout dítě v krizové situaci. I proto jim náleží pravidelná odměna také v době, kdy v péči žádné dítě nemají. Stejně jako je tomu v případě osvojení i klasické pěstounské péče, musí ti, co se rozhodnou do tohoto systému zapojit, absolvovat zmiňovaná povinná školení a přípravu, očekává se od nich de facto profesionální výkon specifické činnosti zaměřené na výchovu a péči o ohrožené děti (MPSV, 2013, online). *„Očekává se, že dítěti [pěstouni] poskytnou stabilní a láskyplné prostředí po dobu několika týdnů až měsíců, jejich péče by měla dětem pomoci začít se vyrovnávat s traumaty a ztrátami z minulosti a připravit je na přechod do trvalé péče nebo návrat do původní rodiny“* (tamtéž). Profesionální pěstoun/ka by tedy měl/a v životě dítěte hrát roli zcela funkčního rodiče, který mu poskytuje pocit jedinečnosti, ale také lásky.

Právě otázkou poskytování rodičovské lásky se zabýval i unikátní výzkum Kataríny Búšové, která se zaměřila na profesionální pěstounské rodiny na Slovensku (tam mohou být do ústavní péče umisťovány děti až od 7 let a profesionální pěstouni jsou státem placeni jen v době, kdy mají v péči dítě/děti), resp. na vztah profesionálních matek k dětem, které jim byly svěřeny do dočasné péče. Búšová dospěla k závěru, že tyto děti vyžadují i ze strany profesionální matek slib stálé lásky, což tyto ženy (potažmo pěstounské rodiny) staví do velmi dilematické pozice – profesionál vs. rodič – a zároveň děti vystavuje vývojovým rizikům (Šmajdová Búšová a Kučera, 2015). V rámci realizované analýzy pak autorka konstatuje, že *„daný vzťah je podľa nás v poriadku, pokiaľ si je ho profesionálna matka vedomá a zároveň si pritom udržuje svoju profesionalitu. Väčší problém nastáva vtedy, keď si zmenu vzťahu neuvedomí hlavne v prípadoch, keď dieťa od nej nežiada profesionalitu, ale stále náhradu biologickej matky“* (Búšová, 2009). Naopak Sobotková (2015) tvrdí, že nedostatečná emoční

angažovanost ze strany profesionálních pěstounů může zapříčinit další psychickou deprivaci dítěte.

Ačkoliv však v rámci PPPD může dojít k setření rozdílů mezi rolí profesionální a rodičovskou, odborníci se obecně shodují, že děti v tomto náhradním (byť dočasném) rodinném prostředí lépe prospívají, dochází k prokazatelnému zlepšování jejich motorických, emocionálních i řečových schopností, a to již po 3-6 týdnech pobytu v rodině. Ruku v ruce se zlepšuje i školní prospěch či sociální dovednosti (Šmajdová Búšová a Kučera, 2015).

Bezděková (2013, online) právě s ohledem na to, že PPPD je časově limitována, upozorňuje na to, že se v jejím rámci problematičtěji vytváří citové pouto a dětem může být ztíženo utváření jejich vlastní identity. Ačkoliv je tedy PPPD prezentována právě jako možnost, jak eliminovat rozvoj psychické deprivace u dětí, střídání výchovného prostředí je např. podle Zezulové (2012) přinejmenším rizikové a velmi záleží na osobnosti každého jednotlivého dítěte, jak se s touto situací bude schopné vypořádat. I proto Sobotková (2015) považuje PPPD spíše za řešení vhodné pro děti, u nichž je předpokládáno, že se následně opět do své rodiny navrátí, nikoliv pro děti, které následně nezřídka „putují“ z jedné rodiny do druhé a *de facto* ztratí jakýkoliv pocit vlastního rodinného zázemí, což se nezřídka děje právě u dětí staršího věku. Na druhou stranu udržování průběžného kontaktu s biologickou rodinou může působit také značné problémy, rodiče mohou dětem slibovat věci zcela nereálné, čímž je vystavují další nejistotě. Je tedy důležité adekvátně zhodnotit stav rodiny a také určit, kdy (a zda vůbec) je skutečně dítě schopna přijmout zpět (Sobotková, 2015).

Jak již bylo naznačeno, nejen děti jsou ale vystaveny v rámci PPPD možným problémům. I profesionální pěstouni se nezřídka mohou potýkat s četnými obtížemi, a to nejen ohledně své role profesionála, nebo rodiče, o čemž již bylo pojednáno. Novotná (2016) přímo definuje případy, kdy byly děti profesionálními pěstouny odmítnuty, jelikož byly jiného etnika nebo jiného věku než pěstouni očekávali. I v případě PPPD se tedy ukazují mnohá úskalí spojená právě s tím, že děti jsou do rodin přidělovány s ohledem na rozhodnutí krajských úřadů a rodiny jsou postaveny před hotovou věc (ačkoliv je nutné dodat, že právě to je podstatou PPPD). Svá úskalí s sebou nese také samotné předání dítěte zpět do péče rodičů (příp. rodičů adoptivních), již byly zaznamenány situace, kdy pěstouni následně chtěli svěřené dítě získat do péče dlouhodobé, příp. jej nové rodině nechtěli předat. Podle některých se pak jedná o projev

neprofesionálního jednání, podle jiných naopak o ukázkou projevené lidskosti, jelikož v rámci jednoho roku se mezi dočasnými pěstouny a dítětem vyvinulo emoční pouto (Novotná, 2016). Poslední dílčí výzkumná otázka se tak vztahuje k zachycení požadavků kladených na pěstouny, ale také k jejich motivacím apod.: *Jaké jsou aspekty profesionálního pěstounství s důrazem kladeným na profesionálního pěstouna?*

2. 2 Posuzování žadatelů o PPPD a odborný výcvik

Jak upozorňuje samo Ministerstvo práce a sociálních věcí, systém náhradní rodinné péče, a to včetně PPPD, je zejména pro uchazeče o NRP netransparentní a metodiky, jež se NRP týkají, jsou nejednotné. V pěti krajích si sestavili metodiku vlastní, ve dvou pak metodiku vytvořila příspěvková organizace, která s krajským úřadem spolupracuje. Zatímco první kroky pro uchazeče o NRP – tedy poskytnutí vstupních informací o NRP, absolvování psychologických vyšetření a poskytnutí veškeré zákonem vymezené dokumentace – jsou jasně dány, návazné procesy jsou již nestandardizované a *de facto* je jejich realizace závislá nejen na odlišných metodikách platných v jednotlivých krajích, ale i na jejich výkladu konkrétními pracovníky/pracovnicemi. Problematické tak může být již posuzování těch, co se o NRP ucházejí, přičemž právě toto odborné posuzování postrádá jakýkoliv celorepublikově platný standard či normy a hlavní rozhodovací kompetence spočívají v rukou jednotlivých pověřených pracovníků/ic.

MPSV dále upozorňuje, že největší důraz při posuzování by měl být kladen na osobnostní charakteristiky a zdravotní a psychický stav žadatelů, přičemž konkrétně u PPPD by měla být posuzována také schopnost spolupráce s biologickou rodinou svěřeného dítěte. Stejně tak by v případě PPPD měl být větší důraz než u ostatních forem NRP kladen na toleranci žadatelů vůči minoritám a také zdravotním znevýhodněním (MPSV, 2017).

Obdobně jako neexistuje jednotná metodika posuzování uchazečů o NRP, není dostupná ani jednotná metodika, jež by vymezovala podobu odborné přípravy, kterou musí všichni absolvovat. Okruhy aplikovaných témat si však jsou údajně podobné ve všech krajích. Stejně tak nebyly zavedeny ani standardizované hodnotící procesy, jejichž prostřednictvím by mohli odbornou přípravu, její efektivitu, přínosnost, zhodnotit sami její účastníci/e.

Podle MPSV je zároveň třeba otevřít diskusi o tom, zda by proces odborné přípravy, jíž musí všichni uchazeči o NRP projít, měl být spíše procesem hodnocím, nebo tréninkovým (MPSV, 2017).

2. 3 Náhradní rodinná péče ve statistice

V souladu s *Akčním plánem* k naplnění *Národní strategie ochrany práv dětí v letech 2012-2015* začal být v ČR kladen důraz na to, aby bylo v případě nezaopatřených dětí preferováno jejich umístění buď v rámci širší rodiny, nebo do náhradního rodinného prostředí. Proto začaly být aplikovány nástroje sociální práce, jejichž účelem by mělo být adekvátní vyhodnocení situace dítěte, míry potenciálu sanace biologické rodiny a také obecné rozšíření náhradní rodinné péče na území České republiky. Jak ovšem naznačují data shromážděná MPSV (2017), ani napříč jedním desetiletím se situace nijak významně nezměnila.

Tabulka 1: Počty dětí umístěných do NRP 2008-2016

Rok	Péče před osvojením	Osvojení	Péče jiné osoby	Předpěstounská péče	Pěstounská péče	Poručenská péče
2008	501	542	1402	438	1403	320
2009	449	543	1301	338	1568	429
2010	462	549	2111	325	1491	511
2011	451	478	1371	347	1507	494
2012	467	526	1431	369	1622	540
2013	426	504	1178	403	2191	580
2014	339	300	1245	262	2218	403
2015	412	302	1254	271	1941	374
2016	458	377	1297	194	1892	380

Zdroj: MPSV, 2017, s. 6

Ačkoliv konkrétně PPPD je otázkou posledních pěti let, jak je zřejmé z dostupných statistik, těch, co tuto práci vykonávají, sice přibývá, ovšem prozatím ne v tempu, kterého by bylo třeba dosáhnout k tomu, aby bylo skutečně možné minimálně všechny děti do věku tří let umístit do těchto profesionálních náhradních rodin.

Dalším problémem pak je, že ačkoliv nárůst profesionálních pěstounů se pohybuje prakticky na stejné úrovni – jedná se cca o tři sta nových profesionálních

pěstounů ročně – úbytek má tendenci výrazně stoupat a meziročně se zdvojnásobuje. V tomto případě je možné hledat důvody na jednu stranu v určitém psychickém i fyzickém vyčerpání těchto pěstounů a na stranu druhou lze uvažovat také o vlivu legislativních změn a interních nařízení, kdy se pravidla pro výkon PPPD v mnoha směrech zpřísnila (např. rodiny již de facto nemají možnost dítě odmítnout či se podílet na formulaci charakteristik dítěte/děti, které chtějí přijmout), což je v souladu s definicí PPPD jako standardního zaměstnání.

Tabulka 2: Počty pěstounů na přechodnou dobu 2013-2016

	Celkem	Příbylo	Ubylo
2013	153		
2014	421	313	45
2015	654	377	85
2016	799	352	141

Zdroj: MPSV, 2017, s. 14

MPSV také vede evidenci, jež se týká předčasného ukončení NRP, kdy těmi nejčastějšími důvody jsou: (1) nepochopení mezi pěstouny a dítětem, (2) zhoršení stavu dítěte – ať už na úrovni zdravotní či behaviorální, (3) obtíže při kontaktu s biologickou rodinou dítěte a (4) obtíže pojící se k péči o větší počet dětí. Tyto důvody jsou přitom shodné jak v případě klasické pěstounské péče, tak i PPPD (MPSV, 2017).

3 ANALÝZA VÝHOD A ÚSKALÍ PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

3.1 Metodologie

Pro zachycení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku *Jaké jsou výhody a úskali profesionální pěstounské péče* byl zvolen kvalitativní výzkum. Ten zahrnuje množství rozličných metod, které se různými způsoby snaží porozumět zachycovanému problému. „*Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality*“ (Disman, 1993, s. 285). Jak doplňuje Reichel (2009), kvalitativní výzkum je charakteristický tím, že se zkoumaný fenomén snaží zachycovat v přirozeném prostředí a následně sestavovat jeho co nejkompexnější obraz, a to i ve vzájemných interakcích jednotlivých zahrnutých prvků. Kvalitativní výzkum je tedy vhodný zejména pro zachycování zkušeností s určitým jevem, kdy jeho metody přispívají k rozkrytí podstaty těchto jevů, které doposud nebyly důkladně zmapovány (Strauss a Corbin, 1999).

Za účelem sběru dat pak byla zvolena metoda polostrukturovaných rozhovorů. Ty na jednu stranu tvoří sada základních (otevřených) otázek, které by měly být položeny všem respondentů/kám, na stranu druhou dávají prostor dalším doplněním, přizpůsobení kladených dotazů a tedy i zachování autenticity výpovědi (Gulová a Šíp, 2013). „*Polostrukturovaná varianta interview v zásadě kombinuje výhody a minimalizuje nevýhody obou krajních forem rozhovoru, tj. volného, nestrukturovaného a strukturovaného. Jistá volnost se jeví jako vhodná k vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele s informantem*“ (Reichel, 2009, s. 112).

Aby bylo možné zachytit problematiku komplexně, a tedy ze všech možných perspektiv, byly za účelem realizace rozhovoru osloveny jak systémové pracovnice, tak i profesionální pěstounky (jak stávající, tak ty, které se již PPPD nevěnují), všechny z Olomouckého kraje. S ohledem na to, že autorka práce sama částečně v oboru působí, k rozhovorům byly ze systémových pracovníků využity ty, s nimiž profesně spolupracuje. Tyto pracovnice dále poskytly kontakty na profesionální pěstounky. Celkem byla realizována šestice rozhovorů – se sociální pracovnící věnující se náhradní rodinné péči, speciální pedagožkou, psycholožkou a dále se stávající profesionální pěstounkou, s bývalou profesionální pěstounkou, která se stala pěstounkou

dlouhodobou, a s profesionální pěstounkou, která se systém rozhodla zcela opustit. Záměrem pak bylo také komparovat dané pohledy, jelikož v určitém slova smyslu tvoří dotazované dvě odlišné skupiny, jejichž zkušenosti se mohou v mnohém lišit.

V potaz byl vzat také faktor tzv. intervenujících podmínek, resp. aspekty, které by do určité míry mohly zkreslit získaná data, a to i s ohledem na skutečnost, že autorka sama působí v oboru péče o nezaopatřené děti. Ačkoliv bylo samozřejmě cílem nijak nepredikovat pozicionalitu výzkumnice, zejména v případě dotazovaných systémových pracovnic by bylo možné hovořit o určitém sdíleném pohledu na věc, nezřídka se projevujícím např. když dotazované v odpovědích odkazují na sdílené zkušenosti s výzkumníci. Stejně tak je třeba upozornit na jasnou feminizaci vzorku, což je však dáno související feminizací dané profese. Na druhou stranu nelze vyloučit, že dotazovaní muži by např. mohli poskytnout odlišný pohled na problematiku.

Rozhovory byly realizovány v průběhu dubna 2018 a řídily se „scénářem rozhovoru“, jehož základem byla trojice dílčích výzkumných otázek. Ty se – jak v případě systémových pracovnic, tak pěstunek – týkaly zároveň trojice základních tematických celků. Prvním byly systémové podmínky, které se PPPD týkají a jsou definovány legislativně či jsou jakkoliv formalizovány (např. i v rámci jednotlivého úřadu, oddělení), druhý tematický celek se vztahoval k pěstounům/kám (jejich výběru, motivacím, ale prožitkům) a třetí se týkal umístěvaných dětí (opět jejich výběru, ale také dopadům PPPD na jejich psychiku ad.).

3. 1. 1 Dílčí výzkumné otázky

DVO1: Existují nějaká specifika, jež se týkají dětí, které jsou/nejsou do PPP umístovány?

V tomto případě jsou východiskem v teoretické části práce sumarizované informace, z nichž plyne, že v kontextu PPPD lze hovořit na jednu stranu o dětech, které jsou do profesionálních pěstounských rodin umístovány hojně, a na stranu druhou o dětech, jejichž umístění je problematické. Cílem je získat – jak z hlediska profesionálních pracovníků/ic, tak i profesionálních pěstounů/ek – informace čerpající z jejich žité reality, které se tématu týkají.

DVO2: Jak zúčastněné (systémové pracovnice i profesionální pěstounky) hodnotí systém PPPD?

Záměrem je zjistit, jak systém umístování dětí do PPPD formálně funguje (od samotného výběru pěstounů, přes „výběr“ dítěte, až po průběžné „přešetřování“ situace a míru úspěšnosti sanace původní rodiny atp.) a jak tato nastavení (či jejich efektivitu) vnímají systémové pracovnice a samy pěstounky, příp. zda se jejich pohledy nějak neliší.

DVO3: Jaké jsou aspekty profesionálního pěstounství s důrazem kladeným na profesionální/ho pěstouna/ku?

V rámci této otázky je opět směřováno k možné komparaci vnímání problematiky systémovými pracovnicemi a samotnými profesionálními pěstovnkami, cílem je postihnout, jaké jsou motivace k poskytování PPPD očima všech respondentek, nakolik vstupuje do PPPD emocionalita, ale zároveň také za nakolik adekvátní hodnotí požadavky, jež na ně klade systém.

3. 1. 2 Informantky a průběh rozhovorů

Jelikož v kvalitativním výzkumu sehrává roli nejen obsahová stránka výpovědí, ale také to, jací/jaké informanti/ky svůj pohled na problematiku poskytovali, stejně jako kde, za jakých okolností a jak rozhovory probíhaly, byl ke každé informantce sestaven základní přehled. Aby byla zachována jejich anonymita, jsou označovány kódy I1 – I6.

- **I1: Psycholožka** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 1)
- dotazovaná přichází do pravidelného kontaktu s dětmi v rámci psychologických vyšetření, jež předchází umístění do kterékoliv z forem NRP, do výběru konkrétních profesionálních pěstounů však nemá pravomoc nijak zasahovat
- rozhovor realizován v místě pracoviště, dotazovaná působila ve svých odpovědích jistě, odpovědi formulovala velmi pregnantně
- patrný byl zejména důraz kladený na prospívání dítěte, a tedy i zvažování, zda PPPD má, či nemá v tomto kontextu nějaké limity

- **I2: Speciální pedagožka** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 2)
- dotazovaná je v pravidelném kontaktu s profesionálními pěstounskými rodinami, s nimiž konzultuje průběh poskytované péče, příp. řeší problémy, které v jejím průběhu vyvstávají
- rozhovor realizován v místě pracoviště, dotazovaná se problematikou PPPD sama podrobně zabývá v rámci tvorby vlastní doktorské práce, její odpovědi tak nezářídka reflektovaly situaci komplexněji, dotazovaná při formulaci odpovědi využívala na jednu stranu zkušenosti z praxe, na stranu druhou se opírala o odborná data, její projev byl jistý, odpovědi předem chvíli promýšlela
- **I3: Sociální pracovnice** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 3)
- přímo rozhoduje o umístění dětí do PPPD, a to jak v případě novorozenců v rámci urychleného 24hodinového řízení, tak i v případě větších dětí, kde je však již proces časově náročnější
- rozhovor realizován opět v místě pracoviště, s ohledem na bezprostřední zkušenosti s umístěním dětí do PPPD dotazovaná disponovala řadou praktických informací, které nezářídka konfrontovala také s tím, jak praxe ne/odpovídá předpisům
- dotazovaná odpovídala s rozmyslem, její odpovědi byly informačně velmi bohaté, nezářídka zohledňovaly specifika PPPD, na která legislativa nepomýšlí
- **I4: Profesionální pěstounka** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 4)
- dotazovaná je profesionální pěstounkou dva a půl roku, zatím péči poskytla dvěma dětem
- rozhovor byl realizován v prostorách doprovázející organizace, dotazovaná nezářídka vyjadřovala jistou deziluzi, při odpovědích se projevovala emotivně, při tematizování konkrétních problémů bylo evidentní její rozčarování, nespokojenost, stejně tak bylo velmi radikální její vymezení se vůči systémem požadovanému „nevytváření vztahu“ se svěřeným dítětem
- **I5: Bývala profesionální pěstounka** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 5)
- dotazovaná byla profesionální pěstounkou tři roky, dříve sama pracovala v zařízení ústavní péče, na základě negativních zkušeností zejména s pracovníky OSPOD se rozhodla pro vyřazení z evidence

- rozhovor proběhl v kavárně, v relativním klidu, ačkoliv dotazovaná opět nezdědala neskrývala své emoce, kdy její zkušenost především s neadekvátní prací OSPOD nakonec vyústila v ukončení spolupráce z její strany
- **I6: Bývala profesionální pěstounka** (přepis rozhovoru viz Příloha č. 6)
- dotazovaná byla pět let profesionální pěstounkou, když ani po více jak roce a půl nedošlo k vyřešení situace svěřeného dítěte, jemuž hrozil návrat do zařízení ústavní péče, rozhodla se pro pěstounskou péči dlouhodobou
- rozhovor probíhal v prostorách doprovázející organizace, dotazovaná přistupovala k tématu spíše věcně, nejvíce emočně se projevila právě v souvislosti s identifikací důvodů, proč se již PPPD nevěnuje.

3. 1. 3 Způsob vyhodnocení získaných dat

Za účelem vlastní analýzy získaných dat byl zvolen postup dle metody zakotvené teorie. Ta je obvykle členěna na dva (či tři) na sebe navazující kroky. Prvním je tzv. konceptualizace (příp. otevřené kódování), kdy je textový materiál rozdělen na jednotky (slova, sekvence, věty), jimž je přidělen určitý kód, který je reprezentuje (Strauss a Corbin, 1999). Jak průběh analýzy dat popisují Švaříček a Šedřová (2007, s. 68), „*kódy, vzešlé z otevřeného kódování, seskupujeme podle podobnosti nebo jiné vnitřní souvislosti. Začínáme budovat hierarchický systém – pod hlavičkou pojmenované kategorie slučujeme pojmy – kódy, které přísluší ke stejnému jevu.*“

Druhým krokem je kódování axiální, to podle Strausse a Corbin (1999) slouží k nové kompletaci dat a nalezení vazeb mezi určenými tématy. Jak konstatuje Hendl (2005), základem axiálního kódování je kódovací paradigma, (paradigmatický model), jenž je bazálním teoretickým rámcem zachycované problematiky.

V posledním kroku, ve fázi selektivního kódování, dochází k určení centrální kategorie, od níž se ostatní odvíjí či jsou jí podmíněny. „*Centrální kategorie, kostra příběhu, slouží k formulování zakotvené teorie, která je ihned při formulaci zpětně ověřována původními daty. Základem pro toto kódování je kódování axiální, na základě kterého je získán určitý obraz o vztazích mezi kategoriemi*“ (Gulová, 2011, s. 82). Strauss a Corbin (1999) během selektivního kódování provádí formulaci analytického příběhu, který v sobě obsahuje např. překvapivé informace, jež z analýzy vplynuly, či stěžejní nalezený problém.

3. 2 Vlastní analýza

V souladu s nastíněnou metodou zakotvené teorie byla analýza realizována ve třech na sebe navazujících krocích.

3. 2. 1 Otevřené kódování

Otevřené kódování bylo realizováno v rámci tří nadefinovaných perspektiv, resp. byla samostatně konceptualizována témata týkající se otázek systémových, otázek, jež se vztahovaly k pěstounům, a také otázek týkajících se dítěte/děti v PPPD. Toto rozdělení pak reflektuje i zaměření definovaných dílčích výzkumných otázek, které byly za účelem vlastní analýzy takto přeřazeny. Každý identifikovaný koncept je doplněn o autentické citace respondentek, v rámci lepší orientace ve výpovědích byly ty, které byly získány od profesionálních pěstounek, označeny „pp“.

- **DVO2: Systém umíst'ování dětí do profesionální pěstounské péče**

V rámci této otázky byly kladeny otázky, jež se vztahovaly k ne/spokojenosti se systémovými nastaveními, ale také k úspěšnosti celého modelu PPPD (tematizován byl princip posuzování nových pěstounů, jejich výběr, školení, příp. užívané metodiky a také způsob „přidělování“ dětí).

Během konceptualizace témat byla definována následující:

Neexistující standardy

- „*Metodika jen doporučuje, do jaké rodiny by děti měly jít, jaké by rodiče měli mít osobnostní předpoklady, materiální zázemí, posuzuje se rodinný systém;*“
- „*OSPOD má různé vyhodnocovací nástroje, ale spíš je to dáno potřebou dítě umístit – vybírají rodinu, která je volná, spíš než která by něčemu vyhovovala;*“
- „*Metodika zprostředkování péče na PPPD je, ale metodika ke konkrétním dětem není;*“
- „*Naše metodika říká, že by měla být přípravná schůzka, vyhodnocení stavu, dítěte;*“
- „*Něco se řeší konkrétně jen v Olomouckém kraji, protože je to kraj od kraje, není jednotná metodika;*“ (pp)

- „*Metodika teprve teď nedávno vznikla a po dvou letech se upgraduje, protože se tam našly nějaké věci, které jsou neslučitelné. Například do závěru případové komise se zadají úkoly, kdo má co splnit. Úkol č. 1: matka přestane pít a zaplatí dluhy – blbost. To jsou věci, které jsou nevyřešitelné, pokud má matka 700 tisíc dluh, tak to nikdy nemůže zaplatit;*“ (pp)
- „*Je pravda, že když jsem měla dítě z Prostějova, tak tam mají úplně jiný systém. Když jsem měla dítě z Jeseníku, zase to bylo úplně jiné. Metodika není vůbec jednotná. Je sice daná nějaká metodika, ale každý k ní přistupuje jinak a je škoda, že se ostatní neinspirují tím nejlepším;*“ (pp)

Náročnost

- „*Myslím si, že na jednu stranu je ten zdoluhavý proces správný, ale taky si myslím, že to spousta lidí odradí;*“
- „*Ne každý může studovat třeba pedák a být učitel, ti pěstouni jsou znovu posuzování, ale ještě jich není tolik, abychom si mohli vybírat. Ti lidé se vydávají v tom systému;*“
- „*Bylo mi sděleno, že se jim moc nelíbím, protože jsem rozvedená, že nemám auto a že jak to budu dělat sama, když nemám zázemí. Byla jsem docela rozladěná, myslela jsem, že mě uvítají s velkou radostí a ne, že mě hned při první návštěvě smetou;*“ (pp)
- „*To byl skoro roční kurz, jednou za dva měsíce, jezdili jsme do hotelu na Morávku, od pátku do neděle. Bylo to dost z ruky, museli jsme si vše hradit z vlastního, což bylo docela náročné, protože kraj vybral docela drahý hotel, dost to zatížilo rozpočet. Taková zvláštní filozofie, chcete být pěstounem? Tak si to zaplaťte;*“ (pp)

Zdlouhavost

- „*Trvalo to strašně dlouho, my jsme v podstatě byli posuzováni dva roky;*“ (pp)
- „*Na každého půl roku jsme museli dokládat naše majetkové poměry, bezdlužnost, příjmy, z tohoto pohledu to bylo opravdu vysilující;*“ (pp)
- „*Z kraje to byly neustále návštěvy OSPOD, totální ztráta soukromí, nahlásí se sociálka, že přijde. Soukromí je nabourané, pořád jsou dveře dokořán;*“ (pp)

Nepružnost

- „*Pěstounka potřebovala psychologické vyšetření dítěte a dostala termín za 4 měsíce;*“

- „Třeba to přezkoumávání po třech měsících je prý proto, aby to soudy do 1 roku vyřešily, což ty soudy stejně nevyřeší, problém je na OSPODech;“ (pp)

Nedostatečná odbornost

- „Nemůžou se za tu dobu dozvědět všechno potřebné, třeba vývojovou psychologii těch dětí, 72 hodin je málo;“
- „Když si vezmu, že ti lidé nemají ani žádný kurz psychologie, pedagogiky, prostě ničeho, tak nevím, jestli je to pro ně dostatečné;“
- „Pěstouni často vycházejí z toho, že vychovali vlastní děti, tak co by jim měl kdo povídat, ale pak přicházejí a nevědí si rady;“
- „Záleží na člověku, pro mě z pozice zdravotnice ano, ale myslím, že třeba pro uklízečky to dostatečné není. Měly by být pro tyhle lidi určitě rozšířenější ty kurzy;“
- „Děti mohou být od feťáků, mohou mít zdravotní problémy, takže ta odbornost je tam potřeba;“ (pp)

Užitečnost

- „My jsme si ze začátku říkali, že absolutně nechápeme, proč nám tam něco vypráví, a potom jsme zjistili, že je to opravdu o něčem jiném. Myslím si, že to bylo přínosné, že to záleží na způsobu těch příprav, ono je několik různých možností těch příprav;“ (pp)
- „Asi ano, protože my potom ještě každý do toho roku musíme mít ty hodiny další, dvacet čtyři hodin musíme mít pravidelně. My jich máme víc, akorát je nepíšeme, protože, když máme nějakou přednášku, která nás zajímá, tak tam jdeme a ono se nám to ani nezapisuje, protože oni s tím mají na kraji problém, že jsme převzdělávání;“ (pp)

- **DVO1: Specifika dětí, jež jsou umisťovány do PPPD**

V rámci související výzkumné otázky byly kladeny dotazy týkající se dětí, jež jsou svěřovány do PPPD. Cílem bylo určit, zda je možné identifikovat děti, které se do PPPD dostávají nejčastěji, děti, které jsou pro tento specifický typ NRP nejvhodnější, a také děti, které jsou naopak nejméně vhodné. Vedle toho byla tematizována také potenciální možnost odmítnutí dítěte a proces „výběru“, resp. případné zohledňování požadavků pěstounů na svěřené dítě. To vše na jedné straně na základě profesních

zkušeností systémových pracovníků a na straně druhé s ohledem na žitou praxi profesionálních pěstounek.

Identifikována byla následující témata:

Problémy a patologie

- „Do PPPD jdou obvykle děti hned v raném věku, po narození, nebo v případě, kdy rodiče mají nějaký problém – patologii, to jsou obvykle starší děti;“
- „Ty děti nejčastěji pocházejí od drogově závislých, alkoholiků, sociálně slabých, nižší inteligence, takže je tam předpoklad, že se nebudou vyvíjet tak jako zdravé děti, potřebují odbornější přístup;“
- „Jsou to děti z rodin, které nezvládají, neposkytují dětem základní potřeby, často je tam závislost, bezdomovectví, nedostatek financí, onemocnění rodičů;“
- „Nejčastěji jsou to děti přímo z porodnice, kdy matka podepsala předběžný souhlas k osvojení, děti, kdy se řeší krizová situace v rodině, zanedbávání, psychické, psychiatrické potíže rodičů, závislosti;“

Brzké řešení

- „Nejvhodnější jsou takové děti, u kterých je jasné, že pak půjdou dál – musí pro ně být dostupná následná rodina, nebo se situace v rodině musí změnit. Ale jít z pěstounské do ústavu, to je úplně špatně a je to pro dítě daleko horší, než kdyby bylo celou dobu v ústavu;“ (pp)
- „Mělo by to být dočasné s vědomím, že přijde řešení, ale ne, že řešení je v nedohlednu a neví se, jak to dopadne;“ (pp)
- „Všichni pěstouni chtějí novorozence, kojence, maximálně do 5 až 6 let, než jdou do školy, školní docházka s sebou nese plnění úkolů, je to větší zátěž;“

Věková kategorizace

- „Nejvhodnější jsou miminka. I když mám situaci, že maminka řekne, že si to rozmyslí;“
- „Já si opravdu myslím, že jsou to ty děti do toho předškolního věku, maximálně mladšího školního. Do devíti, desíti let, to je až až. Je to ale zase případ od případu. Pokud to bude desetileté dítě, které má rodiče po autonehodě, nebo tam bude vážné onemocnění...;“ (pp)

Znevýhodňující faktory

- „Nejhůř se umisťují sourozenecké skupiny nebo děti se závažným postižením, tělesným, nebo mentálním;“

- „*To je úplně jasné, vícečetné skupiny, romské etnikum sice už společnost nějak toleruje, ale spíš u těch malých dětí, pak děti s tělesným postižením;*“
- „*Určitě sourozenecké skupiny mají větší problém. Otázka je, jestli je vždy důležité zachovat, aby ti sourozenci zůstali spolu, někdy je lepší, když se rozdělí, protože si spolu lépe najdou vztah;*“ (pp)
- „*Asi ty zdravotní problémy, třeba etnikum si vybrat nemůžeme, ale na začátku nám dali tu možnost v OSPOD, na kraji pak na to nevěřičně zírali;*“ (pp)

Dítě jako komodita

- „*Dříve si pěstouni na ty děti kladli spoustu podmínek, pak se to změnilo;*“
- „*Dříve se na ta přání pěstounů bral zřetel, dnes už je to problematictější;*“
- „*Zpočátku to tak bylo, mohli si pěstouni říct, že se chtějí starat o ta malá miminka, postupně se ty nůžky rozevíraly, aby přijali dvě děti, v různém věku;*“
- „*My nemůžeme mít požadavky. Jediným požadavkem, který momentálně podle metodiky je, že dítě musí být o tři roky mladší, než moje nejmladší biologické dítě. Takže v podstatě jsem měla děti 0 - 9 roků. Jak je to postavené teď, tak my si nemůžeme klást podmínky. Jak to bylo dříve, že někdo preferoval miminka, někdo chtěl starší děti, tak to už nefunguje;*“ (pp)
- „*Vybírat jsem si nemohla, uvedla jsem, že bych nerada sourozence, ne že bych je nezvládala, ale mám jen dvoupokojový byt, takže to by nebylo ideální;*“ (pp)
- „*Na začátku se nás ptali, na co se cítíme, hodně pěstounů nechtělo starší děti, ale zas ti starší nechtěli úplně miminka, že se chtějí vyspat. Tak to s náma sepsali, kdo jaké děti dostane, ale po roce nám zavolali, že k tomu žádné ohledy brát nebudou, že je naše požadavky nezajímají;*“ (pp)

Netransparentnost

- „*Pokud je to třeba dítě, které je zdravotně postižené a pěstouni se na to necítí, pak by asi odmítnout mohli;*“
- „*My bychom neměli odmítnout, ale máme tam samozřejmě dané nějaké výjimky. Nemohla bych se samozřejmě starat o větší dítě, které by bylo imobilní, protože bydlíme v prvním patře a máme tam třicet dva schodů do bytu;*“ (pp)
- „*Na postižené bych si asi netroufla, protože jsem opravdu člověk hodně aktivní. Když jsem například dostala první romské dítě, tak jsem se akorát ptala, jestli je ta rodina prověřená, ale bylo to všechno v pořádku. Nedostala jsem se do té situace, zatím, abych to nějak řešila;*“ (pp)

- **DVO3: Aspekty týkající se profesionálního pěstounství – perspektiva pěstounky**

V tomto případě byly kladeny dotazy, jež se vztahovaly k problematice profesionálního pěstounství tak, že ve středu zájmu byl profesionální pěstoun sám. Zjišťovány byly faktory motivační, jež k profesionálnímu pěstounství vedou, tematizována byla také problematika týkající se utváření emočních vazeb mezi svěřeným dítětem a profesionálními pěstouny – což je minimálně v teoretické rovině spíše zapovídáno. Vedle toho se dotazování dotýkalo také procesu návratu dítěte do biologické rodiny/svěření do NRP a prožívání těchto situací pěstouny/kami.

Identifikována byla následující témata:

Snaha pomoci

- „*Jde o to pomoci tomu dítěti, dát mu prostředí, kde by ho přijímali, kde by o něj pečovali;*“
- „*Někdy chtějí pomáhat tak moc, že ty odchylky od normálu nevidí;*“
- „*Jejich hlavní motivace je někomu pomoci, ne té rodině, ale tomu dítěti, dát mu lásku, jistotu, bezpečí, je to emočně, psychicky i jinak velmi náročná práce na 24 hodin denně poskytnout péči tomu dítěti;*“
- „*Ten potenciál, který máme jako rodina, můžeme ještě někomu dát. A není tam ten závazek, že by to bylo napořád;*“ (pp)
- „*Mně se líbil ten nápad PPPD, doma mít jedno dítě, věnovat se mu naplno, to mi přišlo ideální;*“ (pp)
- „*Od dětství jsem si uvědomovala, že jsou tu děti, které nikdo nechce, takže je to asi dané nějakým nastavením, silným sociálním citěním;*“ (pp)
- „*Poměrně mladá jsem měla vlastní děti, říkala jsem si, že jestli něco umím, tak být matka;*“ (pp)

Zisk

- „*Ze zkušenosti vím, že spousta lidí to dělá kvůli tomu, že si tak řeší svou finanční situaci;*“
- „*Řeší se tím nezaměstnanost;*“
- „*Často to byli lidé, co byli na úřadech práce, ale nemají zároveň žádné adekvátní vzdělání, takže se na to nehodili. Spíš řešili svoje osobní věci, že by byli doma a měli práci;*“

- „Třeba dlouhodobě nezaměstnaní, tak to považují za vhodnou příležitost zaměstnání – ale to bylo spíš v začátcích PPPD. Pak jsou to někdy ženy, které jsou samy a mají ten prostor, který by chtěly něčím zaplnit, třeba partnerstvím, které nepřichází, a tohle je náhrada;“
- „Ať to opravdu někdo za jednadvacet korun na hodinu zkusí dělat. Je to starost dvacet čtyři hodin denně. Nemůžete nikam odjet, máte absolutní ztrátu soukromí. Ale neustále se tvrdí, že to děláme pro peníze. Takže nějaké všeobecné povědomí, bohužel, chybí;“ (pp)

Všudypřítomné emoce

- „Sama si neumím představit, že bych rok pečovala o dítě, poskytovala mu tu jistotu, lásku, bezpečí a pak se s ním rozloučila, asi bych se pak rozhodla dělat mu dlouhodobou pěstounku;“
- „Mně i rok přijde hrozný, když si vezmu, že to bude novorozenec a budu ho mít denně na rukách, budu ho krmit, přebalovat, hrát si s ním, vytvoří si na mě vazbu...jak tvrdí Matějček v sedmi měsících se na mě naváže a ve dvanácti ho odtrhnout;“
- „Nesmysl, nejde nevytvořit vztah. To je hloupost. To je jen teorie;“ (pp)
- „Jako rozumově si člověk může zpracovávat, co chce, ale citově je to velmi náročné;“ (pp)

Zdravý odstup

- „My, když to vysvětlujeme cizím lidem, tak říkáme, to je něco jako lázně. My těm dětem pomůžeme vzpamatovat se z toho, co zažily, připravit se na to, co je čeká. Pobyt u nás je, jako by byly v lázních;“ (pp)
- „Vztah se vytvoří k dítěti vždycky, člověk by to měl brát, jako kdyby byl chůva, jako kdyby hlídal třeba kamarádce dítě. Říkám si, že ho miluju, ale není moje, není to napořád. Měla jsem trénink, protože jsem dřív pracovala v kojeneckém ústavu;“ (pp)
- „Myslím si, že je to o tom, že pak se ujistíme, že to dítě je v pořádku;“ (pp)

Překážky při předávání dítěte

- „U těch větších dětí je pak náročnější to předávání kvůli citové vazbě. Ze zkušenosti každé dítě je jiné, když na to pěstounka není sama, je to lepší. Zdá se mi, že u dětí v PPPD, kde jsou i jiné děti, je to předávání pak lepší, je tam větší šrumec;“

- „Někdy je problematické období adaptace. Větší děti a děti, které prožily trauma, zneužívání. U větších dětí je těžší, že si v té rodině zvyknou, navážou vztah a nebudou tam moct zůstat. Je to zřejmě menší zlo, ale sama si to nedovedu představit;“
- „To předávání je největší problém u starších dětí;“ (pp)
- „Měla jsem toho romského chlapečka, což se kvůli OSPODu vůbec nepovedlo, pěstouni nedodrží, co by měli, vzali si ho jak pytel brambor během tří dnů. To jsem fakt citově nedala, dodnes nemám zprávy, jak to dopadlo. I proto jsem toho zanechala, protože to bylo velmi emočně náročné;“ (pp)
- „Nám říkali, že si na to zvykneme, že předáváme ty děti, ale já jsem si na to teda nezvykla. Mám sedmé dítě. Když to bylo ze začátku, ještě než se to změnilo, když jsem měla třeba čtyři měsíce miminko, tak to si myslím, že je dobré. Sedm měsíců ještě taky jde, ale když jsem měla chlapečka třináct měsíců, tak to už byl problém;“ (pp)
- „Když to je do vlastní rodiny, tak tam je člověk rád, když vidí, že ta rodina funguje, když ale s těmi dětmi ztratíte kontakt, nevíte, co s nimi bude dál, to je hodně těžké;“ (pp)

Nezvladatelnost situace

- „Pěstouni mohou PPPD ukončit, protože je to náročné, jedna paní mi řekla, že už si na to netroufá, ale bylo to také spojené s věkem, bylo jí 58 let;“
- „Část pěstounů už PPPD přerušila s tím, že si musí odpočinout;“
- „Já jsem si na to předávání nikdy nezvykla, protože se to teď opravdu pořád protahuje, tak jsem to ukončila;“ (pp)

Jelikož dotazované na závěr rozhovoru dostaly také prostor vyjádřit svůj vlastní názor na PPPD a příp. uvést, co by např. zlepšily, byly i tyto získané materiály podrobeny analýze a zachycena následující témata:

Užitečnost s mnoha výhradami

- „Systém má význam, ale výběr pěstounů by mohl být přísnější, možná kritéria i týkající se věku, starší lidé mají jiný výchovný přístup, omezení třeba do 50 let;“
- „Mám tu teď děti, které se vrátily dvakrát, a pokaždé se situace opakuje, opět bude s rodinou soud a bude se zvažovat, jestli ty děti neodebrat znovu k přechodné pěstounce, v takových případech PPPD nemá význam;“

- „Pokud má třeba malé dítě specifickou potřebu a nepodaří se mu vrátit do biologické rodiny ani najít klasické pěstouny, může pendlovat mezi několika profesionálními pěstouny a půjde pětkrát do jiné rodiny, to úplně vhodné není;“
- „Přechodná pěstounská péče je vhodná pro děti, které vyrůstají v rodinách, co mají nějaký momentální problém, ale je tu vidina, že za určitou dobu to rodiče dají do pořádku, aby dítě nemuselo do institucionální péče, to má smysl, nemá to ale význam u rodin, které nevykazují, že by se změnily, pak dítě přejde stejně do klasické pěstounské rodiny;“
- „PPPD má v systému své místo, ale měli bychom si vzít příklad třeba ze Slovenska, kde jsou asi o 10 kroků napřed, pěstouni dostávají peníze, jen když mají dítě;“
- „Je třeba zachovat i zařízení institucionální péče, jsou tu, aby pomáhala, mají svá opodstatnění;“
- „Měly by být průběžné kontroly, konzultace, mělo by docházet k nějakým preventivním kontrolám ambulantním, tak jak se to mělo původně nastavit, ale pak se to neuskutečnilo;“

Konkrétní změny v systému

- „Myslím, že by bylo vhodné, aby pěstouni mohli říct, na co mají – tedy, ne, co jim vyhovuje, ale co zvládnou. Někteří žadatelé se nechali odradit, že třeba když nevezmou tři romské děti, že nebudou dobrými pěstouny;“
- „Oni vyplivávají nějaké paskvily, které spíše tu pěstounskou péči komplikují. Proč se nepodívají někam, kde to už funguje? To samé je sloučení pod jedno ministerstvo, péče o dítě jako takové. Protože neustále se pře ministerstvo školství, ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo práce, takže absolutní nekompetentnost, a do toho soudy, které jsou samostatná jednotka svrchovaná;“
(pp)
- „Jestli bych já za sebe chtěla něco změnit, tak to, že PPPD jsou dávkáři. Já přece nejsem dávkář. Já jsem v životě tomuto systému nebyla nic dlužná. My nejsme podřízené, my máme být spolupracující rodina OSPOD, přechodáci, ale my jsme pořád ten plebs;“ (pp)
- „Změnit práci OSPODu, zvýšit dohled nad prací sociálních pracovníků, které si hrají na velké pány, neberou ohled na dítě, ale na biologickou rodinu, ale jdou hlavou proti zdi. Ten systém by měl být rychlejší, aby ta spolupráce byla

efektivnější. Přitom většina těch dětí z PPPD končí v dlouhodobých pěstounkách;“ (pp)

- *„Každý soudce pracuje jinak, každá sociální pracovníce pracuje jinak. Co mě naopak překvapilo, je, že ty úplně mladé sociální pracovníce jsou nakloněné těm novým změnám. Opravdu jsou výborné. A naopak, ono to bude znít hloupě, ale když už je starší, tak jede v těch zajetých věcech;“ (pp)*
- *„Je důležité držet se nějakého plánu, po čase ho zhodnotit a opět vytvořit další plán, aby se to neustále posouvalo. Pokud plán chybí, tak ta doba utíká a utíká. Tento systém ale není jednotný;“ (pp)*
- *„Nelíbí se mi to, že někteří by se vzdělávali i víc, ale ten příspěvek 48 tisíc na pěstounskou rodinu umožňuje zaplatit jen přesně těch 24 hodin.“ (pp)*

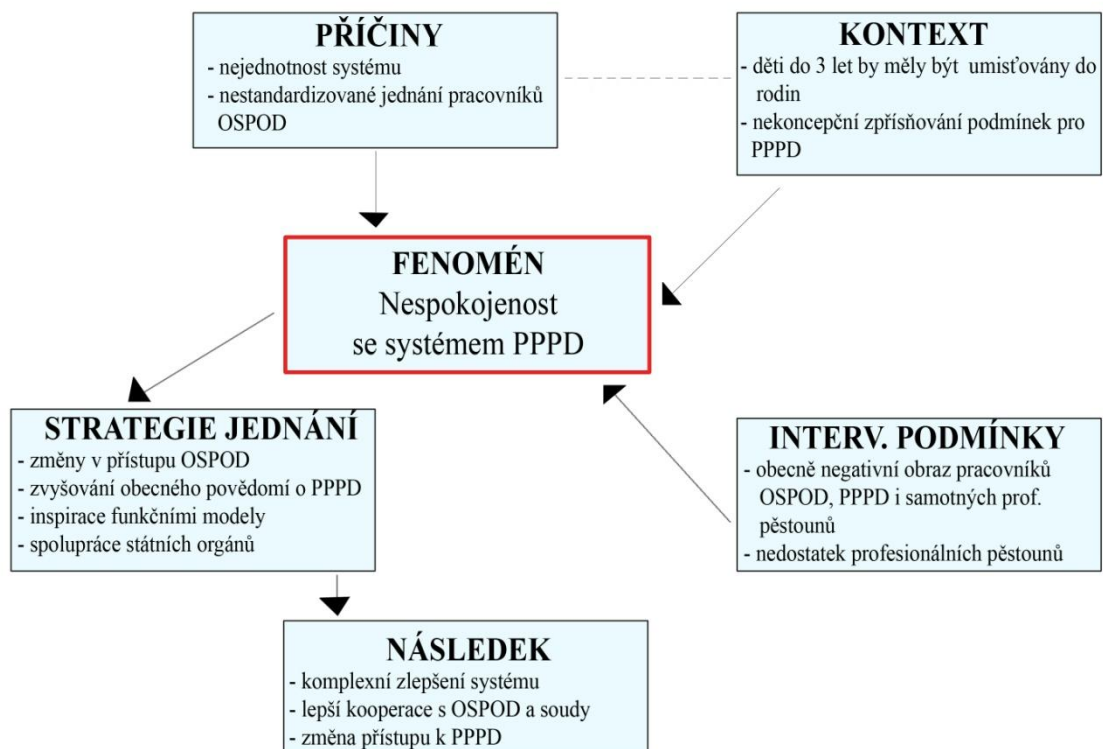
3. 2. 2 Axiální kódování

V rámci axiálního kódování byl sestaven paradigmatický model, v němž byl definován samotný sledovaný fenomén, jeho příčinné podmínky, situační kontext, intervenující podmínky, strategie jednání a následky (dle Gulová, 2011). Proto byla využita témata, jež byla identifikována v předchozím kroku analýzy – ta byla k sobě navzájem vztahována (bez ohledu na definované dílčí výzkumné otázky) a pozornost byla zaměřena na nalezení vzájemných souvislostí.

Jako centrální kategorie (fenomén) byla určena nespokojenost se systémem PPPD, která se všemi výpověďmi v různé podobě prolínala. Zatímco profesionální pěstounská péče je tedy na jednu stranu nesporně užitečný systémový model dočasné rodinné péče o děti (zejména do 3 let), na stranu druhou jako institut, který je aktuálně spojován s mnoha problémy, a to v rozličných podobách, v očích dotazovaných selhává. Příčinou tohoto obrazu PPPD, která vznikla primárně v kontextu zajištění NRP dětem ve věku do tří let, je pak nesporně celorepubliková nejednotnost systému a také nestandardizované jednání pracovníků/ic OSPOD. Intervenujícími podmínkami jsou obecné představy jak o systémových pracovnících, tak i o vykonavatelích PPPD, a to zejména proto, že pobírají od státu peníze i v době, kdy o žádné dítě nepečují (což by např. bylo možné ošetřit podobě jako na Slovensku) a jsou tak nezřídka terčem kritiky, že o děti pečují jen a pouze kvůli penězům, stejně jako fakt, že profesionálních pěstounů

není dostatek. Z hlediska strategií jednání lze tedy zmínit především změny v přístupu OSPOD k řešení jednotlivých případů PPPD, vzájemnou (koordinovanou) spolupráci státních orgánů a příp. inspirování se již funkčními modely PPPD ze zahraničí, ale také obecné zvyšování povědomí o PPPD (o jejich rizicích i přínosech). Následkem toho by mohlo dojít ke komplexnímu zlepšení celého systému NRP, a v důsledku tedy i PPPD, a ke kvalitnější kooperaci OSPOD s jednotlivými rodinami, jež poskytují PPPD.

Obrázek 2: Paradigmatický model

Zdroj: vlastní zpracování

3. 2. 3 Selektivní kódování

V souladu s postupem Strausse a Corbin (1999) byl výše představený paradigmatický model využit jako východisko pro formulování analytického příběhu:

Názory (ať už kladné, či záporné) na profesionální pěstounskou péči jsou jevem, který podmiňuje užitá perspektiva – pohled na PPPD se totiž liší v očích systémových pracovníků a samotných profesionálních pěstounek. Ty jsou vůči této

specifické NRP kritičtější, stejně tak se nezdráhají vytykat ani chyby v práci OSPOD. Negativní aspekty PPPD pak – dle všech dotazovaných – většinou plynou z nedostatečného systémového uchopení celé problematiky (neexistující standardizovaná metodika apod.), naopak stěžejním pozitivem je zejména zajištění péče o děti do 3 let a o děti, jejichž rodiny se potýkají s akutní (ale v dohledném horizontu řešitelnou) krizí, což je ostatně hlavní záměr tohoto institutu, jehož podstata však nezřídka zůstává nenaplněna.

3. 2. 4 Zodpovězení výzkumných otázek

V případě zachycení názorů na systém umístování dětí do profesionální pěstounské péče (*dílčí výzkumná otázka č. 2*) analyzované výpovědi souhrnně naznačily napříč vzorkem panující nespokojenost, a to jak ze strany dotazovaných specialistek, tak i profesionálních pěstounek. Všechny se shodly, že systémová nejednotnost má negativní dopady na všechny, kdo jsou do průběhu PPPD zapojeni. Ač nezřídka na základě odlišné argumentace se dotazované také shodly v tom, že spolupráce pověřených úřadů je nedostatečná, pomalá, neefektivní, což má negativní dopady prakticky na všechny, kteří jsou do procesu PPPD zapojeni.

V souvislosti s hledáním odpovědi na otázku, zda existují nějaká konkrétní specifika dětí umístovaných do PPPD (*dílčí výzkumná otázka č. 1*), výpovědi všech respondentek *de facto* korelovaly s tím, nač upozorňuje i v teoretické části práce citovaná zpráva MPSV – do PPPD jsou skutečně nejčastěji umístovány děti ve věku do tří let, což je v souladu s nastaveným systémem, nezřídka se však jedná o děti, jejichž zdraví i psychika jsou narušeny rozličnými patologiemi ze strany rodičů (děti drogově závislých, závislých na alkoholu apod.), i proto byla v rozhovorech tematizována potřeba odborného vzdělávání, jež by profesionální pěstouny na potenciálně možná rizika a práci s různě znevýhodněnými dětmi připravilo. V případě větších dětí, které se v PPPD ocitají v důsledku neschopnosti rodičů zajistit jim adekvátní péči, by pak stěžejním mělo být apriorní posouzení, zda je možné rodinu v zákonem vymezené době uspokojivě sanovat (příp. zda se např. zlepší finanční či zdravotní stav rodičů). V opačném případě je pak samozřejmě otázkou, nakolik vhodné je pro dítě střídaní náhradních rodinných prostředí s ústavní výchovou a zda by nebylo přijatelnější spíše vyhledání pěstounů dlouhodobých. Jak systémové pracovnice, tak i dotazované

pěstounky se také shodly v tom, že zatímco dříve mohli profesionální pěstouni do určité míry vyjádřit své preference ohledně dětí, které by jim měly být svěřeny do péče, nyní se k ničemu takovému již nepřihlíží – profesionální pěstouni jsou tak prakticky povinni přijmout jakékoliv dítě bez možnosti odmítnutí. V tom, které děti je nejobtížnější umístit, se pak dotazované shodly na větších (sourozeneckých) skupinách, dětech s rozličnými typy postižení a příp. také dětech romských.

Poslední dílčí výzkumná otázka se vztáhla k osobě profesionální/ho pěstouna/ky a k jeho/jejím specifickým, příp. nárokům a požadavkům, jež jsou na ně/nij kladeny (*dílčí výzkumná otázka č. 3*). V oblasti motivace se projevíly dvě linie – první, která odkazovala na jistý altruismus ze strany profesionálních pěstounů, a druhá, jež se vztahovala k ryze materiální perspektivě. Tu však zmiňovaly výhradně systémové pracovnice. V oblasti (ne)vytvoření emočních vazeb s dítětem se všechny dotazované shodly v tom, že nemít k dítěti vztah nelze, ačkoliv u některých pěstunek byla evidentní snaha o rozumové uchopení situace. V oblasti předávání dětí byla identifikována série potenciálních překážek, které tento proces znesnadňují a činí jej emočně náročnějším pro všechny zúčastněné. Jedná se zejména o délku pobytu dítěte v PPPD (čím delší pobyt, tím problematičtější předání), jeho věk (čím starší dítě, tím opět narůstá problematičnost jeho „odtržení“ od profesionálních pěstounů). Faktorem, který naopak profesionálním pěstounkám toto nelehké období může pomoci překonat, je kontakt s rodinou, kam dítě odchází, ujištění se, že je v pořádku a prospívá. Mezi důvody k ukončení výkonu PPPD se pak objevovalo vyčerpání, únava, ale také neschopnost vyrovnat se s emoční stránkou, která se k PPPD pojí.

Na základě takto sumarizovaných odpovědí na dílčí výzkumné otázky je zároveň možné poskytnout odpověď na hlavní výzkumnou otázku týkající se výhod a úskalí profesionální péče na přechodnou dobu.

Hlavní výhodou je nesporně možnost umístění dětí do tří let do dočasné náhradní rodinné péče, která je překlenovacím obdobím, než dítě bude možné předat do adopte/dlouhodobé pěstounské péče/příp. do biologické rodiny, zlepši-li se její situace. Tento systém a jeho kvalita je však poznamenána netransparentností a také neexistencí celorepublikově platných standardů. Zatímco jednotlivé kraje disponují alespoň základní metodikou, která ošetřuje první krok při výběru profesionálních pěstounů (klade požadavky, které musí být naplněny – ty jsou však prof. pěstounkami z daného vzorku hodnoceny jako extrémní, např. doklady o finančních příjmech od

zaměstnavatele ad.), kroky další jsou již výhradně v jejich rukou. To pak vede k neprůhlednosti celého systému, což je ostatně největším úskalím PPPD.

Zatímco na profesionální pěstouny lze nahlížet jako na osoby, které jsou k péči o děti vedeny ze své altruistické podstaty a jimž k tomuto stát vytváří ideální podmínky (činí z nich své zaměstnance, kteří každý měsíc pobírají odpovídající dávky), faktem je, že právě proto se k profesionálnímu pěstounství pojí také negativní konotace. Profesionální pěstouni jsou nezřídka považováni za ziskuchtivé „dávkaře“, a to i proto, že peníze od státu pobírají také v době, kdy v péči žádné dítě nemají (faktem ale je, že s ohledem na to, že profesionálních pěstounů je stále nedostatek, tato situace nastává zřídka). Tuto situaci by pak mohla vyřešit úprava legislativy např. dle modelu, který funguje na Slovensku.

Další z výhod PPPD je poskytování péče dětem, které potřebují individuální přístup (což je většina indikované skupiny dětí – děti, jejichž matky byly závislé, děti s rozličnými poruchami apod.). V těchto případech je však problémem, že ačkoliv na školeních jsou na tyto případy pěstouni upozorňováni, jejich proškolení v poskytování péče např. dětem s postižením či dětem, které se narodily závislým matkám a projevují se u nich abstinenční příznaky, není dostatečné. Stejně tak je problematická úhrada dalších školení, která musejí profesionální pěstouni každý rok absolvovat, jejich rozsah je totiž pevně stanoven na maximálně 24 hodin, a to bez ohledu na zájem a potřeby pěstounů.

Výhodou PPPD je dále poskytnutí přechodné péče dětem, jejichž rodina se ocitla v nenadálé krizové situaci (závažná onemocnění, úmrtí v rodině, finanční problémy ad.). Dítě tak může toto období přečkat v náhradní rodině a není vystaveno dalším rizikům, jež se pojí k pobytu v zařízení ústavní péče. Jak však naznačily shromážděné výpovědi, nezřídka se v PPPD ocitají i děti, u nichž je zřejmé, že k vyřešení situace v rodině nedojde (např. vícečetné rodiny, kdy již některé děti vyrůstají v NRP, rodiny, kde se projevuje dlouhodobá závislost na omamných látkách ad.), ty se pak do PPPD mohou dostat i opakovaně, což nelze považovat za příliš žádoucí model.

Ačkoliv výchova v PPPD by měla dětem poskytnout milující rodinné prostředí, to by mělo být „milující“ a „rodinné“ jen do jisté míry. Profesionální pěstouni/ky jsou tak upozorňováni, aby si s dětmi nevytvářeli citové vazby (což by ostatně měla reflektovat i maximální – roční – délka pobytu dítěte v PPPD). Výpovědi všech dotazovaných však poukázaly na nereálnost této představy, ačkoliv některé pěstounky

se snažily k tématu prožívaných emocí přistupovat z racionální perspektivy. Jako velký emoční stresor se pak ukázalo zejména předávání dětí, které byly v PPPD nad limitní časovou hranici, a dětí, jejichž předání bylo realizováno nárazově bez přechodové doby. Pěstounky také zmiňovaly, že po předání dítěte jim pomáhá vypořádat se s touto situací kontakt s novou rodinou a zprávy o tom, jak se dítěti daří. Přehled výhod a úskalí shrnuje následující tabulka.

Obrázek 3: Přehled výhod a úskalí PPPD

VÝHODY	ÚSKALÍ
- zajištění náhradní rodinné péče dětem do 3 let	- netransparentnost systému, neexistence standardů
- formalizovaný základní výběr prof. pěstounů, snaha zajistit jejich „kvalitu“	- přílišné požadavky kladené na pěstouny (doložení příjmů, narušování soukromí)
- poskytnutí placeného „zaměstnání“ těm, kteří chtějí dětem pomáhat	- negativní vnímání prof. pěstounů a jejich motivace (zisk) - výplata i v době, kdy rodina o dítě nepečuje
- poskytnutí péče dětem, které potřebují individuální přístup (děti se speciálními potřebami)	- nedostatečné proškolení pěstounů, jejich nepřipravenost na speciální potřeby dětí - problémy s dalším doškolováním, které je každý rok omezeno jen na 24 hodin
- zajištění péče o děti z rodin s akutním problémem (nemoc, finanční krize)	- neschopnost posoudit potenciál na zlepšení stavu - zbytečné prodloužování pobytu dětí v PPPD, u nichž nebude návrat do rodiny možný
- poskytnutí péče v rodinném prostředí, které je individualizované a „milující“	- riziko přílišné emoční angažovanosti prof. pěstounů
- omezení doby, jakou má dítě v PPPD strávit (aby se nevytvořila vazba)	- nedodržování maximální délky pobytu v PPPD - problematické předávání dítěte po delší době, které strávilo v náhradní rodině

Zdroj: Vlastní zpracování

3. 3 Shrnutí a doporučení

Principiálně lze shrnout, že s ohledem na neexistenci univerzální metodiky týkající se PPPD je celorepublikově stejně nahlíženo jen na úplně první kroky PPPD – tedy poskytnutí úvodních informací o NRP/potažmo PPPD, absolvování psychologických vyšetření a poskytnutí veškeré zákonem vymezené dokumentace. Samotný průběh PPPD se však významně variuje, a to nejen kraj od kraje, či okres od okresu, ale soudě dle analyzovaných výpovědí také pracovník od pracovníka, resp. s ohledem na individuální přístup zúčastněných specialistů. V základu lze shrnout, že poté, co jsou profesionální pěstouni zařazeni do evidence (a tedy je jim zároveň zahájena výplata dávek), čekají na přidělení dítěte. Nezřídka se přitom jedná o děti předávané přímo z porodnice, v takových případech probíhá zrychlené jednání OSPOD, a to např. i v rámci 24 hodin. Ovšem zatímco před umístěním do stabilní pěstounské rodiny probíhá poradní panel, kde jsou přítomni odborníci jako sociální pracovníci, psychologové, pracovníci krajského úřadu i právníci (cca 14 lidí), u PPPD nic takového realizováno není.

Profesionální pěstouni si následně vyhledají také doprovázející organizaci, která jim poskytne cenné rady, a to i pro jednání s úřady, příp. jim doporučí další vzdělávání. Zákonem je přitom stanoveno (a hrazeno) každoroční „doškolení“ v rozsahu 24 hodin, více zájemci absolvovat nemohou, ovšem jak naznačily výpovědi profesionálních pěstounek, obvykle se toto „nařízení“ obchází, hodiny se buď oficiálně nevykazují, příp. jsou hrazeny z jiných zdrojů.

Popularita profesionálního pěstounství v současné době spíše klesá, zatímco po novele zákona zájemci přibyli, nyní – a to i s ohledem na mnohé problémy, jež v souvislosti s PPPD vyvstávají – zájemců spíše ubývá, a to i proto, že PPPD je podle vyjádření respondentek spjata s problémovou skupinou dětí – sourozeneckými skupinami, dětmi romského původu či dětmi s rozličnými postiženími. I s ohledem na to většina dětí z PPPD údajně míří spíše do dlouhodobé pěstounské péče než do adopce.

S ohledem na charakteristiky PPPD je tento model jistě možné označit za užitečný, ovšem zároveň by neměla být přehlížena četná úskalí, jež se k němu pojí. Systémová netransparentnost, neadekvátní požadavky na profesionální pěstouny, nejednotné kompetence a přístupy k PPPD ze strany pracovníků/ic OSPOD, negativní obraz, který PPPD, ale také profesionální pěstouny doprovází, to vše jsou aspekty, které

nesporně ovlivňují také klesající zájem o výkon této fyzicky i psychicky náročné práce, která je však z hlediska prospívání dětí jistě nedocenitelná. Kromě zlepšení spolupráce napříč všemi institucemi, jež se do procesu a průběhu PPPD zapojují, by tak mělo být toto téma také více popularizováno napříč veřejností. Zvyšování povědomí o důležitosti PPPD pak může na jednu stranu vést k vylepšení pověsti profesionálních pěstounů, již si aktuálně nesou nelichotivou nálepku „dávkařů“ vychovávajících děti pro peníze, ale také k navýšení zájemců, kteří by nezaopatřeným dětem mohli poskytnout tuto profesionální přechodnou pomoc.

V souhrnu lze dospět k následujícím doporučením pro praxi:

- celorepublikové sjednocení systému NRP/PPPD, kooperace ministerstev;
- jasné vymezení kompetencí a postupů pracovníků/ic OSPOD;
- zlepšení možností vzdělávání profesionálních pěstounů/ek;
- pozitivní medializace problematiky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřila na jedno z velmi aktuálních témat – profesionální pěstounskou péči na přechodnou dobu. Ta by – minimálně dle oficiálního záměru – měla být také do budoucna řešením situace všech nezaopatřených dětí do sedmi let, které by právě v profesionálních rodinách měly „přečkat“ dobu, než bude jejich situace vyřešena (buď návratem do biologické rodiny, nebo adoptí či dlouhodobou pěstounskou péčí). V současné době je PPPD využívána především jako řešení pro děti do tří let, a to v souladu s evropskými trendy rušit „kojenecké“ ústavy (dnes „domovy pro děti do tří let“). Otázkou však je, nakolik uspokojivě.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat problematiku, jež se PPPD týká, a prostřednictvím vlastního šetření odpovědět na hlavní výzkumnou otázku – *Jaké jsou přínosy a záporné aspekty pěstounské péče na přechodnou dobu?*

Práce byla standardně rozdělena na část teoretickou a praktickou. Na teoretické rovině byla nejprve tematizována role rodiny ve vývoji dítěte, aspekty socializační a také psychologické. Dále byla pozornost specificky zaměřena na problematiku náhradní rodinné péče a na její možné podoby, resp. konkrétně na podoby péče pěstounské. Stejně tak byla tematizována také hodnocení PPPD ze strany odborníků – tedy přínosy a rizika, jež s tímto typem náhradní rodinné péče specialisté spojují. Pojednáno bylo také o samotném procesu výběru pěstounů a jejich hodnocení a školení. V závěru teoretické části práce byl na základě statistických údajů MPSV utvořen základní přehled, jež se PPPD týkal.

Praktická část práce měla podobu kvalitativního výzkumu. Ten využil metodu polostrukturovaných rozhovorů, jejichž osu utvářela trojice dílčích výzkumných otázek, jež byly definovány v průběhu shromažďování dat a tvorby teoretické části. Šestice respondentek (tři profesionální pěstounky – stávající, někdejší a také pěstounka, která se rozhodla dítě získat do pěstounské péče dlouhodobě, a tři systémové pracovnice – psychologka, speciální pedagožka a pracovnice OSPOD) se pak vztahovala k tématům, týkajícím se celkového systémového zajištění PPPD, dále k dětem, jež jsou do PPPD umisťovány, pozornost byla věnována také osobě pěstouna/ky. Rozhovory byly následně přepsány a provedena jejich analýza, a to v souladu s metodou zakotvené teorie.

Realizovaný výzkum tak poskytl informace potřebné k zodpovězení dílčích výzkumných otázek a díky sumarizaci těchto dat v rámci jednotlivých typů kódování (otevřené, axiální, selektivní) bylo možné definovat také přínosy a úskalí profesionální pěstounské péče na přechodnou dobu.

Hlavním tématem, které z analýzy vyvstalo, byla nespokojenost dotazovaných s podobou PPPD, resp. s jejím systémovým zajištěním. Právě to – tedy neexistující celostátní metodiky a standardy, jimiž by se nejen pracovníci/ce OSPOD, ale i uchazeči/ky o PPPD mohli řídit – je nesporně hlavním úskalím tohoto konceptu. Zatímco vstupní požadavky, jež jsou na pěstouny/ky kladeny, jsou normativně dány (a bylo by zároveň možné diskutovat o tom, nakolik přísné mají být, jelikož v aktuální podobě mohou být také odrazující), další kroky jsou již plně v rukou jednotlivých magistrátů, ale také pracovníků/ic OSPOD. V jejich kompetenci je posuzování stavu rodin, odkud byly děti odebrány a kam by se příp. měly vrátit (včetně umístění dětí do dlouhodobé formy NRP), ale také komunikace se soudy – jak naznačily výpovědi profesionálních pěstounek, i interpretace základního nařízení, že dítě by v PPPD mělo pobývat maximálně 7-12 měsíců, tak na praktické úrovni mnohdy pokulhává. To pak způsobuje další obtíže související s budováním citové vazby mezi pěstounkami a dětmi, stejně jako toto prodloužení negativně ovlivňuje proces předání dítěte, o dopadech na jeho psychiku – zejména v případě starších dětí – ani nemluvě.

Dalším z úskalí je neopominutelný fakt, že do PPPD se často dostávají rozličně znevýhodněné děti, děti matek závislých na drogách či alkoholu, děti s různými typy postižení, děti romského etnika ad., proto by bylo vhodné, aby pěstouni/ky načerpali adekvátní specializované informace – na to vše ale dle výpovědí systém tyto profesionální pěstouny/ky připravuje nedostatečně, absolvují pouze 72hodinový kurz, který je podmínkou pro zařazení do evidence pěstounů, přitom však v tomto kurzu, který je obvykle rozprostřen do období jednoho roku, účastníci/e nenačerpají všechny nutné znalosti a dovednosti. Další pravidelné doškolování je pak z finančních důvodů systémově omezeno pouze na 24 hodin ročně, bez ohledu na potřeby a zájem profesionálních pěstounů/ek (proto mnohé pomáhající organizace další kurzy hradí z jiných zdrojů a snaží se pěstounům/kám poskytovat pomoc).

V souhrnu lze tedy říci, že PPPD je nesporně přínosným modelem, ostatně, jak uvedla jedna z informantek, pracovnice OSPOD: *„Když se děti dávají během toho roku do osvojení, tak je to o něčem jiném, než ty děti, co byly v ústavu, ať se tam snažili*

sebevíc. To vidím úplně jasně, i když jsem nad tím v začátcích pochybovala.“ PPPD by tedy skutečně do budoucna mohla být plnohodnotnou náhradou kojeneckých ústavů/domovů pro děti do 3 (či 7) let (měla by však být zachována i záchytná zařízení pro děti, které se do PPPD nepodaří umístit např. ze závažných zdravotních důvodů). Než k tomu však dojde, měly by být učiněny četné systémové změny – zprůhlednění a sjednocení celého systému, destigmatizace PPPD i profesionálních pěstounů/ek, zlepšení kooperace pracovníků/ic OSPOD s pěstouny/kami a soudy. Za tímto účelem by se pak bylo možné inspirovat např. na Slovensku, kde již model PPPD úspěšně funguje.

LITERATURA A ZDROJE

DUNOVSKÝ, Jiří a kol., 1999. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-254-9.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2009. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2781-3.

GABRIEL, Zbyněk a NOVÁK, Tomáš, 2008. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

GULOVÁ, Lenka, 2011. *Sociální práce pro pedagogické obory*. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1.

GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim, 2013. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada. 245 s. ISBN 978-80-247-4368-4.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

JEDLIČKA, Richard a kol., 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.

KUKLA, Lubomír a kol., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada. 432 s. ISBN 978-80-247-3874-1.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

LANGMEIER, Josef a MATĚJČEK, Zdeněk, 2011. *Psychická deprivace v dětství*. 4. dopl. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1983-5.

MADZIA, Roman, 2014. *George Herbert Mead: tělo, mysl a svět*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-784-2.

MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál. ISBN 80-85282-83-6.

MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Zdeněk, 2005. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0870-1.

MOŽNÝ, Ivo, 1990. *Moderní rodina, mýty a skutečnost*. Brno: Blok. ISBN 80-7029-018-8.

NOVOTNÝ, Petr a kol. (2014). *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada. 194 s. ISBN 978-80-247-5167-2.

PUGNEROVÁ, Michaela a KVINTOVÁ, Jana, 2016. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5452-9.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

ŠMAJDOVÁ BÚŠOVÁ, Katarína a KUČERA, Miloš, 2015. *Profesionální rodičovství: etnografická studie*. Praha: Karolinum. 223 s. ISBN 978-80-246-2779-3.

ZEZULOVÁ, Dagmar, 2012. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál. 197 s. ISBN 978-80-262-0065.

Texty v monografiích

BRUNCKO, Stanislav (2013). Kde se v zákoně skrývá biologický nebo sociální rodič? In JUDr. Šmíd Ondřej, Ph.D.; JUDr. Westphalová Lenka, Ph.D. *Dny práva 2012 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, s. 1252-1265. ISBN 978-80-210-6319-8.

GILLERNOVÁ, Ilona, 2011. Změny rodičovských stylů výchovy v české rodině. In GILLERNOVÁ, Ilona a kol. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2798-1.

JURAJDOVÁ, Hana, 2015. Dítě v pěstounské péči. In MPSV, *Pěstounství je profese*. ISBN 978-80-7421-114-7.

Periodika

BAUMRIND, Diana, 1967. Child-care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1).

BRETHERTON, Inge, 1992. The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Development Psychology*, vol 28.

BÚŠOVÁ, Katarína, 2009. Profesionálna náhradná matka – rodič alebo profesionál? *Biograf*, 48: 3-31.

NOVOTNÁ, Věra, 2016. Co by se mělo v pěstounské péči změnit. *Právo a rodina* 18(3): 1-4. ISSN 1212-866X.

SOBOTKOVÁ, Irena, 2015. Pěstounská péče na přechodnou dobu: psychologické aspekty. *Československá pediatrie*, 70(6): 361-367.

SOTONA, Jiří (2015). Rodiče na pár měsíců. *Právo*, 16. 5. 2015, s. 10-13. ISSN 1211-2119

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2016. *Zdravotnická ročenka České republiky*. ISSN 1210-9991.

VRÁNOVÁ, Lucie, 2012. Pěstounská péče krátkodobá, dlouhodobá, přechodná a profesionální. *Právo a rodina*, 14 (1): 1-6. ISSN 1212-866X.

Další zdroje

BEZDĚKOVÁ, Iva. Pediatri kritizují přechodné pěstounství [online]. *Medical Tribune*, 10. 12. 2013 [cit 11. 2. 2018]. Dostupné z: <<https://www.tribune.cz/clanek/31723-pediatri-kritizujiprechodne-pestounstvi>>

Columbia Law School. What does the scholarly research say about the wellbeing of children with gay or lesbian parents? In: *What We Know?* [online]. 3/2017 [cit. 24. 6. 2017]. Dostupné z: <<https://whatweknowblog.files.wordpress.com/2013/07/pdf-wellbeing5.pdf>>

Česká tisková kancelář. Statistiky: V ČR přibývá dětí, které vyrůstají mimo svou rodinu. In: *Ceskenoviny.cz* [online]. 28. 2. 2017 [cit. 24. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/statistiky-v-cr-pribyva-deti-ktere-vyrustaji-mimo-svou-rodinu/1455646>>

MPSV, 2013. Informace ze dne 14. března 2013 o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č.359/1999 Sb. [online]. MPSV, 14. 3. 2013 [cit. 11. 2. 2018]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/files/clanky/14851/umistovani_deti_PPPD.pdf>

MPSV, 2017. Metodické setkání pracovníků MPSV s pracovníky krajských úřadů a Magistrátu hl. m. Prahy. Praha: Odbor ochrany práv dětí, oddělení ochrany práv dětí a náhradní rodinné péče. 69 s.

MPSV, 2017. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2016. In: Mpsv.cz [online]. 2015 [cit. 24. 6. 2017]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7260>>

MŠMT, 2017. Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele 2016/2017. Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. In: Msmt.cz [online]. 2017 [cit. 24. 6. 2017]. Dostupné z: < Online <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>>

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Systém náhradní rodinné péče	14
Obrázek 2: Paradigmatický model.....	39
Obrázek 3: Přehled výhod a úskalí PPPD.....	43
Tabulka 1: Počty dětí umístěných do NRP 2008-2016.....	22
Tabulka 2: Počty pěstounů na přechodnou dobu 2013-2016.....	23

Přílohy

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru s informantkou I1

Jak často se s profesionálními pěstouny setkáváte?

Dost často při psychologickém vyšetření, kdy vlastně děti před umístěním do náhradní rodinné péče vyšetřuji. Takže pěstoun přijde s dítětem do ambulance, takže několikrát do měsíce. Průměrně jednou týdně.

Můžete z vlastní praxe zhodnotit popularitu profesionální pěstounské péče? Dochází, nebo docházelo někdy v minulosti k rozmachu profesionální pěstounské péče?

Určitě vzrůstá zájem o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Je více zájemců, kteří se hlásí tady na tuhle profesionální činnost. Už od nástupu, když jsem sem nastoupila v květnu 2013, a potom vlastně i od té novely zákona o SPODu. Od té doby to vešlo více ve známost, obecně. I lidé jsou informováni o tom, že taková věc nebo služba existuje a že se i hlásí k pěstounům.

Spolupracujete při umístění dětí s nějakými dalšími odborníky nebo máte alespoň přehled o tom, že se spolupracuje s nějakými odborníky?

Určitě. Spolupracuji s lékaři, sociálními pracovníky, psychology, pracovníky krajského úřadu, kde je i právník, psycholog i vlastně ti, kteří se podílejí na přípravě samotných pěstounů. Ten poradní sbor, to je vlastně tým několika lidí. Je nás tam třeba deset, čtrnáct.

A to je u profesionálních pěstounů?

Ano. Před umístěním dítěte do stabilní pěstounské rodiny nebo dlouhodobé pěstounské péče probíhá tady ten poradní panel.

A do té přechodné péče to probíhá taky?

Ne, do přechodné to, podle mě, zařizují jenom psychologové a sociální pracovníci toho daného krajského úřadu.

Mně šlo právě o tu přechodnou – jestli je řešena odborníky?

To právě moc ne, si myslím. To se řeší v rámci kraje. Já se vlastně nedostávám k výběru pěstounů vůbec. Já se dostávám až k umístění těch dětí z přechodné pěstounské péče do trvalé.

A u těch na přechodnou dobu by mělo docházet co tři měsíce k přezkoumání soudem toho, zda ty důvody k umístění přetrvávají. Myslíte, že se tomu tak opravdu děje?

Nevím to, ale myslím si, že soud to nepřezkoumává, že to určitě sleduje ten příslušný sociální pracovník, který má na starost toho pěstouna na přechodnou dobu a to dítě, ale že by se to soudně přezkoumávalo, toho si teda nejsem vědoma.

Mělo by to tak být nastaveno.

Ale myslím si, že to tak úplně nefunguje, že by to ty soudy ani nezvládaly časově.

A s jakou motivací se setkáváte u pěstounů zařazených na tu přechodnou dobu?

Já se vlastně setkávám pouze s pěstouny, kteří mají děti z té rané pěstounské péče, a ta motivace je většinou velmi altruistická – pomoci tomu dítěti, zajistit mu nějaké prostředí, kde by ho přijímali, kde by o něj mohli pečovat. Nesetkávám se s nějakými negativními motivacemi.

Myslíte, že se zohledňují požadavky pěstounů na výběr dítěte do jejich péče? Dříve se zohledňovaly jejich podmínky, přistupuje se na ně ještě dnes?

Ano, myslím si, že ano. Ze začátku to bylo velmi striktně, že mohli říct, že jsou schopni přijmout dítě raného věku, nebo starší a bylo to i podle jejich rodinné situace nebo materiálních podmínek, takže nesmělo tam být dítě mladší sedmi let, i s ohledem na ten jejich rodinný systém. Ale myslím, že se to zpřísnilo. Diskutovalo se, že pokud je to jejich regulérní zaměstnání a profesionální péče, tak by si neměli klást tolik podmínek, ale stejně si myslím, že se s tím pořád pracuje, že to není, že by pěstounovi, který nechce striktně dítě pubertálního věku, že by mu ho přidělili. Podle mě je toto pořád na domluvě.

Myslíte si, že je možné odmítnutí přiděleného dítěte a setkala jste se s tím někdy?

Do té pěstounské na přechodnou dobu?

Ano.

Odmítnutí, si myslím, možné je, na to mají nárok, ale já neznám žádný konkrétní případ, že by někdo odmítl. Spíš se setkávám naopak s tím, že když delší dobu nemají přidělené dítě, tak už se ptají a chtějí vědět, kdy už ho budou mít. S tím, že by ho odmítli, jsem se doposud nesetkala.

Dochází také k odchodu pěstounů na přechodnou dobu? Pokud ano, z jakých důvodů?

Teď jsme se bavily s kolegyní psychologkou a ptala jsem se jí, jestli je pravda, že mají nedostatek pěstounů na přechodnou dobu. Údajně je to pravda, že mnoho pěstounů se rozhodlo tuto činnost ukončit, protože už jsou třeba unaveni, nebo už měli opakovaně

děti v té pěstounské péči a ty děti se k nim vrací a už nemají kapacitu, starat se o další, protože mají třeba čtyři, pět dětí, které se vrací do toho jejich domova, takže to přerušili. Nebo si řekli, že už si dají pauzu, že jsou unavení, vyčerpaní. Já si myslím, že to musí být emočně, psychicky i jinak dost náročná práce na čtyřicet hodin denně poskytnout tu péči tomu dítěti. Myslím si, že právě teď nastává ta doba, kdy si řeknou, už je toho dost, jsou unavení, nebo naopak přijmou dítě do trvalé pěstounské péče a tím pádem taky skončí.

Takže jste mi teď vlastně odpověděla, že se stává, že z pěstouna přechodného se stává pěstoun tradiční.

Ano. Není toho moc, ale většinou, podle mě, z těch emočních důvodů. Přesně jako ta paní, která s tebou bude dělat rozhovor. Ta se rozhodla, že než aby dítě šlo někam jinam, kde nejsou optimální podmínky, tak si ho nechá. A pro ty děti je to třeba ideální stav. Kdyby se to stávalo častěji, tak by to bylo výborné.

Na školení pěstouna připadá sedmdesát dva hodin. Myslíte si, že je to dostatečné?

Určitě to není dostatečné z toho aspektu, že by znali nějak vývojovou psychologii těch dětí. Často se setkávám s tím, že pěstouni to hodnotí ze svých vlastních zkušeností. Zkušeností s výchovou vlastních dětí atd., anebo jsou až tak altruisticky nastaveni, že ty děti se jim zdají velmi šikovné, hodné a někdy mají takovou tu klapku, nebo slepou skvrnu na případné odchylky od normálního vývoje. Opravdu jsou to někdy takové ty hodné tety, které chtějí pomáhat a chtějí pomáhat tak moc, že všechno se jim zdá normální. Myslím si, že to všechno, v těch sedmdesáti dvou hodinách, ani nemůže člověk obsáhnout. A určitě bych byla pro, aby to bylo delší.

Jaké děti se do profesionální pěstounské péče nejčastěji umísťují a v jakých životních situacích?

Já mám nejčastěji zkušenost s tím, že se objeví hned po narození, ve velmi raném věku, ve chvíli, kdy ti lidé mají nějaký problém nebo nějakou patologii, buďto z drog, nebo alkoholu, nebo nejsou schopni zajistit tu péči, tak v tu chvíli. Myslím si, že je to pořád obecně, nemám to nějak zmapované, že nejvíce dětí jde do pěstounské péče v tom raném věku. Anebo když je nějaký problém v rodině, tak u těch starších. Kdy se pracuje s tou rodinou a snaží se stmelovat tu rodinu. Já mám opravdu nejvíce zkušeností s těmi ranými dětmi.

Je nějaké metodika umísťování a určování dětí, do jaké rodiny půjdou, nebo se to spíše bere podle toho, kdo je zrovna volný?

Metodika určitě doporučuje, do jaké rodiny by děti měly jít a jaké by měli mít osobnostní předpoklady a materiální zázemí ti pěstouni. Myslím, že se to zvažuje ve všech rodinách. Posuzuje se ten rodinný systém. Někteří mají už i své vlastní děti, takže se bere ohled na to, aby to nepoškodilo ten primární rodinný systém. Ale v praxi se bere v potaz i kapacita. Snaží se hledat podle určitých kritérií.

Jaké děti mívají problém s umístěním?

Do přechodné?

Ano.

To si myslím, že se umisťují všechny děti.

I skupiny?

Ne, to ne, no. Pokud jsou to sourozenecké skupiny, přesně tak. Anebo nějak závažně zdravotně postižení, ať už tělesně, či mentálně. Ale měla jsem i děti s emočními poruchami a tak, které byly v přechodné pěstounské péči, a bylo to tedy velmi náročné pro toho pěstouna, ale jsou i takové případy.

Jaké děti jsou naopak nejvhodnější?

Miminka.

Jaká si myslíte, že je úspěšnost vyřešení situace dítěte do jednoho roku? Je tam návrat k biologické rodině, adopce, nebo přechod do trvalé pěstounky?

To se velmi dbá, aby se to vyřešilo do toho jednoho roku a jenom v případě, že jde další dítě do té rodiny, doba může být od posledního dítěte. Myslím si, že se to daří a tím pádem, že je tam nějaký limit, se ty sociální odbory snaží tu lhůtu dodržet a vyřešit situaci toho dítěte. Mám jenom jednu zkušenost, že to dítě šlo do ústavní péče. Jinak se ty děti umisťují, většinou, do dlouhodobé pěstounské péče.

Víte o nějakém případě, kdy by se dítě do profesionální pěstounské péče vracelo opakovaně?

Ne, s tím jsem se ještě nesetkala.

Kdybyste měla provést zhodnocení systému profesionální pěstounské péče – kdybyste mohla nějak ovlivnit jeho nastavení, nebo něco změnit, co by to bylo?

Myslím si, že je to dobrý systém, že má určitě význam. Obzvláště pro děti, které nemají jinou možnost, že jsme schopni jim poskytnout tu péči v domácím prostředí. Vždy říkám, že je důležité, aby na jedno dítě byl jeden člověk, který plní ty jeho potřeby a je na něj nachystaný a navázaný a je mu schopný poskytnout, co potřebuje. Možná někdy přísnější výběr pěstounů, protože jsem se setkala i s takovým alternativním přístupem, že si vše dělali a jeli po svém a bylo velmi problematické jim dokázat, že to není správně, jak to dítě vedou. Asi možná kritéria těch lidí a i věkové rozpětí, které je někdy až pětadesát let. Myslím si, že ti starší už jsou většinou v roli prarodičů a mají jiný výchovný přístup než lidé středního věku. Já bych to klidně omezila do padesáti let. Šedesát už mi přijde hodně na výchovu těch úplně malých dětí. Ale v zásadě jsem pro a určitě je dobře, že se o ty děti někdo stará v rodinném systému.

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s informantkou I2

Jak často přicházíte do styku s profesionální pěstounskou péčí?

To je těžké říci. Jako během roku, dá se říci, každý měsíc, ale konzultace, které já dělám, probíhají třeba jednou za čtrnáct dní, jednou za měsíc. Takže průběžně se dá říct, že každý měsíc se teď momentálně setkávám s pěstounskou rodinou.

S profesionální. Teda jako přechodnou?

S přechodnou pěstounskou rodinou.

A můžete z vlastní praxe zhodnotit popularity profesionální pěstounské péče? Dochází k jejímu rozmachu, nebo jste ten rozmach cítila v nějakém jiném období?

Myslím si, že před nějakou dobou ten rozmach byl daleko větší, že teďka právě narážím na úskalí té přechodné pěstounky. Takže zájemců, bych řekla, není tolik, protože je to spjaté s tou problémovou skupinou dětí, která je právě více početné skupiny, sourozenci, nebo romské děti, a to si ti přechodní až tak neuvědomovali. Co vím, tak za náš okres Šumperk, tak momentálně máme jenom přechodné pěstounky dvě a vlastně nechtěly přijmout pětičlennou skupinku dětí, takže stejně musela k nám do zařízení. Z vlastní zkušenosti mám milion kamarádek, které se mě na to ptají, na tohle téma. Řeší se tím vlastně jakoby pracovní nezaměstnanost. Tak, že si říkají, jo máme děti odrostlé, třeba bychom chtěly dělat takovou pěstounku, ale když jim člověk potom řekne bližší informace, co to obnáší, tak nakonec do toho už ani nejdou. Takže podle vlastní praxe i statistik, které jsem teď četla, tak jsem se dozvěděla, že těch pěstounů není tolik, kolik bychom jich potřebovali.

A ti odborníci, kteří ty děti umísťují, jako třeba ty sociální pracovníce, spolupracují při umístění dětí s nějakými dalšími odborníky?

Tak jestli přímo pracují před umístěním, to si jistá nejsem, protože zase podle nějaké analýzy té sociální práce jsem se dočetla, že by to měli zvažovat a volit tu nejvhodnější formu, která je. Upřednostňuje se náhradní péče, než institucionální, tam by měly děti přijít až v nejposlednější řadě, tak to nevím, jestli spolupracují dopředu. Já mám zkušenost, že spolupracují až poté, co se ty děti umístí, ale i ta zkušenost je taková, že si žádají právě o tu spolupráci sociální pracovníci toho OSPODu, než samotná ta pěstounská rodina. Že by cítila, že má nějakou problémovou oblast. Akorát nevím, jestli oni jsou informovaní třeba o tom, kde ty odborníky mohou vyhledat, nebo jedna pěstounka mi uváděla, že je nedostupnost těch služeb, dlouhé čekací lhůty. Takže třeba potřebovala psychologické vyšetření u dítěte a dali jí termín za čtyři měsíce. Řekla, já mám problémy teď, bylo to pětileté dítě, které se mělo adoptovat nějak v nové rodině náhradní, šlo to ztěžka, a ona neměla možnost navštívit nějakého odborníka, aby jí teda poskytl nějakou odbornou službu.

Ještě by mělo docházet co tři měsíce k přezkoumání soudem toho, zda ty důvody k umístění dítěte přetrvávají. Máte k tomu nějaké informace?

Vím, že sociální pracovnice to hlídá v našem zařízení, že to probíhá. Někdo to má na tři měsíce, někdo na půl roku. Úplně do tohohle až tak nevidím, tímhle jsem se nezabývala, ale vím, že se to přezkoumává, protože sama musím psát zprávy pro ten OSPOD, které oni dokládají k tomu soudu a řeší se to.

Když se tedy s těmi pěstouny setkáváte, s jakou motivací se u nich setkáváte?

Na, to jsem se taky ptala, protože sama budu řešit něco podobného – disertačku, takže zatím, co jsem ty pěstouny měla, mi opravdu uvedli všichni, že jejich hlavní motivace je potřeba někomu pomoci. Jakoby ne té rodině, ani tak, ale tomu dítěti. Dát mu krásné prostředí, lásku, jistotu, bezpečí, to, co by tam mělo být. Takže ta motivace tam zaznívala, prostě potřeba být užitečný, něco takového. Takové ty prvky toho altruismu. Jestli je to ale pravda ve skutečnosti, to už nevíme.

Myslíte si, že se zohledňují požadavky pěstounů na umístění dítěte?

Jedna skupina pěstounů, co jsem se s nimi bavila, tak řekli ano, že právě nechtějí tu pětičlennou sourozeneckou skupinu, nebo že nechtějí romské dítě atd. Dřív prý na to údajně brali nějaký zřetel, ale co jsem měla teď poslední paní na přechodnou pěstounku, tak mi řekla, že by je nemohla odmítnout. Oni k tomu asi nějak přihlíží, ten OSPOD, ale co jsem se jí ptala, tak ona preferovala děti od tří do pěti let, ale kdyby měli umístit třeba deseti-, dvanáctileté dítě, že by nechtěla, že by naznačila, že by to asi nebylo úplně adekvátní, ale že by zřejmě musela.

Zažila jste odmítnutí přiděleného dítěte? Je možné? Asi jste se s tím setkala, protože jste říkala, že tu pětičlennou skupinku odmítli...

Ano, pokud je to třeba dítě, které je zdravotně postižené a ti pěstouni se opravdu necítí na to, že by mohli péči poskytovat, tak si myslím, že v těchto případech to odmítnout asi mohou. Protože by mi potom přišlo úplně zvláštní...

Ale sama jste se s tím nesetkala, kromě té skupiny?

Kromě té sourozenecké skupiny zatím ne, protože všichni ti pěstouni měli děti zhruba do šesti, sedmi let, a to jim tak jako vyhovovalo.

Myslíte, že dochází k odchodům pěstounů, těch profesionálních? A z jakých důvodů?

Tak to nemohu odpovědět, protože tímto jsem se nezabývala, jestli jich ubývá. Zase z vlastní praxe vím, co ta pěstounka tu přechodku dělala, minulý rok, tak letos už ji nedělá. Bylo to pro ni náročné, řekla, že si na další děti netroufá. Zohledněný tam byl i věk, si myslím, protože paní měla padesát osm let a co si budeme povídat, starat se o

dvě, o tři děti po dobu třeba toho roku, které mají nějaké specifické potřeby, je určitě obtížné. Takže vím, že ta paní to ukončila

Takže víte o jedné.

O jedné ano, ale nemůžu říct jako z kolika.

Proškolení, příprava profesionálního pěstouna, probíhá v rozsahu sedmdesát dva hodin. Myslíte si, že je to dostatečné?

Myslím si, že ne a jsou na to zase nějaké analýzy, kde se to rozebírá, že příprava není dostatečná. Nevím, my toto jako těžko ovlivníme, ale když by se školili nějakí odborníci, tak bychom sami potřebovali nějakou průpravu něčím. Když si vezmu, že třeba ti lidi nemají vůbec ani žádný kurz psychologie, pedagogiky, prostě ničeho, tak nevím, jestli pro ně je to dostatečné. Z našeho pohledu si myslím, že my řekneme, odborníci, že ne, ale ti pěstouni sami udávají, že je to dostatečné. Oni vycházejí hodně z toho, že my jsme vychovali vlastní děti, víme, jak na to, tak co nám kdo bude povídat, ale na druhé straně potom přicházejí a nevědí si rady, jak ostříhat nehtíčky, jak se měří teplota a ty základní věci, které před těmi dvaceti lety třeba dělali, už pozapomněli, nebo i ty trendy v té péči se mění. Takže z praxe vím, že nejsou aktuálně orientovaní.

Ještě se pak také říká, že všechny tyto děti jsou nějak zatížené, že mají všechno složitější, náročnější co se té psychologie, pedagogiky s nimi týká...

Přesně tak, víme, že ty děti prostě přicházejí od drogově závislých, alkoholiků, sociálně slabých, nižší inteligence, takže tam je předpoklad, že se nebudou vyvíjet tak, jako naše zdravé děti, že prostě jsou zatíženy už jakoby tím sociálním prostředím, ze kterého jdou, geneticky atd., takže většina těch dětí, co my víme dobře, co jsou umístěny v institucionální péči, tak potřebují odbornější přístup a ti pěstouni jim dají, samozřejmě jakoby nějaký základ, ale jako od toho by tu teď měly být ty podpůrné služby, které by těm pěstounům měly pomáhat a ty děti by měly být pod dohledem psychologa, speciálního pedagoga. Docházet tady do těch našich zařízení, právě třeba k nějakým preventivním kontrolám ambulantním, tak jak to dřív chtěli nastavit, ale ono se to potom už neuskutečnilo. A ti pěstouni se ke mně teď dostávají z důvodu, že je sem někdo pošle, ne, že by cítili tu potřebu.

Myslíte, že se stává, že se z profesionálního pěstouna stane tradiční pěstoun? Nebo máte s tím nějakou zkušenost?

Jako že bych měla přímou zkušenost a o někom bych věděla, to ne, ale kdybych se nad tím měla zamyslet a sama do toho šla, tak by se ze mě stal klasický pěstoun, protože si neumím představit, že bych rok pečovala o dítě, poskytovala mu tu jistotu, lásku, bezpečí a pak se s ním rozloučila. Asi by mi přirostlo k srdci a raději bych volila cestu dělat mu pěstounku do osmnácti let, než další dítě, to bych asi nezvládla. Takže je to vlastně docela reálné.

Jaké děti se do profesionální pěstounské péče nejčastěji umisťují, nebo v jakých životních situacích?

Z praxe, co vím, co do té přechodky chodí děti, tak je to právě kdy ta rodina nezvládá, neposkytuje jim ty základní potřeby, které by měly být. Mezi základní selhání patří závislost na návykových látkách, bezdomovectví nebo nevhodné podmínky, nedostatek financí, onemocnění matky, rodičů, zůstane na to sama, takhle se ty děti dají k přechodným pěstounům do té doby, než rodina tu situaci zlepší, pak má to dítě možnost se vrátit, ale o nějaké úspěšnosti... Nevím, jak to funguje. Z vlastní zkušenosti, mám v péči děti, které se vrátily dvakrát, a pokaždé se ta situace opakuje znovu, takže s tou rodinou pracuji už rok a půl a teď zrovna bude opět soud a bude se přemýšlet, jestli ty děti odeberou od biologické matky zase k přechodné pěstounce. Tam jsou nějakého půl roku. Mezitím jdou třeba i na dvě propustky domů, takže tam mají dvě různé výchovy, dvě různá prostředí.

Ty děti se vrátily do stejné pěstounské péče?

Stejně, ano.

Je nějaká metodika k umístění dětí, do jaké rodiny půjdou?

To byste se měla zeptat právě spíš na OSPODu, vím, že metodiky tam mají, různá vyhodnocování, nástroje, ale jestli mají metodiky přímo do jaké rodiny děti půjdou... Spíš je to asi limitováno tím, že i my, jak máme ten Šumperk a máme tam dvě pěstounky, tak se musíme podřizovat tomu. Já jsem teď měla holčičku, která šla do Konice, nebo kam, když v Šumperku nebyly pěstounky, tak museli hledat dál. Já si spíš myslím, že vybírají rodinu, která je volná, než která by úplně vyhovovala.

Jaké děti mají problém s umístěním?

Do té pěstounky přechodné?

Ano.

Tak to je úplně jasné. Skupina vícečetná, kde jsou ty sourozenci. Romské etnikum už ta naše populace nějak toleruje, ale spíš u těch malých dětí. Potom jsou tam ty děti do tří let, které nesmějí být umístěny v institucionální péči.

Ty se dobře umisťují, ty děti do tří let. Špatně se umisťují ty skupiny a romské děti?

Špatně se umisťují ty skupiny a děti s tělesným postižením. To je další problém. Protože pokud to dítě bude mít Downův syndrom, je to viditelné, ten syndrom, málokdo ho přijme. Pokud má vývody, opravdu je ten zdravotní stav vážný, sice zvládnutelný v rámci rodiny, ale obtížnější, tak už se tyto děti obtížně umisťují.

A naopak? Jaké děti jsou nejvhodnější do profesionální pěstounské péče?

Všichni ti pěstouni chtějí novorozence, kojence. Co jsem tak s nimi mluvila, tak do těch pěti, šesti let, než jdou do školy. Školní docházka s sebou nese plnění úkolů, je to větší zátěž, takže fakt ta skupina od nula do šesti let je pro ně nejpříjemnější a mají pocit, že tomu miminku dají právě tu něžnou náruč, kdy ho mohou neustále chovat a pak ho předají buď biologické, nebo té klasické pěstounské rodině. To mluvím z toho, co jsem se dozvěděla od pěstounů.

Víte třeba, jaká je úspěšnost vyřešení situace dítěte do jednoho roku? Buďto návrat do biologické rodiny, nebo ta adopce?

Jakoby z té přechodné pěstounky?

Ano, jestli se daří dodržet to vyřešení té situace do jednoho roku...

Co jsem měla ty případy, tak tam asi ano, že se podařilo to dítě předat, ale zase vím i o případech, kdy dítě šlo do institucionální péče, nebo do jiné rodiny. To je úskalí, které mi na tom trošku vadí, že pokud by to dítě mělo třeba nějakou specifickou potřebu a nepodařilo se mu vrátit se do biologické rodiny ani najít klasické pěstouny, tak třeba do svých pěti let půjde pětkrát do jiné rodiny a myslím si, že to úplně vhodné taky není. Ale zase když si přečteme studie, i mezi námi odborníky se to prostě láme na polovinu. Jedni jsou pro, druzí proti, co se týká psychologického hlediska. Takže je v tom taková roztržitost, nejednotnost, a i ty názory... Není definitivně někde napsáno, ano, takhle je to dobře, takhle je to správně. Ta přechodná pěstounka, si myslím, může být správně u dítěte, které vyrůstá v rodině, která má nějaký momentální problém, že nemají například finance, a je tam vidina, že do měsíce, do tří měsíců, to dají nějak do pořádku, tak aby nešlo do té institucionální péče, tak samozřejmě ten přechodný pěstoun, kde je jeden člověk, jedno dítě, je to pořád rodinné prostředí, tak tohle smysl asi má. Já moc nevidím smysl u těch rodin, které nevykazují, že by se nějak změnily a ani ten zájem tam potom není, a to dítě přejde stejně do té pěstounské rodiny.

Poslední otázka. Vlastně předposlední. Ale na to už jste vlastně odpověděla – tedy jestli se nějaké dítě vrátilo do pěstounské péče opakovaně. To už jste odpověděla, že ano. A co si o tom myslíte?

To už jsem taky řekla. To byl případ naší holčičky ze zařízení, kdy v té pěstounce se jí opravdu nelíbilo a byl tam ještě i bratr, jakoby v uvozovkách, v pěstounce. Dokonce tam byly neshody. Holčička měla sedm let, vyloženě říkala, že se jí tam nelíbí. Nakonec teda ji vrátili do zařízení, pak šla do jiné pěstounky a nevím. Na to by měl odpovídat spíš psycholog, ale z mého pohledu na dítě určitě nemá pozitivní dopad jenom to, že je v rodině, než kdyby byla třeba v zařízení a pak by se předala rovnou do klasické pěstounské rodiny, kdyby se počkalo. Takže z mého pohledu tam dítě setrvává do toho... Mně i rok přijde hrozný, když si vezmu, že to bude novorozenec a budu ho opravdu denně mít na rukách, budu ho krmit, přebalovat, hrát si s ním, vytvoří si na mě vazbu,

kde je teorie Matějčka, že se v sedmém měsíci vytváří pevné a citové pouto. Takže v sedmi měsících se na mě naváže a ve dvanácti ho odtrhnou.

Ono je to sice nastavené na rok, ale ti odborníci říkají sedm, osm měsíců max...

Na rok a u mojí klientky zvažovali, že to i prodlouží. Říkala jsem, jestli to jde a že nějak výjimečně by se to dalo udělat. Nakonec ta biologická matka nejevila žádné známky, že by se nějak zvetila z toho, takže se dítě dalo do klasické pěstounky. Ale tam uvažovali tak, že dítě prostě překládali do další profesionální pěstounské rodiny, takže by třeba ještě ty tři měsíce někde bylo. Ale nevím, jestli by to teda prošlo nakonec, jestli by se ten zákon dalo nějak obejít. K tomu nakonec nedošlo totiž.

Můžete provést vlastní zhodnocení profesionální pěstounské péče? Kdybyste mohla ovlivnit její nastavení, změnila byste něco? Hodně už bylo řečeno...

Ale ještě k tomu můžu dodat, že profesionální pěstounská péče má své místo tady v tom našem systému Ohrožené děti. Je to forma nějaké náhradní rodiny, přechodné doby. Ale co bych ještě určitě zmínila, je to finanční ohodnocení, protože ze zkušenosti vím, že spousta lidí to dělá kvůli tomu, že si řeší svou finanční situaci. Dosud se nezměnil ten zákon, že v případě, kdy dítě nemají v péči, pěstouni peníze pobírají pořád. Myslím si, že bychom si mohli vzít příklad ze Slovenska, kde jsou v tomhle o deset kroků napřed. Byla jsem tam na stáži, ptala jsem se, jak to funguje, mají to jinak nastavené. Prostě přechodní pěstouni jsou zaměstnanci toho zařízení, takže odborníci je mají pod kontrolou. Dojíždí do té rodiny jak terénně, tak ambulantní služby jim nabízí psychologa, speciálního pedagoga, prostě nabízí jim pomocnou ruku, aby ta pěstounka byla úspěšná, aby probíhalo všechno naprosto normálně. Přesto, že mají taky nějakých sedmdesát dva hodin školení, přesně nevím, tak vychází z toho, že asi pěstoun všechno, obzvláště, je-li starší, neví. Dávají možnost spolupracovat s tím zařízením a nejsou tam takové dlouhé čekací lhůty. Je to propojené všechno ty služby a myslím si, že tohle je pro to dítě a rodinu přínosné. Co je další výhodou, tak to, že pokud dítě nemají, peníze nedostávají. Ptala jsem se, jak to je. Jdou normálně na úřad práce a jsou tam třeba půl roku, co dítě nemají. Na druhou stranu by mohli tvrdit, že je to pro ně nevýhodné, že by půl roku pracovali a půl roku byli na úřadě. Tam je to prostě takto nastavené, aby nebyly motivací ty peníze. Protože když si vezmeme, že budu mít třeba v průměru jedno dítě v průběhu šesti týdnů a zbytek roku budu čekat, tak budu pobírat docela vysoké peníze za nic, jenom za to, že čekám. Na Slovensku to mají opravdu jinak. Nemají dítě – nepobírají. Tím pádem klesl i zájem o to to vykonávat. Někdo to hodnotí jako negativum, já si myslím, že je to pozitivum, protože z praxe vím, že to lidi dělají i pro ty peníze. Teď jsem četla od docentky Sobotkové, která se tím tady v Olomouci zabývá, takovou stat' o té pěstounce. Zkoumají, jaký to má dopad na psychiku dítěte atd. Ta se dívá na to naše zařízení tím dobrým způsobem, že by opravdu měla být od toho, aby pomáhala, byla podpůrná, ale ne zcela zrušit, protože mají svoje opodstatnění. Co píše, jako neúspěchy té pěstounské péče, je právě tato motivace penězi nebo i to, že dítě nesplní očekávání pěstounů. Myslí si, že se bude vyvíjet třeba normálně, tak jak byli

zvyklí na svoje zdravé děti, ale ono se nevyvíjí. Přináší jim to stres. Úplně hrozná mi přišla citace v článku, kdy dvouletá holčička se chtěla pomazlit a pěstounka jí řekla: „Ne, ne, to si nech pro svoji maminku.“ Že to bude jenom o tom, že budou mít rodinné prostředí, materiální zajištění, všechno, ale stejně ta láska, jistota, bezpečí, jak se vytýká naším zařízením, tety nemůžou dát dětem lásku, tak kolikrát se nedává ani v té pěstounce. Takže si myslím, že úplně ideální stav to není. Mělo by se to pozměnit.

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s informantkou I3

Jak často se dostáváte do kontaktu s profesionální pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

Ted' bych řekla, že v roce 2014 byl boom, po tom roce bylo nejvíc žadatelů. Často to byli lidé, co byli na úřadech práce, ale nemají zároveň žádné adekvátní vzdělání, takže se na to nehodili. Spíš řešili svoje osobní věci, že by byli doma a měli práci. Pak byli i ti, co nad tím přemýšleli, chtěli informace, nechali si doporučit neziskovky kvůli informacím, šli do toho s nadšením, ale pak zjistili, že se hodně vydávají.

Ta změna legislativy tedy přinesla nárůst pěstounů?

Ano, nejvíc jich bylo po změně legislativy zákona o sociálně právní ochraně dětí, takže v roce 2014. První rok byl rozjížděcí, části lidí se to zdálo na hlavu, že by dítě měli mít jen chvíli. Dnes ale myslím, že u dětí do jednoho roku je to v pořádku. Když se děti dávají během toho roku do osvojení, tak je to o něčem jiném, než ty děti, co byly v ústavu, ať se tam snažili sebevíc. To vidím úplně jasně, i když jsem nad tím v začátcích pochybovala.

Spolupracujete při umístování dětí do rodin také s jinými odborníky?

Když se rozhoduje o PPPD, rychle mapujeme situaci, někdy je to i do 24 hodiny, můžou to být děti přímo z porodnic, kdy třeba ty maminky nemají podmínky. To jsme se obraceli na dětské centrum Ostrůvek, kam mohla jít matka s dítětem, ale to, co se ukázalo jako jedna z nejlepších věcí, co Ostrůvek mohl nabídnout, tak se teď ukazuje, že to asi nebude moct být.

Probíhá i nějaká kooperace s psychology třeba? Jaký je průběh?

U malinkatých dětí jen zjistíme, jaký je stav v rodině, snažíme se, aby maminka věděla, kam to dítě jde, že je to jen na přechodnou dobu, pořád mají rodičovská práva a oni jsou jako rodiče na 1. místě. U větších dětí PPPD je to většinou krizová situace. Když se vidí, že rodina je v takové krizi, tak se dělá případová konference, to se sejde OSPOD a všichni, co pracují s rodinou, i rodiče, příbuzní. Jde o to zjistit, je-li ta situace v rodině vůbec řešitelná. Na případové konferenci se hledá nejlepší řešení pro ty děti. Někdy právě tím se sociální pracovnice může dozvědět další informace, že se třeba nabídne další řešení.

Každé tři měsíce by také mělo probíhat přezkoumání situace dítěte, děje se to?

Ano, vždycky si soud žádá zprávu, tu si žádá od sociální pracovnice, co má děti na starost, chce vědět, jaká je situace, jestli se nezměnila, kam by děti mohly jít. Neprobíhá soud, ale soud komunikuje se sociální pracovníci. Ty děti se do PPPD dostávají výhradně jen na základě rychlého předběžného opatření, to podávají jen pracovníci OSPODu, to předběžné opatření trvá 3 měsíce, a pak je třeba začít zahájit nějaké kroky,

řízení. Aby bylo možné zahájit, předtím soud žádá zprávu, aby věděl, co se v rodině děje, jestli se něco vyvíjí. Když je podán návrh a když to nevypadá, že se blíží řešení, předběžné opatření se jen prodlouží.

Jaká je podle vašeho názoru motivace lidí, kteří se rozhodnou stát profesionálními pěstouny?

Jsou to lidé, kteří jsou obvykle středního věku a mají děti nad 15, ty odchází z domu, nebo jsou dospělí, už se nemusí starat o vlastní děti, ale mají síly postarat se o děti. Uvědomí si ale, že věk není na dlouhodobou pěstounskou péči, protože dlouhodobá pěstounská péče může být i na 15 – 20 let, než dítě připraví do života. PPPD ale můžou dělat krátkodobě, klidně to můžou udělat jen u jednoho dítěte apod. Tohle je nejlepší motivace těchto pěstounů a je to pro děti nejlepší. Pak je to část, kdy děti odrostly, ale ti lidé ještě nemají vnoučata a chtěli by se o někoho starat, což není úplně ideální. Řešení osobní situace, třeba dlouhodobě nezaměstnaní, tak to považují za vhodnou příležitost zaměstnání – ale to bylo spíš v začátcích PPPD. Pak jsou to někdy ženy, které jsou samy a mají ten prostor, který by chtěly něčím zaplnit, třeba partnerstvím, které nepřichází, a tohle je náhrada. I když to nevypadá jako dobrá motivace, ale tyhle ženy mohou být dobré pěstounky. Ti žadatelé, je to ve správním řízení dvojinstančním, ti, co se chtějí stát PPPD, se musí dostavit na ten daný úřad a v prvním kroku od nás dostávají ty informace. Upozorňujeme, že ne vždy vše, co je na internetu, je pravda.

Zohledňují se při umístování dítěte nějaké požadavky pěstounů?

Zpočátku to tak bylo, mohli si pěstouni říct, že se chtějí starat o ta malá miminka, postupně se ty nůžky rozevíraly, aby přijali dvě děti, v různém věku. Myslím, že by bylo vhodné, aby mohli říct, na co mají – tedy, ne, co jim vyhovuje, ale co zvládnou. Někteří žadatelé se nechali odradit, že třeba když nevezmou tři romské děti, že by nebyli dobří pěstouni.

Máte nějakou zkušenost s odmítnutím dítěte?

Osobně jsem se s tím nesešla, ale mělo by se to v důvodných případech akceptovat. Těch PPPD je v Olomouckém kraji málo, stále mají u sebe děti, mají třeba pár týdnů na odpočinek, ti si moc nemůžou říct, že by nikoho nevezli.

Jak principiálně funguje předávání dětí?

Postupně se na tom pracuje, ale někteří ti PPPD to přehodnotí, zvládnou něco jiného. U těch větších dětí je pak náročnější to předávání kvůli citové vazbě. Ze zkušenosti každé dítě je jiné, když na to pěstounka není sama, je to lepší. Zdá se mi, že i pro děti v PPPD, kde jsou i jiné děti, je to předávání pak lepší, je tam větší šrumec.

Z jakých důvodů se pěstouni rozhodnou, že už pěstounskou péči poskytovat nebudou? Máte s tím nějakou zkušenost? Děje se to často?

Velmi, část pěstounů přerušila, že si musí odpočinout. Odměna pěstouna se počítá jako příjem a započítává se do důchodu. Většinou si pěstoun na dobu přerušeni najde práci. Když se máte 24 hodin starat o děti, které si ve svých rodinách prožily něco těžkého, je to někdy složitější, když se pak máte starat třeba o další členy rodiny.

Myslíte, že 72hodinové školení je pro nové pěstouny dostatečné?

Pro začátek je to dostatečné, pěstouni si pak každý rok doplňují dalších 24 hodin. Nelíbí se mi to, že někteří by se vzdělávali i víc, ale ten příspěvek 48 tisíc na pěstounskou rodinu umožňuje zaplatit jen přesně těch 24 hodin. V některých organizacích to pak hradí z jiných peněz. 24 hodin by mělo být minimum, ale v individuálním plánu by bylo dobré to ošetřit, rozšířit. Takto je ta administrativa zbytečně komplikovaná

Rozhodnou se někdy profesionální pěstouni také k tomu, že se stanou pěstouny tradičními?

Stává se to, ale spíš minimálně. Stalo se to v případě, kdy PPPD spolupracovali s rodiči, vypadalo to, že rodina se dá dohromady, maminka se dá do kupy, pro dítě se nenašli jiní pěstouni, a tak PPPD vyhodnotili, že to dítěti nemůžou udělat, když začalo konečně cítit jistotu a bezpečí, že by ho dali do ústavu. Bylo to v době, kdy se PPPD nemohla opakovat, takže podali návrh na dlouhodobou pěstounku. Zpočátku z krajského úřadu to vnímali jako pochybení těch pěstounů, že si to dítě nechali. Vždycky je třeba posuzovat individuálně.

Jaké děti se nejčastěji do PPPD umisťují či se pro tento typ péče podle vašeho názoru nejvíce hodí?

Nejčastěji jsou to děti přímo z porodnice, kdy matka podepsala předběžný souhlas k osvojení, pak je 3měsíční ochranná lhůta bez nutnosti uvést důvod, další tři měsíce s pádným důvodem. Sociální pracovníce ty matky s tím principem seznámí, pokud ten rodič chce, tak ti pěstouni se i před předáním mohou seznámit. To je nejčastější umisťování. Pak jsou to děti, kdy se řeší krizová situace v rodině, zanedbávání, psychické, psychiatrické potíže rodičů, závislosti. První se hledá někdo v rámci rodiny, příbuzní, pak se zvažuje PPPD. Mělo by to být tak, aby to bylo blízko bydliště rodičů, aby zůstaly kontakty a sanace by nebyla ohrožena. Po domluvě PPPD kontakty probíhají na půl cesty, nebo dojíždí do bydliště rodičů. Třeba v prostorách doprovázející organizace.

Existuje nějaká metodika umisťování dětí do rodiny?

Metodika zprostředkování péče na PPPD je, ale metodika ke konkrétním dětem není. Naše metodika říká, že by měla být přípravná schůzka, vyhodnocení stavu dítěte. Všichni PPPD když si nemohou klást požadavky, tak třeba když je pěstounka zdravotní

sestra, může si troufnout na nějaké více postižené dítě apod. Každý to máme nastavené jinak. To se zvažuje. Někdy toho ale taky víme velmi málo. Ale z porodnice se pěstoun vždy od lékařů vše dozví – že se jedná o dítě závislé matky, že bude náročnější péče.

Jaké děti mají problém s umístěním?

Zatím nemám zkušenosti s většími dětmi. Ale vím od kolegyň, že někdy je problematické období adaptace. Větší děti a děti, které prožily trauma, zneužívání. U větších dětí je těžší, že si v té rodině zvyknou, navážou vztah a nebudou tam moct zůstat. Je to zřejmě menší zlo, ale sama si to nedovedu představit.

Jaké děti jsou naopak podle vašeho názoru pro PPPD nejvhodnější?

Miminka. I když mám situaci, že maminka řekne, že si to rozmyslí.

A jak je to s úspěšností vyřešení situace dítěte do 1 roku?

Zdravé děti majoritního etnika a spolupracujícími rodiči, tak to je nejčastější umístění do osvojení, a těch žadatelů velmi přibývá. Návratnost do biologické rodiny nedovedu posoudit, i když by to měla být vždy ta první možnost. Oproti dřívější době ta pěstounská péče je také se zachováním kontaktu s těmi rodiči.

Prodloužení PPPD nějak funguje, nebo je to skutečně omezeno jen na ten jeden rok?

Není to oficiálně nikde řečeno, ale když už se PPPD prodlouží do druhého roku, tak ten je s vykřičníkem, že je nutné najít řešení, ale jsou i situace, kdy se děti můžou dostat do ústavního zařízení. To je samozřejmě problém, kdy se z funkční rodiny ty děti dostávají zpět do ústavního zařízení. To je pro to dítě od určitého věku nepochopitelné – když pak ty rodiče mají jiné dítě, jak to chcete vysvětlovat?

Dochází třeba i k opakovaným návratům do PPPD?

Pokud vím, tak ne.

Pokud byste tento systém mohla zhodnotit, jeho klady, zápory, příp. co byste změnila?

Myslím, že od r. 2014 doteď došlo k velkému pokroku, z těch pěstounů se opravdu stávají profesionálové, někteří ale do toho stavu nedojdou. Ne každý může studovat třeba pedág a být učitel, ti pěstouni jsou znovu posuzování, ale ještě jich není tolik, abychom si mohli vybírat. Ti lidé se vydávají v tom systému. Z OSPOD a magistrátu si nemůžu vynachválit spolupráci s doprovázejícími neziskovkami. Řeší se, co by se dalo změnit a tak. Trošku se zlepšila spolupráce s krajem a ministerstvem, ti mnohdy rozhodují o něčem, ale nevědí vůbec, jak to chodí v praxi, tak se mnohé věci komplikují. Kdyby si na ministerstvu našli opravdu odborníky z OSPODU, tak by jim řekli, jak to v té praxi chodí.

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s informantkou I4

Jak dlouho jste profesionálním pěstounem?

Zařazená jsem dva a půl roku.

Můžu se zeptat, kolik jste měla dětí?

Dvě. Vychází to vždy na rok.

Jak často přicházíte do kontaktu s ostatními profesionálními pěstouny?

Zaprvé, několik z nich jsou mými kamarády. Tím, že žijeme podobný způsob života a odlišujeme se od našich přátel, protože ten život je jiný, poznamenaný tou pěstounskou péčí, tak spolu můžeme sdílet věci běžného života, tudíž s několika pěstounkami jsme kamarádky. Většinou si třeba alespoň napíšeme, že jsme předaly, nebo si popřejeme k dovolené, nebo se potkáme. Třeba minulý týden při předávání, kdy jsme se asi půl roku neviděly. Potom se setkáváme v rámci naší doprovodné organizace, kde se setkáváme všichni, nebo jenom přechodní pěstouni. Teď například byl podnět z kraje něco vyřešit, takže jsme se sešly jenom přechodřáci, a to se s nimi setkáváme minimálně třikrát do roka. Plus, nás ještě jednou do roka svolává přímo krajský úřad před Vánocemi ke zmapování té naší práce.

Jaké požadavky na vás byly kladeny před zařazením do evidence? Bylo to náročné?

Ano, je toho spousta. Myslím si, že na jednu stranu je to dobře, ale pak si myslím, že to spousta lidí odradí. Trvalo to strašně dlouho, my jsme v podstatě byli posuzováni dva roky. Takže ten proces, já jsem do něj vstoupila v roce 2014, nicméně posouzená jsem byla na konci roku 2016. Možná to bylo ale také podmíněno tím, že mám čtyři vlastní biologické děti, takže tam bylo posuzování i těch dětí a jak se to táhlo, tak se museli neustále přeposuzovat i oni, protože někdo z nich dospěl osmnácti, někdo patnácti a musela jsem znovu dokládat výpis z trestního rejstříku, školní posudky, psychologické posouzení. Na každého půl roku jsme museli dokládat naše majetkové poměry, bezdlužnosti, příjmy. Z tohoto pohledu to bylo opravdu vysilující, ale já jsem se k tomu postavila stylem, že vy potřebujete mě, ne já vás, já jsem v té době podnikala ještě, takže jsem konstatovala, že já můžu dělat práci jinou a nemusím za každou cenu dělat přechodného pěstouna. Já jsem do té doby, kromě svých čtyř biologických dětí, měla přímo svěřené čtyři děti, a to ještě i v době, kdy o přechodném pěstounství nebyla ani řeč. To někdy před patnácti lety jsme měli jedno dítě, kdy maminka byla po autonehodě a bylo nejmladší z pěti sourozenců. Tatínek tu péči nezvládal a ta holčička byla po dobu půl roku přes týden u nás a na víkendy docházela k tátovi. Tak to zafungovalo ještě mimo ten systém, takže já jsem ty zkušenosti měla, já jsem ta, kterou potřebujete a jestli o mě nestojíte, tak mi to řekněte rovnou.

Takže to celé, ten proces, trvalo opravdu ty dva roky?

To byl možná ale extrém, protože paní doktorka Schneiderová byla v té době nemocná, takže to vždy zkolabovalo na tom, že jsme neměli nějaké vyjádření, takže se potom musely zase znovu upgradovat všechny ty podklady. A tím, že jsme byli s manželem posuzováni oba, tak to taky bylo. Potom ta příprava, to jsme se scházeli každý čtvrtek v budově krajského úřadu a bylo to velmi pohodové. Měli jsme tam pěstounku, sociální pracovníci a psycholožku.

A těch sedmdesát dva hodin přípravy jste absolvovala?

Ano, to je právě ono. A my jsme absolvovali základní přípravu, kde byli jak základní pěstouni, tak i osvojitelé, tak i my přechodní pěstouni, my jsme tam byli jako jediní přechodní. A tu nastavbu, jenom pro přechodné pěstouny, protože v Olomouckém kraji nebyl dostatek přechodných pěstounů, tak jsme to absolvovali v Moravskoslezském kraji a dojížděli jsme do Karviné, to jsme teda jezdili na víkendy, to byly víkendové záležitosti.

A kromě té legislativy, papírování, posudků?

To je samozřejmé, vlastně i při přeposuzování, co je každé dva, tři roky. My se teď budeme přeposuzovat, tak tam je i posouzení zdravotního stavu, výpis z trestního rejstříku, i u dětí starších patnácti let musel být výpis z trestního rejstříku.

Jaká byla spolupráce s úřady? S kým vším bylo spolupracováno?

U nás to bylo nejdříve na obci – magistrát Prostějova, tam jsme podali žádost. Byli u nás na návštěvě a maximálně se doptali, co potřebovali doplnit. Potom jsme jeli na kraj, přímo do Olomouce, který v té době sídlil na Žilinské. Takže jsme docházeli na tu Žilinskou k pohovoru, na posouzení psychického stavu dětí a nás a na tom závěrečném zařazení jsme byli už jenom s manželem.

Z téhle strany bylo všechno v pořádku?

Ano, já i co se týče práce, tak mám štěstí na sociální pracovníce, protože vždy máme teda z Olomouce a nikdy jsem neměla problém s žádnou z nich. Vždy jsou fajn, je s nimi rozumná řeč a myslím si, že si vždycky sedneme v tom, co si myslíme, že je pro danou situaci nejlepší. A když ne já, tak paní doktorka Kalábová má zkušenosti větší, než my všichni dohromady, takže do toho zavede občas nějaký svůj postoj a myslím si, že je v tomhle velmi na místě.

Dochází každé dva měsíce k soudnímu přezkoumání důvodů k umístění dítěte do péče, jestli důvody stále přetrvávají?

Ne. Předběžko trvá tři měsíce, do těch tří měsíců musí sociální pracovníce podat návrh na určení výchovy nebo něco podobného, ale to je jenom návrh a tím to vlastně skončí.

Ale oni by to měli podle nějakých návrhů každé tři měsíce přezkoumávat...

To se ještě nikdy nestalo. Ani u Adama, kterého jsem měla prvního, soud nebyl, vůbec. Ten kluk byl, bez dvou dní, u nás rok. A čtyři dny před vypršením zákonné lhůty, té roční, byl soud, který rozhodl o zrušení předběžného opatření, na základě čehož se ze dne na den vrátil matce. Takže vůbec žádné soudní jednání, kromě toho závěrečného, kde bylo pouze zrušeno přetěžko, a podán pouze návrh, jenom kvůli tomu, aby to předběžko nezaniklo a bylo zrušeno. A teď si myslím, že to bude úplně stejné, tady to předběžko trvá a bude soud až na určení předpěstounské péče, možná. Oni soudci radí tu předpěstounskou péči, pokud nepůjde rovnou do pěstounské. Ale soud to nepřeposuzuje, ten má jenom nějaký návrh, je tam nějaký spis a ten spis se teď bude chystat na ten soud. Takže v každém případě si myslím, že přezkoumání neprobíhá, že by každé tři měsíce soudce rozhodoval.

Tam je případová konference, ale to nemá se soudem nic společného. Případovka se řeší konkrétně v Olomouckém kraji, protože je to kraj od kraje, není jednotná metodika. My, když se potkáme třeba s pěstouny ze Zlínského kraje, tak tam nejsou vlastně žádná zařízení pro děti do tří let a je osmdesát dva přechodných pěstounů a všechny děti do tří let jdou k přechodným pěstounům. Jenom v absolutně mizivém procentu, kdy jsou ty děti neumístitelné, nebo mají natolik specifické potřeby, tak ty děti jdou mimo kraj. Ale tím, že je tam tolik aktivních pěstounů, tak ten kraj jede úplně jinak. My, když jsme procházeli tím závěrečným vzděláním v Moravskoslezském kraji, tak ta metodika tam byla, nějaká. V Olomouckém kraji ještě nebyla vůbec. Metodika teprve teď nedávno vznikla a po dvou letech se upgraduje, protože se tam našly nějaké věci, které jsou neslučitelné. Například do závěru případové komise se zadají úkoly, kdo má co splnit. Úkol č. 1: matka přestane pít a zaplatí dluhy – blbost. To jsou věci, které jsou nevyřešitelné, pokud má matka 700 tisíc dluh, tak to nikdy nemůže zaplatit. Takže případové konference ano, ale soud ne, protože já jsem někdy i horko těžko na sociálce dokazovala, že mi předběžko platí, protože mi ho vždy zrušili, protože neměli doklad o tom, že proběhlo soudní jednání. Sociální pracovnice není povinná poskytovat mému úřadu práce, který mě de facto zaměstnává, podklady pro to. Několikrát se mnou zavedli i správní řízení pro neoprávněné čerpání dávek, i když u mě to dítě pořád bylo, a to se mi stalo v obou případech a stává se to poměrně často.

Jaká byla vaše motivace stát se profesionálním pěstounem?

Motivace byla taková, že já tím, že jsem měla poměrně mladá děti, protože jsem měla zdravotní problémy a doktoři mi řekli, že co nejdřív, jak to půjde. Takže jsem během šesti let měla čtyři děti a další už jsem nechtěla riskovat. Ale protože jsem si říkala, že jestli něco umím, tak být matka. A tak k nám postupem let přicházely i jiné děti, zvenčí. Ať už to byl malý chlapec, který byl v adopci a u osvojitelské rodiny byly neuvěřitelné problémy, tak přešel k nám, kde jsme dělali retardér mezi nimi. Potom jsme měli v přímém svěření kluka, který přišel v šestnácti letech, byl u nás až do maturity, do dvaceti let, než odmaturoval, protože to taky hodně skřípalo v té biologické rodině.

Takže tímto jsme si nějak prošli, ale protože už jsme ty zkušenosti měli, tak už jsme nechtěli do trvalé pěstounské péče, protože mám maminku, o kterou se jednou budu muset postarat, která s námi bydlí v domě. Mám svoje čtyři děti, takže předpokládám, že budu mít nějaká vnoučata, která mě budou potřebovat. Říkala jsem si, že už jsem vychovala děti dost, ale mám potenciál, takže můžu ještě posloužit někomu a s každým předáním dítěte můžu kdykoliv skončit. Nemám tam ten závazek na celý život. Protože já to beru tak, že ty děti, co k nám přišly, stejně ještě budou potřebovat pomoc, stejně zavolají a přijdou. „hele, mám průser“, nebo „teď potřebuji klíč na auto, nemám“, prostě přijdou, nedokážu je odstříhnout. Takže kdybych si je vzala do trvalé pěstounské péče, tak to dítě mám napořád. Už jsme to probrali s našimi dětmi, řekly, že už nechtějí napořád, ale že tohleto jim náramně vyhovuje, protože oni pomůžou, oni fungují, protože ještě všichni studují, takže se nějakým způsobem zapojují do té péče o dítě, ono je to obohacuje nějakým způsobem. Nemáme nějaké situace, kdybychom nevěděli, co s volným časem, protože nám ho péče o děti dost zaplňuje a shodli jsme se na tom, že je to přínos pro nás pro všechny. A přitom posloužíme. Ten potenciál, který máme jako rodina, můžeme ještě někomu dát. A není tam ten závazek, že by to bylo napořád, protože mám mámu, které je hrubě přes osmdesát a vím, že se o ni budu muset postarat. Zlomila si koleno a zůstala u mě ležet. Tím, že jsem měla svoji firmu, jsem si mohla dovolit zůstat s ní půl roku doma, mohla jsem se o ni postarat, protože zůstala ležet. Ale když budu někde zaměstnaná, bude to problém, když budu mít malé děti, o které se budu muset starat a který budu muset vychovávat, bude to problém. Takže, když už to nebude možné dál dělat, když už toho budu mít dost, nebudu to třeba zvládat, tak řeknu – končím, a půjdu dělat něco jiného.

Měla jste nějaké požadavky ohledně dítěte na začátku?

My nemůžeme mít požadavky. Jediným požadavkem, který momentálně podle metodiky je, že musí být o tři roky mladší, než moje nejmladší biologické dítě. Takže v podstatě jsem měla 0 - 9 roků. Jak je to postavené teď, tak my si nemůžeme klást podmínky. Jak to bylo dříve, že někdo preferoval miminka, někdo chtěl starší děti, tak to už nefunguje. Samozřejmě, když někdo máme vazbu na krajském úřadě, tak si řekneme, co bylo, nebylo. Já jsem měla kluka, kterému bylo devět roků, když jsem si ho brala, Tobiášovi teď byl rok a půl a ten rozdíl je tam velký a je to náročné, ale nemám možnost si tam něco vnášet do toho.

Odmítla jste někdy nějaké nabízené dítě nebo byste to někdy udělala a za jakých okolností?

My bychom neměli odmítnout, ale máme tam samozřejmě dané nějaké výjimky. Zaprvé, nemohla bych se samozřejmě starat o větší dítě, které by bylo imobilní, protože bydlíme v prvním patře a máme tam třicet dva schodů do bytu, takže nemůžu mít dítě, které by bylo invalidní, protože ho nahoru nevynesu. Dítě, které má patnáct kilo, vynesu, nebo si už vyjde samo, ale nemůžu mít dítě, které by bylo na vozíku, nebo nějakým takovým způsobem problematické, to už bych nezvládla. A ještě bych

zvažovala starší holku z toho důvodu, že mám doma čtyři kluky. Myslím si, že by to prostě nedělalo dobrotu, dostat sem nějakou čtrnáctiletou cícorku, nejmladšímu klukovi je šestnáct pryč, prostě to by nebylo dobré. S malou holčičkou by asi nebyl problém, ale dostat pubertáčku, z tohohle důvodu bych asi odmítla, abych ochránila i tu svoji rodinu.

Myslíte si, že proškolení sedmdesát dva hodin pro vás bylo dostatečné?

My jsme si ze začátku říkali, že absolutně nechápeme, proč nám tam něco vypráví, a potom jsme zjistili, že je to opravdu o něčem jiném. Myslím si, že to bylo přínosné, že to záleží na způsobu těch příprav, ono je několik různých možností těch příprav. My byli ještě jedni z posledních, kteří jeli podle PRIDu, ale už upraveného. Nám to přednášela Lucka Rosypálková, ona ho upravila podle sebe. Měli jsme tam hodně možností tím, že tu základní přípravu jsme absolvovali jako osvojitelé, tak trvalí pěstouni, tak to mělo takový širší záběr, což taky bylo obohacující. A potom to speciální, jenom pro ty přechodáky, co nás bylo jenom těch pět, šest párů v tom Moravskoslezském kraji, tak to už bylo vyloženě zaměřeno na to úskalí, na to, jak vycházet s rodiči, s tou biologickou rodinou, s úřady, což si myslím, že je dobře. Někde jsou jenom zvláště přechodáci od začátku do konce. Já si myslím, že to pro nás bylo obohacující, protože ty naše děti mohou odcházet jak do těch biologických rodin, tak ale i k těm osvojitelům a že není špatné chápat i tu jejich pozici, jak se cítí, že se vlastně cítí, jako že selhali, že to kolikrát jsou lidé, kteří sami nemohou mít děti. I proto jsou kolikrát odtaziti vůči nám pěstounům, protože my máme něco, co chtějí oni. Myslím si, že tento systém pro nás zrovna byl hodně přínosný a tím, že jsme tam ještě měli Julku Vohralíkovou, která má svoje děti osvojené, vychované, už jsou dospělí, už je i babičkou, a teď je tou pěstounkou, takže i svou životní zkušenost, i teď tuto zkušenost se nám snažili osvětlit, což si myslím, že není špatně. Nikdo nám nemazal med kolem pusy, ale opravdu nám vykládali ty nejhorší možné věci, protože ona se toho polovina opravdu stane. Myslím si, že není úplně špatné, si to uvědomit.

Takže si myslíte, že je to dostatečné?

Asi ano, protože my potom ještě každý do toho roku musíme mít ty hodiny další, dvacet čtyři hodin musíme mít pravidelně. My jich máme víc, akorát je nepíšeme, protože, když máme nějakou přednášku, která nás zajímá, tak tam jedeme a ono se nám to ani nezapíše, protože oni s tím mají na kraji problém, že jsme převzdělávání.

Na následující otázku jste mi už z většího odpověděla, protože jsem se Vás chtěla zeptat, jestli Vám vyhovuje tento model, nebo jestli budete do budoucna zvažovat klasickou pěstounku nebo adopci, ale na to už jste mi odpověděla, že právě proto jste si vybrala tu pěstounku.

Ano, přesně tak.

Jaké děti u vás byly umístěné, v jaké životní situaci a na jakou dobu?

Měli jsme devítileté dítě, které vůbec nebylo v záchytu sociálky ani nebylo vůbec požádáno o přídavky. Vlastně jediné, co bylo, že se sociální pracovnice vyjadřovala, že to dítě bylo při rozvodu rodičů, oba rodiče byli handicapovaní a oba vyrostli v ústavním zařízení pro hluchoněmé, neměli širší biologickou rodinu, tudíž žádné zázemí a ta matka to jenom neuměla a ten kluk je natolik dominantní, že jí velel on, v těch devíti letech, a ona ho opustila. Ne vědomky, oni měli jet na dovolenou, nebo ona má přítele z Arabských emirátů, měla letenky a on se zasekl a odmítl jít do letadla, protože má fobie z různých věcí. Ona to vyřešila tak, že ho zamkla na hoteláku a odjela. A byl tam problém toho, že ta matka je toho arabského vzezření, oni ji tam někde zachytili a ona se zdržela a nedostala zpátky. Její dítě tam zůstalo zamčené bez jídla, bez všeho, až se po týdnů dobouchalo o pomoc. Ta matka byla pravomocně odsouzena za čin spáchaný na dítěti. Nicméně se podařilo, že kluk chodí do školy do Olomouce, která je internátní, protože je pro celý kraj, chodí na logopedickou, takže jsme vlastně s paní Vinterovou domluvení, že přes týden bude na internátu, protože jich je sedm z jeho devíti spolužáků taky na internátu, takže i když je z Olomouce, tak tam zůstává. Tam se mu věnují, organizují volný čas, učí se s ním, což je největší plus, protože tam mamka není schopná se s ním učit, když je neslyšící, ona se s ním ani nedomluví. Oni spolu ani nekomunikují, protože on odmítá znakovat, v tom je ten velký problém, je tam ta bariéra. Ale o víkendu to zvládají, mají se rádi, ona to s touhle podporou zvládne, do té devítky určitě, než on dochodí základku a potom se to nějakým způsobem doladí dál. V tomhle se to ale povedlo, že se mohl vrátit k mamce, protože jinak by ho čekal dětský domov. A Tobišek k nám přišel v roce a půl. Momentálně oba rodiče jsou mimo hru, protože otec je dlouhodobě ve výkonu trestu a mamka na léčení, teď momentálně akutně. Včera byla zprostředkovávaná náhradní rodinná péče.

Jak podle vás děti zvládají to střídání výchovného prostředí? Jak snáší přechody od rodičů k vám a od vás zase dál?

Já si myslím, že je to největší problém u starších dětí. Já si myslím, že u toho Ádíka se to nepovedlo a opravdu ta soudkyně čtyři dny předtím řekla, jestli jsme se nezbláznili, že se nikdy nevracejí děti do péče rodičů pravomocně odsouzených za čin spáchaný na dítěti, a to nikdo předtím neřekl a my jsme zůstali čtyři dny před rozhodnutím, kdy jsme ho tři měsíce připravovali na to, že se k té mamce vrátí. On ji třeba tři měsíce nechtěl vidět, tam byla taková bariéra, že rodiče přijeli na OSPOD a byli sami se sociální pracovníci a on po třech minutách řekl, že chce jít za tetou, že s nimi být nechce. Tam trvalo tři měsíce, než jsme vůbec odbourali averzi vůči rodičům. Pak jsme ho tři měsíce připravovali na to, že se bude vracet a oni ze dne na den řekli, že půjde do děčáku, tak to byly strašné nervy, co jsme si zažili. To nám se sociální pracovníci do noci jely mozkové závity, abychom to nějak vymysleli, aby to mohlo fungovat. Oni ho vlastně odebrali, dali ho do klokánku, kde byl den a já jsem si ho v pátek brala. Oni ho vlastně ve středu přivezli, ve čtvrtek tam byl a já jsem si ho v pátek ráno brala. Vlastně nebyl čtrnáct dní ve škole a oni po něm ani nepátrali, takže o to to bylo horší. Takže když už

byl v tom klokánku, tak kdyby si dali ten čas a zmapovali, že tam opravdu není ta rodina, že tam není širší rodina, že on nemá sourozence, nebo má, ale nestýkají se, viděli se párkrát za život. Takže tam není ta biologická rodina, která by si mohla vzít to dítě. Pokud matka je nezvěstná a probíhá celostátní pátrání a otec si odmítá to dítě převzít. Kdyby to někdo zmapoval, tady to nevypadá, je to dítě, kterému jde na desátý rok, a dal ho znovu do děčáku, tak on z nuly, kterou měl u té mamky, kde bydleli na čtyři krát čtyři metry čtvereční, takže z toho skoro nic, přišel do rodiny, kde naši kluci jsou vlastně sportovci, jeden i vrcholový, dělá tělovýchovu a sport. Oni s ním chodili na tréninky, můj manžel ho vozil třikrát týdně plavat. Máme třípodlažní barák, kde bydlí jenom naše rodina. Měl svůj vlastní pokoj, měl neskutečné množství hraček, měl neustále každý den nějaké sportovní vyžití, každý den si mohl hrát na zahradě se zvířaty. Takže z nic přišel na nějakých plus osmdesát a teď se měl vracet třeba na šedesát do toho děčáku? To by byl strašný přechod pro něj. Myslím si, že je hrozně důležité, u té přechodné pěstounské péče, a není to jenom můj názor, takže většina pěstounů teď mívá starší děti, že jsou umisťovány starší děti, opravdu ty deseti-, jedenáctileté, že tam by se to opravdu mělo zvažovat. Jestli je opravdu šance, že si někdo z té širší rodiny takhle velké dítě vezme. Protože připravit to dítě na to, že z přechodné pěstounské péče musí odejít do dětského domova, je těžké. Z těch špatných podmínek, špatného zacházení, můj případ to třeba není, on neměl špatné zacházení, ale spousta dětí má, trpí hladu, zanedbáním a vším možným, přešli do toho domova, kde by jim to připadalo jako ve snu, tak by to pro ně bylo mnohem jednodušší.

Jak byl ten přechod, že šel od maminky k vám a od vás zase k mamince, myslíte si, že tady by byla ta varianta domov horší, než k mamince?

Já si myslím, že kdyby se vracel k té mamce, zaprvé, nevím, jak by se jí podařilo ho tam odtud dostat, protože něco jiného je, když já jsem jí bombardovala a scházela jsem se s ní každý týden v Olomouci na náměstí a tlačila jsem ji do něčeho, do kontaktu, na zmrzlinu, protože on odmítal být v kontaktu bez nás hrozně dlouhou dobu. Takže my jsme ukazovali fotky, kde jsme byli, my jsme jim dělali retardér, kdyby tam ten retardér nebyl, nejsem si jistá, jestli by tam byl, kdo by ten retardér udělal, jestli by byla šance, aby se dostal k té mamce zpátky. Ale to, že to dopadlo tak, jak to dopadlo, bylo jenom jeden z mála a máme spoustu pěstounů, kteří třeba museli tyto deseti-, jedenáctileté děti... Anebo se to třeba teď povedlo do té širší rodiny. Byl to případ, kdy, teď už mu bude na třináctý rok, ale je to příbuzenská pěstounská, ale tam teď přišlo miminko, její biologické, a začal problém znovu. Takže nevíme, jestli tam to dítě bude moct zůstat. Protože on měl problémy právě proto, že byl nejstarší doma z dětí, proto ho mamka doma vyseparovala. Byl rok u přechodňačky, našel se strejda, vzal si ho, dva roky to fungovalo a teď prostě přišlo biologické dítě a je problém znovu.

Jak vy se vyrovnáváte s tím, že byste si neměla k tomu dítěti vytvořit vztah?

Nesmysl, nejde nevytvořit vztah. To je hloupost. To je teorie, ale to nejde si k tomu dítěti nevytvořit vztah. Zaprvé, to dítě potřebuje sto procent vašeho času a veškeré

energie, protože to třeba u Tobiška bylo typické. Ten první půl rok, každou noc od tří do pěti křičel a mlátil hlavou do postýlky, měl ty noční běsy a byl absolutně neutišitelný, a to nejde, aniž byste se mu stoprocentně věnovala. A to dítě si mě hlídá, třeba když odcházím, a o to víc, když jsem doma. Zadržel, vlastně i ten Adik nám zůstal širší rodinou, píše nám, posílá fotky, funguje nějakým způsobem. A myslím si, že tento výrok, že bychom si neměli navazovat vztahy, nelze. Nemůžu dělat tuto práci, aniž bych to dítě měla pomalu radši než vlastní. Ale tím, že mám už čtyři vlastní děti, já nemám žádné mateřské potřeby, pudy, nic. Samozřejmě, i Adama jsem obřečela, když odešel, ale zase berte to tak, když pro toho prcka uděláte to nejlepší, co se může udělat, když se má dobře, že jde do dobrých rukou, že mu bude fajn. Já prostě nemůžu mít doma všechny děti světa. Já mám plný barák pořád, takže já v tomhle mám jasno. Já prostě pro něj udělám... My, když to vysvětlujeme cizím lidem, tak říkáme, to je něco jako lázně. My jim pomůžeme se vzpamatovat z toho, co zažili, připravit je na to, co je čeká. Pobyt u nás je opravdu, jako by byli v lázních. Já ani vlastní děti nevlastním, nejsou moje. Taky prochází našim životem a odejdou a odchází mi do světa. Tak stejně tak odejdou, akorát dřív. Tyhle ty děti jsou u nás kratší dobu.

Takže takhle si to nějak vysvětlujete a dalo by se říci, že odchody dětí tady tímto způsobem nějak zvládáte?

Myslím si, že je to o tom, že zaprvé máme ten kontakt nějakou dobu, že se ujistíme, že to dítě je v pořádku. Třeba u toho Adama nebylo dost času na to převedení, tam soud rozhodl, že se druhý den v 18.00 odstěhuje k matce, což bylo hrozné. Já jsem mu řekla, pojď, Adiku, máš tady krabice, půjdeš si sbalit věci, protože k nám přišel s aktovkou věcí, on neměl nic a stěhoval se s plným autem, a on mi řekl, já to z těch skříní vyndávat nebudu, sbal mi to ty, až budu ve škole, on to bojkotoval. On odejít nechtěl a nechtěl odejít takhle, bylo to na něj strašně rychlé. Šel k biologické matce, ale přece jenom tam se mezi nimi něco odehrálo a on už se třeba ani nezlobil, vycházeli spolu pěkně, přes víkend u ní býval, zvládali to, ale bylo to moc rychlé.

Takže by se mělo s tím návratem více pracovat?

Tak, ano. Mělo se ho na to připravit. Měl tam třeba chvílku být, na zkoušku, a pak ho zase na víkend vzít k nám, zas to mělo být třeba obráceně. Být s tou mamkou, ale jednou za čtrnáct dní na víkend k nám, aby ta vazba mezi námi nebyla utnutá strašně rychle. Což si teda myslím, že teď u tak malého dítěte to nejde, protože ten by se uřval. Tam se to prostě bude dělat pomaleji.

To už bylo velké dítě a s tím už se dá pracovat jinak.

Přesně tak. Navíc, on má ve škole psychologku, se kterou se každý týden schází, což je perfektní.

Jak zvládáte kontakt s biologickou rodinou?

Já s tím problém nemám. My tím, že jsme poměrně otevřená, komunikativní rodina, tak já s tím problém vůbec nemám. Já jsem taky měla štěstí a mám štěstí i teď, že já jsem se nepotkala s rodiči, kteří by měli averzi, a to i s těmi dětmi, co jsem měla předtím. Tam byl kluk, který jel ve fetu a kradl nám doma, a ti rodiče se nám snažili i nějak splatit ty dluhy, takže i takovým způsobem jsme to zvládli a i dodneška se můžeme setkat. A co se týče teď těch dvou, tak mamce od Adama říkám, když budeš něco potřebovat, napiš. Já to nějak zařídím. Neříkám, že to udělám já, ale můžu kontaktovat sociální pracovníci nebo někoho. Protože ona není schopná. Ona tím, jak se nedomluví a není schopná říct, co potřebuje, lidé jí nerozumí, je tam ta bariéra, tak v podstatě si o tu pomoc nedokáže říct. Říkám, než něco uděláš, tak radši napiš a ona třeba napíše, měli jsme takový problém, Adik to domluvil, dopadlo to dobře. Jeho táta mi děkoval za to, kam jsme všude kluka vzali, co jsme ho všechno naučili – plavat, jezdit na kole, lyžovat, to všechno umí. S nimi by se tam nedostal. My jsme jim vždy ukazovali fotky, kde jsme byli na výletě, dovolené, protože jsme s ním hodně jezdili, on hodně chtěl. On byl jako houba, všechno nasával. Tak jsme si říkali, u něj to má smysl, on si to všechno zapamatuje. Oni nám opravdu byli vděční za to, co jsme s ním absolvovali. Tam jsme zažili i vděk a opravdu nám se slzami v očích děkovali, že to nechápou, že je to dítě u nás tak šťastné a spokojené a že se má tak dobře. Vždy mám pocit, že se oni vedle nás cítí handicapovaní. Já to tak nechci, ale trochu mi přijde, že oni se cítí méněcenní. Říkala jsem jim, tak to neberte, každý jsme jiný. Já zase neumím spoustu jiných věcí. On byl pekař a já neumím upéct ani buchtu, já jsem tupá na tohleto. U nás, když zákusky neupeče babička, tak to se prostě jíst nedá.

Takže vy jste se ještě snažili, aby i takto zvládli tu situaci?

My prostě takový jsme, a to není naše zásluha, nám to bylo dané. Teď se zase objevilo to samé – Zuzka je nám vděčná, Zuzka nás objímá, pusinkuje s brekem, píše mi, přes babičku vzkazuje, tatka mi zase včera psal dopis, jak je šťastný, jak dítě prospívá, jak úžasně roste, jak je nám vděčný za to, co jsme pro něj udělali a že doufá, že jim to kluk někdy odpustí. Já jsem se s tou negativní stránkou nikdy nesetkala. Je pravda, že jednou z podmínek, kterou jsem si na OSPODu dala, bylo, že nikdy nebudu u odebrání dětí. Osobně si myslím, že tam nemůže ta vazba nastoupit, pokud budu já ta, která bude rvát to dítě matce z náruče. Já mám být ta, která ho přitulí, pochovinká, uklidní pozná a budu ho prostě nosit do bezvědomí a muckat, ale nebudu ta, která ho bude rvát mamce z náruče, ať už je tam cokoliv. Já si myslím, že ten vztah už je potom poznamenaný. Já jsem říkala, ať to udělá sociální pracovníce, ať to udělají vykonavatelé, já budu klidně v autě za rohem, ale nebudu u toho.

Jak Vás děti oslovují?

Této. My jsme hlídací teta a strejda.

Jaké děti myslíte, že jsou do profesionální pěstounské péče nejvhodnější?

Já si opravdu myslím, že jsou to ty děti do toho předškolního věku, maximálně mladšího školního. Do devíti, desíti let to je až až. Je to ale zase případ od případu. Pokud to bude desetileté dítě, které má rodiče po autonehodě, nebo tam bude vážné onemocnění... Teď v Karlovarském kraji má jedna pěstounka děti, jejichž matka je samoživitelka, nemá širší rodinu a bojuje s rakovinou. Akutně se potřebuje věnovat sama sobě a je to něco jiného. Jsou to velké děti a potřebují, aby jim bylo někde dobře, ale ta matka se potřebuje soustředit sama na sebe a ne pečovat o dvě děti.

Jaké děti, podle vašeho názoru, mají problém s umístěním?

Já si myslím, že jsou to právě ty děti, které už mají trošku rozum. Co už ví, už si něco odžily s těmi rodiči, ale ještě jim ti rodiče nestihli moc ublížit. Takové ty starší děti, co už mají rozum a mohou srovnávat s vrstevníky, třeba ve škole, tak už ví, co je běžné a co se děje u nich.

Já jsem to myslela trošku jinak. Myslela jsem, jaké děti jsou hůře udatelné, třeba skupiny?

Aha. Určitě sourozenecké skupiny mají větší problém. Otázka, jestli je vždy důležité zachovat, aby ti sourozenci zůstali spolu, někdy je lepší, když se rozdělí, protože si spolu lépe najdou vztah. Pokud jsou tam třeba boje mezi dětmi, když se utkávají o pozornost rodičů, tak když najednou mají tu tetu a strejdu jenom pro sebe, ty pěstouny, tak jim to někdy prospěje, a i to prospěje tomu vztahu těch dětí, kdy oni se potom, v rámci těch pěstounů, potkávají, mají spolu kontakt, jak mají s tou rodinou. Někdy jsou na sebe tak vázáni, že to byl ten nejbližší člověk v té rodině, tak tam je potřeba to zachovat, tu vazbu jejich a někdy, kdy to byl opravdu ten boj o tu pozornost, tak je lepší je rozdělit, ať má každé to dítě svého pro sebe.

Jaké dítě byste si nikdy nevezala?

Tu holku, kvůli těm svým klukům. Je nás doma pět chlapů a já. A pak imobilní dítě. Neunesla bych ho.

Nevzala byste si starší holku, nebo postižené dítě, protože bydlíte v prvním patře...

Ano, je to starý dům, není tam možnost výtahu. Je to sto let starý dům a možnost bezbariérového přístupu tam nelze.

Kdybyste měla sama provést zhodnocení profesionální pěstounské péče a mohla byste nějak ovlivnit její nastavení, co byste změnila a případně proč?

Určitě bych změnila, a já se o to i snažím, zaprvé, všeobecné povědomí o PPPčce, ať to opravdu někdo za jednadvacet korun na hodinu zkusí dělat. Protože když si to spočítáte, že vlastně ta odpovědnost, kterou máme a ta péče u těchto dětí, i když kolegyně mají miminka, tak je to starost dvacet čtyři hodin denně. Nemůžete nikam odjet, máte

absolutní ztrátu soukromí. Kdo to bude ochotný za tuto částku podstoupit. A o nás se neustále tvrdí, že to děláme pro peníze. Takže nějaké všeobecné povědomí, bohužel, chybí. To, bohužel, dělají hlavně politici, protože je tam boj a oni pořád ještě nechápou, že je to nejlevnější a nejefektivnější péče o děti a že to dělají jenom blázni, jako jsme my. To je hrstka lidí, kteří mají neukojitelnou potřebu páchat dobro. Nikdo se takto nezatežuje a nepřetěžuje za dvacet tisíc hrubého, to opravdu nikdo dělat nebude. To je jedna věc a druhá věc je to neustálé komplikování. Politici něco se slíbí, minulá vláda za devět měsíců nic nestihne... Jako za devět měsíců se z ničeho narodí další dítě. Prohlášení ministryně práce a sociálních věcí, že za devět měsíců konání minulé vlády se už nic nestihne, to mě bral d'as. Za dobu, kdy se stihne nic, se ze dvou nic narodí dítě, které dýchá, žije, to není, že se nic nestihne a těm dětem běží čas. A teď to samé, oni nám neustále vyplivávají nějaké paskvily, které spíše tu pěstounskou péči komplikují. My máme s manželem takové krásné úsloví, že si říkáme, že všichni tihle ti lidi, když chodili do školy, jak uměli opisovat. Tak proč něco neopíšou i teď? Proč se nepodívají někam, kde to už funguje. Proč nekopírují něco, co už funguje. Oni od spousty věcí ustoupí, protože zjistí, že je přebíráme, oni od nich ustupují, jako by to bylo špatně. Proč se nepoučí jinde? To samé je sloučení pod jedno ministerstvo, péče o dítě jako takové. Protože neustále se pře ministerstvo školství, ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo práce, takže absolutní nekompetentnost a do toho soudy, které jsou samostatná jednotka svrchovaná. Já mám možnost od paní Kalábové vědět, že dříve se sociální pracovníci scházeli jednou za měsíc se soudci. Nějakým způsobem se tam mohla probrat ta koncepčnost těch věcí a třeba by se nestalo to, co se stalo u Adama, že za těchto podmínek se nikdy matce nevrací. Ale to by ta sociální pracovnice věděla, kdyby se scházeli. Soudce by na stůl nedostal spis a neměl by za měsíc rozhodnout. Byla by tam nějaká kontinuita toho vývoje, ten člověk by věděl, o kom rozhoduje, což si myslím, že to dříve nebylo úplně špatně. Paní Kalábová říkala, že za její třicetileté praxe tomu tak bylo, což bylo opravdu užitečné a nebylo dobré od všeho ustupovat. Otázka je, jestli zjednodušit výběr, nebo zmírnit to přísné posuzování. Jedna pravda je, že když odhalí jednoho psychopata, dobře, ale co je pravda, tak spoustu slušných lidí to odradí. Jestli bych já za sebe chtěla něco změnit, což mi hodně vadí, asi ze všeho nejvíc, že jsem dávkář. Já přece nejsem dávkář. Já jsem v životě tomuto systému nebyla nic dlužná. Já byla dvanáct let na mateřské, potom jsem řadu let podnikala, vychovala jsem u toho x dětí a jestli mi na tomto něco vadí, že jsem dávkář. Nevidím důvod, zaprvé, není tam ta rovina. My nejsme podřízení, my máme být spolupracující rodina OSPOD, přechodáči, ale my jsme pořád ten plebs. My jsme ti, kteří když oni řeknou, že to nebude takto, tak tytyty, my vás vyřadíme, a to tam mám neustále z kraje, ale já bych měla být rovnocenný partner. Já bych měla být zaměstnanec, když nic, se svými právy alespoň. Nehledě na to, jak to vypadá... Neustále slyším, že já nemám příjem, já pracuji za dávku, mně se to nepočítá do příjmu. Je jedno, že jsem na dávkách a mám jako plat pěstouna, nebo jestli jsem nezaměstnaná, ten rozdíl se potom, de facto, stírá. Přitom já pracuji a pracuji více než polovina tohoto národa, ale jsem dávkář. Toto mně osobně vadí úplně nejvíce, ta pozice toho, že jsme zařazeni do dávkářů.

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s informantkou I5

Jak často jste ve styku s ostatními pěstouny?

Osobně jednou za půl roku, času moc není, jinak maily, telefony. Jednou za měsíc se kontaktujeme, střídavě.

Jaké na vás byly kladeny požadavky před zařazením do evidence pěstounů?

Tak při první návštěvě, když jsem se na tu roli hlásila, měli jsme setkání na krajském úřadě, kde prostudovali životopis a další dokumenty, bylo mi sděleno, že se jim moc nelíbím, protože jsem rozvedená, že nemám auto a že jak to budu dělat sama, když nemám zázemí. Byla jsem docela rozladěná, myslela jsem, že mě uvítají s velkou radostí a ne že mě hned při první návštěvě smetou. Když jsem vyšla, tak jsem brečela, řekli mi, jak až projdu kurzem, buď mě v evidenci ponechají, nebo mě vyřadí

Jak probíhal ten kurz? To šlo o těch 72 povinných hodin?

Ano, to byl skoro roční kurz, jednou za dva měsíce, jezdili jsme do hotelu na Morávku, od pátku do neděle. Bylo to dost z ruky, museli jsme si vše hradit z vlastního, což bylo docela náročné, protože kraj vybral docela drahý hotel, dost to zatížilo rozpočet. Taková zvláštní filozofie – chcete být pěstounem? Tak si to zaplaťte. Klidně to přitom mohlo být někde v Olomouci...Ale tam asi byla nějaká divná vazba, takže jsme se tomu museli podřídit.

Ten kurz prošel každý?

Museli projít všichni, byli jsme dohromady přechodní i trvalí, těch bylo více, byly to i manželské páry. Zbytek jsme byli asi 4 přechodní.

Do kurzu jste šla po té, co vás vybrali?

Ne, to teprve po tom kurzu se vybíralo. Proběhla počáteční lustrace na krajském úřadě, ale na základě toho kurzu teprve – dvě psychologičky stále přítomné, vymýšlely scénky, motivační hry...sledovaly, dělaly zápisy, ty předávaly dál...Některé účastníky pak vyřadili na závěr, že se jim zdáli málo empatictí a tak.

Dělali jste také nějaké testy?

Testy tam byly taky, i průběžně v těch kurzech, různé hrané scénky, hraní malých dětí, často jsme byli tím docela zaskočení, chtěli vědět, co jsme slyšeli jako děti nejčastěji. Písemné testy byly taky, ale už si to přesně nepamatuju. Hlavně se nám nelíbilo to, co jsme pak i připomínkovali, že v počátečních dotaznících jsme museli uvádět zdravotní stav a potvrzení od zaměstnavatele, takže některé kvůli tomu i z práce vyhodili. Takže někteří přišli o místo a ještě si museli platit ten hotel... a když je neschválil, tak byli bez práce a ani do programu neprošli, bylo to dost nefér.

Jak probíhala spolupráce s úřady?

Tak tam si najdeš, když jsi schválená, doprovázející organizaci, různé dobré rodiny a tak, dnes jich je spousta. Pak je ti přidělena jedna paní, která se ti věnuje, řeší problémy, doprovází tě do biologické rodiny, když jsou problémové a tak. Můžeš jí kdykoliv zavolat, požádat o radu. Lítáš mezi OSPODem, doprovodkou, krajským úřadem, takže pak takhle paní poradí, co máš vlastně podniknout. Jinak z kraje neustále OSPOD, totální ztráta soukromí, nahlásí se sociálka, že přijde. Soukromí je nabourané, pořád máš dveře dokořán. Kontrola pěstounů jestli se provádí dobře. Přijdou normálně do bytu. Kontakt s biologickou rodinou ve vlastních bytech jsme tedy odmítli, protože se často jedná o feťáky, alkoholiky, takže nechceš, aby ti zvonili u dveří, takže to ne. Dělá se to přes OSPOD, v prostorách sociálky a to za asistence někoho z úřadu.

Dochází pravidelně co tři měsíce k tomu přezkoumání?

My se soudem vztahy nemáme, vše se dozvídáme přes sociálního pracovníka, asi to probíhá, ale přesně nevím, řekla bych, že to všechno vážne, stejně jako to pravidlo s tím jedním rokem. Prý je to proto, aby to soudy do 1 roku vyřešily, což ty soudy stejně nevyřeší, problém je na OSPODech, já jsem měla mít Sašu do 1 roku a měla jsem ho 14 měsíců, pořád jsem na to tlačila, paní z OSPODU si pořád myslela, že ta rodina může být sanovaná, že se v mamince probudí mateřské city, což mi bylo jasné, že k tomu nedojde. Chlapeček byl její sedmé dítě, dnes jich má devět, všechny jsou u pěstounů. Tam to ani není v soudech, soudci by pracovali rychleji, ale pokud nemají podklady od OSPODu, je to těžké. Paní z OSPOD se matky pořád zastávala, musela jsem do vlaku s kočárem do té rodiny půl roku dvakrát týdně dojíždět s dítětem jak na zlatém podnose, seděli doma, místo aby sedli do vlaku, projevíli zájem. Sociální pracovnice se jich zastávala, že nemají peníze na vlak. U soudu na mě soudkyně vykulila nakonec oči, proč jsem něco takového vůbec dělala, když byl jasný nezájem matky, mohl se dávno chlapeček řešit, ale sociální pracovnice pořád tvrdila, že se to zlepší. Strašně záleží na těch OSPODačkách. Jsem si říkala, že by měla být i nějaká mezistanice mezi soudem a OSPODem. Kdy by na ně dohlíželi, na tu jejich práci, aby je někdo kontroloval. Pak ten kluk šel ve 14 měsících, ani pro něj neměli rodinu, nakonec šel k trvalým pěstounům, ale i tam to byl problém, malé romské dítě nikdo nechtěl, nakonec z nouze ctnost ho dali do rodiny, kde už romské děti byly. Kvantita na úkor kvality.

Jaká byla vaše motivace stát se profesionální pěstounkou?

Jednak mi odrostly vlastní děti, celý život jsem byla mezi dětma a už to nebylo na mazlení, tak se mi to moc zalíbilo. Mně se líbil ten nápad PPPD, doma mít jedno dítě, věnovat se mu naplno, přišlo mi to ideální, ale během praxe se ukázalo, že to tak ideální není. Že nefunguje ta návratnost do rodiny, nápad je to dobrý, ale není to dotažené do konce.

Měla jste nějaké konkrétní požadavky na umíst'ované děti? Byly vaše preference vzaty v potaz?

Neměla, byla jsem jedna z mála, kdo byl jako zdravotník, takže jsem uvedla, že klidně zvládnou i hendikepované dítě, mírně postižené. Ale vybírat jsem si nemohla, uvedla jsem ale, že bych nerada sourozence, ne že bych je nezvládala, ale mám jen dvoupokojový byt, takže to by nebylo ideální. Na začátku se nás ptali, na co se cítíme, hodně pěstounů nechtělo starší děti, ale zas ti starší nechtěli úplně miminka, že se chtějí vyspat. Tak to s náma sepsali, kdo jaké děti dostane, ale po roce nám zavolali, že k tomu žádné ohledy brát nebudou, že je naše požadavky nezajímají. Tlačili i na mě, že bych měla vzít i ty sourozence. Tak mi vyhrožovali, že mě vyřadí, napřed lákali na spoustu pěkných věcí, ale nakonec bylo všechno jinak

Musela jste někdy nějaké dítě odmítnout? Jde to vůbec?

Měla jsem za tři roky pět dětí, jedno jsem odmítla, protože jsem byla záhy po operaci, na neschopence, úřad na mě tlačil, ale dítě bylo zanedbané, poloslepé. Kdyby to bylo zdravé dítě, možná bych to zvládla, ale tohle v tu dobu nešlo.

A nějaké další důvody? Třeba i hypotetické?

Více dětí, sourozenci, ale jinak mě nic nenapadá.

Bylo odborné proškolení, které jste absolvovala, pro vás dostatečné?

Záleží na člověku, pro mě z pozice zdravotnice ano, ale myslím, že pro třeba uklízečky to dostatečné není. Měly by být pro tyhle lidi určitě rozšířenější ty kurzy – ty děti mohou být od feťáků, mohou mít zdravotní problémy, takže ta odbornost je tam potřeba.

Víte, kam vaše děti dále směřují? Máte nějaké zprávy, jak se jejich situace vyřešila?

První byla holčička, která pak šla do adopce, už když jsem si ji brala, tak v porodnici mysleli, že si maminka dítě vezme zpět. Opravdu jsem si ji přivezla domů a měla jsem ji pět dní a maminka si to rozmyslela, takže to bylo to nejlepší. To jsem byla ráda, že jde domů. Druhá holčička, maminka byla v tíživé situaci, měla tři chlapečky už doma, nakonec jí bylo smutno, ale je pravda, že se mi nejevila moc ideální, přišla, vzala kočárek, ale jako zdravotnice jsem viděla, že ten vztah tam moc není. Pak z ní vypadlo, že nemá peníze, bylo tam hodně negativních věcí, ve dvou měsících se holčička vrátila domů, nakonec maminka zmizela. Tak jsem si říkala, že v pěstounské by jí bylo líp. Pak byl chlapeček nedonošený, brala jsem si ho hned po porodu, bylo to dítě maminky fešačky, pila alkohol, abstinenci příznaky velké, nakonec se ozval OSPOD že si chlapečka vezme teta, byl to vzor ideálu, nakonec u nás i teta několik nocí spala a vzala si ho do péče. Byl to vzorový příklad, jak by to mělo systémově fungovat. Poslední holčička byla z baby boxu, šla do adopce, měla tam i dopis od maminky, která si ji

nemohla nechat, dala jí i jméno, měla i datum narození, takže pak to vše šlo rychle i administrativně. A pak byl ten romský chlapeček, což se kvůli OSPODu vůbec nepovedlo, pěstouni nedodržují, co by měli, vzali si ho jak pytel brambor během tří dnů. To jsem fakt citově nedala, dodnes nemám zprávy, jak to dopadlo. I proto jsem toho zanechala, protože to bylo velmi emočně náročné.

Jaké jsou vaše zkušenosti s předáváním dětí?

Vzor ideálu by bylo, kdyby ta přechodná pěstounka byla tak do 3-4 měsíců, pak už se to dítě začíná dost navazovat. Pozvolný přechod je nejlepší. Jsme školení, že i po předání bychom měli s tou rodinou být nějak v kontaktu. Ale mnohdy to tak skutečně není.

Daří se vám nenavazovat k dětem vztah přistupovat k PPPD jako k placené službě? Je to možné?

Vztah se vytvoří k dítěti vždycky, člověk by to měl brát, jako kdyby byl chůva, jako kdyby hlídal třeba kamarádce dítě. Říkám si, že ho miluju, ale není moje, není to napořád. Měla jsem trénink, protože jsem dřív pracovala kojeneckém ústavu. Na to jsem byla připravená a hlavně člověka hřeje ten pocit, že to dělá pro to dítě. Když je tam ta návaznost s tou budoucí rodinou, nějaká zpětná vazba, tak je to v pohodě.

Oslovovaly vás nějak děti, které jste měla v péči?

Všechno byly miminka. Správně by nám neměli říkat mámo, táto, buď teto nebo křestním jménem.

Jaké jsou podle vás nejvhodnější děti do PPPD?

Takové, u kterých je jasné, že pak půjdou dál – musí pro ně být následná rodina, nebo se musí změnit situace v jejich rodině. Ale jít z pěstounské a pak do ústavu, to je úplně špatně a je to pro dítě daleko horší, než kdyby bylo celou dobu v ústavu.

A jsou naopak podle vašeho názoru nějaké děti, které se umisťují i do PPPD obtížně?

Asi ty zdravotní problémy, třeba etnikum si vybrat nemůžeme, ale na začátku nám dali tu možnost v OSPOD, na kraji pak na to nevěřičně zírali.

Proč jste se rozhodla PPPD ukončit?

Citově jsem to nedala, po odchodu toho chlapečka bez té další kontinuity.

Kdybyste mohla PPPD zhodnotit, příp. navrhnout nějaké změny, co by to bylo?

Změnit práci OSPODu, zvýšit dohled nad prací sociálních pracovníků, které si hrají na velké pány, neberou ohled na dítě, ale na biologickou rodinu, ale jdou hlavou proti zdi. Ten systém by měl být rychlejší, aby ta spolupráce byla efektivnější. Přitom většina těch dětí z PPPD končí v dlouhodobých pěstounkách

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s informantkou I6

Jak často vy se setkáváte s profesionálními pěstouny ve svém okolí? Setkáváte se ještě, nebo teď už ne?

Tak máme povinné to školení.

Ale vy jste teď klasický pěstoun?

Já tím, že jdu ještě na operaci, takže až si to dořeším všechno, tak pak budu.

Takže teď jste ještě pěstoun na přechodnou dobu?

Ano, ale už mám dítě v dlouhodobé pěstounské péči.

Takže takové překlenovací období?

Překlenovací období, ano.

Jak často se teda setkáváte s profesionálními pěstouny?

Teď se vlastně vídáme jenom na tom školení. Třikrát, čtyřikrát do roka, podle toho, jak se to udělá.

Jinak nemáte ve svém okolí nějaké další pěstouny?

Ne, ani klasického pěstouna, ani v rodině to nikdo nedělá.

Takže jenom v rámci toho školení?

Ano.

Můžu se zeptat, jaké požadavky na vás byly kladeny před zařazením do evidence?

Ještě za manželství jsme si dělali tu hostitelskou pěstounskou péči. Manželství nám nevyšlo, protože až jsme to ten rok absolvovali, tak mně se rozpadlo manželství. A protože mi dopadly dobře všechny ty testy a pohovory, tak mi paní psychologka říkala, že bych to měla dělat, že je to daný, že to tam mám úplně všechno. Tak jsem se po rozvodu, asi po dvou letech, protože to nejde hned, tady ty věci, tak jsem se k tomu vrátila. To bylo v období, kdy se potom v roce 2013 uzákonila ta přechodka. V roce 2012 jsem si to začala dělat, vyřizovat průpravu, děti a takhle jsem se k tomu dostala. Vlastně už o mně věděli a po rozvodu jsem se k tomu jenom vrátila a o rok později se uzákonila ta přechodná péče.

Ale musela jste si to projít všechno do té přechodky znovu?

Ano, všechno znovu. Už sama, jako rozvedená.

Takže co všechno to obnášelo? Výpis z trestního rejstříku?

Ano.

Lékařské zprávy?

Ano. Dále psychologické vyšetření, zaměstnání, majetkové poměry, jestli nemám dluhy, děti jak na tom jsou.

Psychologický pohovor nějaký byl?

Dvakrát byl a dvakrát jsem byla i na testech. Plus ta tříměsíční příprava a doktorka pak rozhodla, jestli jsme pro to vhodní.

Jaká byla spolupráce s úřady a s kým vším jste spolupracovala?

Krajský úřad, odloučené pracoviště odbor pro rodinu a děti, dále psychologové, také mého zaměstnavatele jsem musela informovat. Víc si neuvědomuji.

A vy teda děláte profesionálního pěstouna od roku 2013? Teda pátým rokem?

Ano.

A dochází u vás co tři měsíce k přezkoumání soudem, zda důvody umístění dále trvají?

Já už mám dítě svěřené do pěstounské péče.

A předtím?

Ano, vždy mi chodilo od soudu, že dítě je stále v mé péči.

Přibližně co tři měsíce?

Ano.

Takže k soudu jste nedocházela?

Ne, jenom mi chodila ta vyrozumění.

To řešila ta sociální pracovnice?

Ano. Přijela, vzala podklady, jak se dítě vyvíjí, jestli jsou nějaké změny.

A soudu se doloží jenom písemné doklady a ten se nějak vyjadřuje?

Ano. Schůzky s pracovnící probíhaly u nás a ona to dávala k soudu.

Jaká byla vaše motivace stát se pěstounem?

Od dětství jsem si uvědomovala, že jsou tu děti, které nikdo nechce, takže je to asi dané nějakým nastavením, silným sociálním cítěním.

Takže k pěstounství vás to táhlo.

Ano, už od dětství. Měli jsme rodinu, měli jsme se rádi, byli jsme zabezpečení, manžel hodně cestoval, tak jsem uvažovala, že bych se aspoň na tu hostitelskou péči dala. No a to se nelíbilo manželovi.

A stihla jste mít někoho v té hostitelské péči?

Ne. My jsme měli vybrané všechno a až... Já vám to řeknu tak, mně vyšly výborně výsledky a manželovi špatně.

A to vám nějak rozklížilo vztahy?

Ano, neunesl to. Řekl, že už se mnou nechce být. Ale těch důvodů bylo asi víc, asi bylo určitě něco špatně.

Když jste se stávala profesionálním pěstounem, měla jste někdy nějaké požadavky ohledně dětí? Jestli ano, byly zohledněny?

Požadavky byly zohledněny, protože jsem to podávala a mně bylo vlastně čtyřicet jedna a měla jsem ještě svoje děti, věkově jedenáct, třináct. I vzhledem k věku mých dětí jsem měla požadavek na děti do šesti let.

To byl jediný váš požadavek?

A protože jsem aktivní, tak jsem uváděla, že bych měla ráda spíše zdravější děti. A stejně jsem měla jenom miminka.

Odmítla jste nějaké nabízené dítě?

Ne.

Kdyby ano, za jakých okolností víte, že byste dítě odmítla? Nejspíš tedy asi to postižené, jak už jste uvedla...

Na postižené bych si asi netroufla, protože jsem opravdu člověk hodně aktivní. Když jsem například dostala první romské dítě, tak jsem se akorát ptala, jestli je ta rodina prověřená, ale bylo to všechno v pořádku. Nedostala jsem se do té situace, zatím, abych to nějak řešila.

Bylo proškolení, nebo tedy ta příprava, těch sedmdesát dva hodin, pro vás dostatečné?

Pro mě ano, pomohlo mi to v tom, že se tam braly různé případy, co může nastat. Různě jsme si povídali, za jakých podmínek budeme dítě brát, různé podmínky, co se může stát, modelové situace jsme řešili, což jsem si takhle normálně nepředstavila, to mi hodně pomohlo.

Vyhovoval vám tento model profesionální pěstounské péče?

Nám říkali, že si na to zvykneme, že předáváme ty děti, ale já jsem si na to teda nezvykla.

Kolikrát jste předávala?

Mám sedmé dítě. Když to bylo ze začátku, ještě než se to změnilo, když jsem měla třeba čtyři měsíce miminko, tak to si myslím, že je dobré. Sedm měsíců ještě taky jde, ale když jsem měla chlapečka třináct měsíců, tak to už byl problém... I když se to dělá postupně, chlapeček se skoro tři měsíce předával, to dítě se dostalo do výborné rodiny, ale já jsem to cítila... Jako rozumově si člověk může zpracovávat, co chce, ale citově je to velmi náročné. A právě s tou Nikolou, co právě teď mám, se skoro po roce rozhodovalo, co s ní bude, protože jsme startovali i maminku a všechno, ale tam se to nepovedlo, protože maminka je z dětského domova a ta nám zase otěhotněla někde jinde, tak paní soudkyně rozhodla pro ústavní péči, protože je to poloromské dítě. Tak jsem řekla, že to už nedám a přecházím na klasického pěstouna. To vím, že bych nezvládla, že bych s tím nemohla žít, dát takové dítě do ústavní péče. A to nemám nic proti ústavní péči, ale já bych se každé ráno probouzela s tím, že to dítě tam je.

Jaké děti u vás byly umístěné? V jaké životní situaci, na jak dlouhou dobu a jak ta situace byla následně vyřešená, když od vás odcházely?

Já měla šest dětí přímo z porodnice, že se jich maminky vzdaly, kromě poslední holčičky, co mám teď, tak ta byla odebrána z rodiny ve čtyřech měsících. A ty, co byly přímo z porodnice, tak tam je ochranná lhůta, a tudíž dvě maminky si to po tříměsíční ochranné lhůtě rozmyslely a dítě se umístilo zpět do biologické rodiny. To se povedlo, děti jsou tam pořád, v pořádku. Čtyřikrát šly do adopce, tam to bylo zase individuální, podle toho, jak rychle pracují soudy, takže když to bylo ze začátku, když ještě nebyla ta ochranná lhůta tři měsíce, tak se tam miminko dalo po čtyřech měsících, což je, si myslím, pro to dítě a pro všechny to nejlepší, když je to co nejrychleji. Ale pak jsem měla chlapečka třináct měsíců od porodu...

To byl ten předposlední?

Ano, to byl ten předposlední. Protože to byl utajený porod a paní soudkyně se nemohla rozhodnout. Dvakrát chtěla ještě mluvit s maminkou, se mnou, ale stejně se nakonec rozhodla, že dítě půjde do klasické adopce. Už se mě taky ptali, jestli ho nechci, už jsem

řekla, že jo, to bylo krásný dítě. Takže to závisí už opravdu na těch soudech. Já už to nemůžu ovlivnit nijak.

Jak si myslíte, že děti zvládají tady to střídání výchovného prostředí? U vás to bylo tak, že šly rovnou z porodnice, takže tam jste to nezažívala, ale když si vezmeme, že jsou vlastně odebrány z té rodiny, teď jsou u vás, jako takové mezistanice, a ještě potom mají jít zase jinam...

To já nemůžu posoudit.

Jasně, vy jste to nezažila.

Ze školení vím, že na to musí být plán, musí se jít pod dohledem psychologů, chtějí se domluvit, ve prospěch těch dětí, tak jak by to mělo být, takže u spousty lidí to takhle funguje.

Jak jste se vyrovnávala s tím, že jste si nemohla vytvořit k dětem vztah a že jste jen placená služba?

To nejde.

Jak zvládáte kontakt s biologickou rodinou?

Když to byly děti a šly k mamince, tak nejlíp. Ještě tam asi nenastoupil takový ten pocit, že dítě musíte chránit, protože ho nikdo nechce. Věděla jsem, že ta maminka tam je. Dojížděli jsme třikrát týdně za maminkou, takže úplně v pohodě.

A když šly do adopce, tak jste z toho neměla takový pocit?

Ty adoptivní rodiče jsem poznala až po čtyřech měsících, kdežto tam jsme od porodu byli v kontaktu, takže tam jsem to brala opravdu jako tu službu, tam jsem ty city tolik nepustila. Brala jsem to tak, že tam je ta maminka, sourozenci...

Že tam na nějakou dobu pomáháte...

Ano, tam jsem to opravdu brala víc profesionálně. Nechtěla jsem být ta máma, protože ta máma tam byla.

Jak zvládáte odchody těchto dětí vy?

Když to bylo do vlastní rodiny, tak tam je člověk rád, když vidí, že ta rodina funguje. Když to bylo v těch pěti, sedmi měsících, já se s nimi stále vídám.

I s těmi, co šly do biologické rodiny?

I do biologické, i do adoptivní. I když je to citová záležitost, tak si to vykládám tím, že mě život obdařil třemi dětmi, se všemi jsem si prožila Vánoce, všechno. A najednou, když vidíte, že ty lidi mají třeba čtyřicet, jak ty lidi rozkvetou, rozzáří se, tak je to pro mě tak silné, že i když mám to dítě moc ráda, jako svoje vlastní, tak jsem šťastná, že si

to prožijou jako ostatní. City tam samozřejmě jsou, ale člověk to musí korigovat tou rozumovou složkou.

Jak vás děti oslovují? U vás to vlastně byly vesměs miminka, takže asi neoslovovaly...

Až tohle poslední, a to mi říká mami.

To je jasné.

Ještě když jsem měla toho chlapečka třináct měsíců, tak se to začalo překrývat, říkal mami mně, i té budoucí mamince.

Byly jste pro něj obě maminky?

Ano.

Jaké děti jsou podle vás do profesionální pěstounské péče nejvhodnější?

Určitě miminka. Potom taky, když se stane, že ta rodina začne selhávat a potřebuje dočasnou pomoc. Například jsme měli případ, kdy se maminka šla léčit, nebo šla do vězení a nebyl nikdo další z rodiny, kdo by se mohl postarat, tak si myslím, že se dá pomáhat i starším dětem.

Takže si myslíte, že je důležité, aby se vědělo, že se to za ten rok zvládne?

Ano, že je to pouze dočasné s vědomím, že přijde řešení, ale ne, že řešení je v nedohlednu a neví se, jak to dopadne. Tam, kde je to jasné, že se to posune dobrým směrem. Buďto půjde zpátky do rodiny, nebo se vybere další dobrý pěstoun a vhodná rodina.

Jaké děti mají naopak problém s umístěním?

To nevím, ale samozřejmě, čím starší děti, tak... Co jsme se takhle bavili, protože já jsem namítala, že bych si přála i o trochu větší děti, protože jsem pořád měla ty mimina, tak když dostanete pětileté, nebo už i desetileté dítě, že to rozvrátí celou rodinu, že už je to velice náročné. To dítě už je nějak ukotvené, nějak se projevuje, už má nějaké své zvyky a už to daleko více zatěžuje tu rodinu. Kdežto ty miminka až tak ne.

A co skupiny dětí? Myslíte si, že jsou taky snadno umístitelné, nebo to už mají horší?

Co jsem zažila, tak měli dvě děti, ale to jsou opravdu děti, které nemají návyky, které byly odebrány z těchto důvodů a je to opravdu pro ty pěstouny, ten rok, oni to mají většinou na rok, snazší. Snaží se pracovat s tou rodinou.

Jaké dítě byste si nikdy nevzala?

Nad touto otázkou jsem nikdy moc nepřemýšlela. Nebyla jsem postavena před situaci, kdy bych to musela řešit.

Proč jste tedy přestala být profesionálním pěstounem?

Stala jsem se pěstounem, protože jsem si to chtěla vyzkoušet. Cítila jsem tu potřebu, svoje děti jsem už nechtěla...

Ne, teď myslím, proč jste přestala být profesionálním pěstounem? To už jste mi částečně na začátku řekla.

Protože jsem si na to předávání nikdy nezvykla, protože se to teď opravdu pořád protahuje.

Takže jste se rozhodla jít do klasického pěstounství?

Já už to dělám pátým rokem a člověk je z toho unavený. Já bych nechtěla zažít ten stav, kdy člověk vyhoří, že ho to nenaplňuje, že z toho nemá radost. Já jsem věděla, že je to jenom na nějaké časové období. Chtěla jsem, aby i moje děti viděly, co to obnáší, mít malé dítě.

A teď jste dozrála do situace...

Říkala jsem si, že bych to dělala ještě tak rok, ale nastala situace, kdy paní soudkyně chtěla dát moji holčičku do ústavní péče.

To vás nakoplo...

I když jsem to neplánovala, protože jsem sama a neuvažovala jsem nad tím, že bych si vzala dítě do pěstounské péče. To mě na začátku ani nenapadlo.

Kdybyste měla sama zhodnotit systém profesionální pěstounské péče a mohla byste ho nějak ovlivnit, jeho nastavení, nebo něco změnit? Co byste změnila, případně proč?

Já jsem měla štěstí, že od začátku pracuji pro TRIADU a že jsem měla štěstí na výborné lidi. Co mi vadí, jsou ty soudy. Každý soudce pracuje jinak, každá sociální pracovnice pracuje jinak. Co mě naopak překvapilo je, že ty úplně mladé sociální pracovnice jsou nakloněné těm novým změnám. Opravdu jsou výborné. A naopak, ono to bude znít hloupě, ale když už je starší, tak jede v těch zajetých věcech. Ale měla jsem opravdu štěstí, že za celých těch pět let jsem nenatrefila na nikoho, s kým by se nedalo spolupracovat. Ať už to bylo do vlastní rodiny, nebo do té adopce. Jediné, co nemůžeme ovlivnit, jsou ty soudy, že to pořád stojí. Oni neví, jak rozhodnou. Když jsou prázdniny, tak nepracují, to je hrozné, ale s tím, bohužel, nejde nic dělat.

Takže tak, jak je systém nastaven, byste nic neměnila?

Je pravda, že když jsem měla dítě z Prostějova, tak tam mají zase úplně jiný systém, Když jsem měla dítě z Jeseníku, zase to bylo úplně jiné. Metodika není vůbec jednotná. Je sice daná nějaká metodika, ale každý k ní přistupuje jinak a je škoda, že se ostatní neinspirují tím nejlepším. Třeba co jsem zažila v Prostějově, že se svolá sbor, maminka, že se to celé plánuje, co se za ten měsíc udělá, ale všude to takhle nefunguje. Ale je důležité držet se nějakého plánu, po čase ho zhodnotit a opět vytvořit další plán, aby se to neustále posouvalo. Pokud plán chybí, tak ta doba utíká a utíká. Tento systém ale není jednotný.